

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

KABUL İLGİ ANNE BABA TUTUMU İLE İNTERNET
BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL
ÖZERKLİĞİN ARACI ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çağlar ÇAĞAN

TOKAT

Temmuz, 2019

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

KABUL İLGİ ANNE BABA TUTUMU İLE İNTERNET
BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL
ÖZERKLİĞİN ARACI ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Çağlar ÇAĞAN

Danışman: Prof. Dr. Gülşah BAŞOL

İkinci Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ERDEM

TOKAT
Temmuz, 2019

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programı ile taradığımı, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

.../07/2019

Çağlar ÇAĞAN

İmzası

JÜRİ ONAY SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Çağlar ÇAĞAN'ın Kabul İlgili Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygusal Özerkliğin Aracı Rolü adlı çalışması/2019 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Yaşar BARUT

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr Gülşah BAŞOL

Üye: Doç. Dr. İbrahim ARPACI

Üye (İkinci Danışman) : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ERDEM

Üye : Dr. Öğr. Yusuf SARIKAYA

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

22.03/2019
Dr. Öğr. Üyesi Zare KIRAZ
Enstitü Müdürü
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın yürütülmesinde desteğini esirgemeyen, konu seçimimden modelime kadar her aşamada yardımcı olan, araştırmada kullandığım analizleri bana öğreten ve nasıl kullanılacağı konusunda sürekli yanımda olan Danışmanım Prof. Dr. Gülşah BAŞOL'a, İkinci danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ERDEM'e bu tezimde jüride bulunan Dr. Öğr. Üyesi Yaşar BARUT'a, Doç.Dr. İbrahim ARPACI'ya ve Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SARIKAYA'ya, haklarını ödemeyeceğim annem ve babama, kardeşlerime, yoğun çalışmalarım esnasında büyük bir sabır örneği göstererek çalışmam için her türlü ortamı sağlayan eşim Hande ÇAĞAN'a, tatlılığıyla hayatımıza renk katan kızım Amine Gülce ÇAĞAN'a, ve hayatımıza yeni dahil olan oğlum Beytullah ÇAĞAN'a ve her zaman her konuda bana destek olan ve bu çalışmayı bitirebilmek için beni sürekli motive eden değerli dostum Mehmet GAZEL'e teşekkür ederim.

Çağlar ÇAĞAN

Temmuz, 2019

ÖZET

KABUL İLĞİ ANNE BABA TUTUMU İLE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL ÖZERKLİĞİN ARACI ROLÜ

Çağın, Çağlar

Yüksek Lisans Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülşah Başol

İkinci Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Erdem

Temmuz-2019, xiii + 103 sayfa

Bu araştırmanın amacı ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin anne baba tutumunun kabul-ilgi alt boyutu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerkliğin alt boyutu olan bağımsızlık alt boyutunun aracılık rolünün incelenmesidir. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmada anne baba tutumu alt boyutu olan kabul-ilgi, duygusal özerkliğin alt boyutu olan bağımsızlık ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiler aracılık analizi ile incelenmiştir. 2017-2018 eğitim öğretim yılında Yozgat ili Akdağmadeni İlçesinde ortaokul kurumlarına devam eden 1481 öğrenci arasından 495 öğrenci uygun örnekleme yolu ile seçilmiştir. 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencisi olan bu öğrencilerin 247'si kız, 248'i erkektir. Araştırmada öğrenciler hakkındaki verileri toplamak için kullanılan araçlar: Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Anne Baba Tutum Ölçeği, Duygusal Özerklik Ölçeği ve İnternet Bağımlılığı Ölçeği'dir. Araştırmada Yapısal Eşitlik Modellemesi kullanılarak kabul-ilgi anne baba tutumu ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi açıklamada duygusal özerkliğin alt boyutu bağımsızlığın aracılık rolü incelenmiştir. Değişkenlerin betimlenmesi ve verilerin incelenmesinde yüzde, standart sapma, korelasyon gibi betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırmanın analizlerinde de AMOS (Ver. 21) ve SPSS (Ver. 22) programları kullanılmıştır. Sonuçlara göre kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki anlamlı ve negatif yönlü olarak bulunmuştur. Aracı değişken olan duygusal özerkliğin alt boyutu bağımsızlık değişkeni ile kabul-ilgi anne baba tutumu arasında pozitif yönlü ilişki, İnternet bağımlılığı ile de negatif yönlü ilişki söz konusudur. Aracı değişken devreye girdiğinde anne baba tutumu ile İnternet

bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeninin kısmi aracı rolü olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre anne babalar çocuklarına karşı ne kadar ilgili ve sevecen olursa çocukların anne babalarından duygusal olarak bağımsızlaşmaları o kadar yüksek olur ve bunun sonucu olarak İnternet bağımlısı olma ihtimalleri de o derecede düşer.

Anahtar Kelimeler: Anne baba tutumu, duygusal özerklik, İnternet bağımlılığı.

ABSTRACT

THE MEDIATING ROLE OF EMOTIONAL AUTONOMY IN THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED ACCEPTANCE-INVOLVEMENT PARENTAL ATTITUDE AND INTERNET ADDICTION

Çağın, Çağlar

Master of Sciences, Psychological Counseling and Guidance Area

Advisor: Prof. Dr. Gülşah Başol

Second Advisor: Asst. Prof. Ahmet Erdem

July-2019, xiii + 103 page

The aim of this study is to examine the mediating role of independence, the sub-dimension of emotional autonomy, on the relationship between perceived acceptance-involvement parental attitude and Internet addiction of the middle school students. It is a correlational study. The relationships between the variables of the study such as perceived acceptance-involvement parental attitude, emotional autonomy and Internet addiction were investigated through a multiple mediation analysis. In 2017-2018 academic year, 495 secondary school students from Akdağmadeni District of Yozgat province were selected through availability sampling method out of 1481 students in population. Of these 5 th, 6 th, 7th and 8th grade students, 247 were girls and 248 were boys. Data collection tools of the study are Personal Information Sheet, Perceived Parental Altitude Scale, Emotional Autonomy and Internet Addiction Scale. In this research, using the Structural Equality Model, the mediating role of the independence autonomy was examined in explaining the relationship between perceived acceptance-involvement parental attitude and Internet addiction. Descriptive statistics such as frequencies, percentage, standard deviation, and correlation were used to describe the variables. In the analysis of the study, AMOS 21 00 and SPSS 22.00 programs were used. As a result, it was concluded that there was a significant negative relationship between perceived acceptance-affection, parental attitude and Internet addiction of 5th, 6th, 7th and 8th graders. The result of the mediation analysis indicated that the independence autonomy had a partial mediating role in explaining the relationship

between perceived acceptance-involvement, parental attitudes and Internet addiction. According to the results, a negative correlation was found between acceptance-involvement parental attitude and Internet addiction. While the relation of the independence autonomy to the perceived acceptance involvement parental attitudes was positive, its relation to addiction was negative. As the independence autonomy was taken into the account as a mediator variable, its role in the relationship between perceived acceptance involvement parental attitudes and Internet addiction was partial mediating. According to this result, as the parents the more affectionate and caring towards their children, they are more likely to have higher their emotional independence and the less likely to be Internet addicts.

Key Words: Parental Attitudes, Emotional Independency, Internet Addiction.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Problemi	5
Alt Problemler	5
Araştırmanın Önemi.....	6
Sayıtlar	7
Sınırlılıklar.....	7
Tanımlar	8
BÖLÜM II	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
İnternet Bağımlılığı	9
İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yaklaşımlar	10
Anne Baba Tutumları	17
Kuzgun'un Ana Baba Tutum Modeli	18
Örgün'ün Ana - Baba Tutum Modeli	19
Yavuzer'in Ana - Baba Tutum Modeli.....	20
Duygusal Özerklik.....	23
Anne Baba Tutumu ve İnternet Bağımlılığı ile İlgili Türkiye'de ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	25
Anne Baba Tutumu ve İnternet Bağımlılığı İle İlgili Türkiye'de Yapılan Çalışmalar.....	25

Anne Baba Tutumu ve İnternet Bağımlılığı İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	31
Duygusal Özerklik, İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumu ile İlgili Türkiye’de ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	33
BÖLÜM III.....	37
YÖNTEM.....	37
Araştırma Modeli.....	37
Evren ve Örneklem.....	38
Veri Toplama Araçları.....	40
Kişisel Bilgi Formu.....	41
Anne-Baba Tutum Ölçeği.....	41
İnternet Bağımlılığı Ölçeği.....	44
Duygusal Özerklik Ölçeği.....	45
Veri Toplama Süreci.....	47
Verilerin Çözümlemesi.....	47
BÖLÜM IV.....	52
BULGULAR VE YORUM.....	52
Verinin Temizlenmesi ve Analize Hazırlanması.....	52
Ölçme Araçlarının Geçerlik ve Güvenilirliğine Yönelik Bulgular.....	52
Kabul – İlgili Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygusal Özerklik Bağımsızlığın Aracılık Rolüne Yönelik Bulgular.....	57
BÖLÜM V.....	62
TARTIŞMA.....	62
BÖLÜM VI.....	65
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
Sonuç.....	65
Öneriler.....	66
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	77
Ek. 1 Kişisel Bilgi Formu.....	77
Ek. 2 Anne Baba Tutum Ölçeği.....	78
Ek. 3 İnternet Bağımlılık Ölçeği.....	81
Ek. 4 Duygusal Özerklik Ölçeği.....	83
Ek. 5 Ölçme Araçları Kullanım İzni.....	85

Ek. 6 Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışması Araştırma İzni.....	86
Ek. 7 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı.....	87
Ek. 8 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Dyagramı	88
Ek. 9 Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık Alt Boyutu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı	89
Ek. 10 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygusal Özerklik Bağımsızlığın Aracılık Rolü İlişkisine Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı.....	90
Ek. 11 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu İçin Histogram, Normal Q-Q ve Kutu Çizgi Grafikleri.....	91
Ek. 12 Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık Alt Boyutu İçin Histogram, Normal Q-Q ve Kutu Çizgi Grafikleri.....	95
Ek. 13 İnternet Bağımlılığı İçin Histogram, Normal Q-Q ve Kutu Çizgi Grafikleri .	99
Ek. 14 Özgeçmiş.....	103

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
TABLO 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri.....	39
TABLO 2. Yapısal Eşitlik Modellemesi Araştırmalarında Kullanılan Uyum İndekslerine İlişkin Mükemmel Ve Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri.....	51
TABLO 3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçlarının Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	53
TABLO 4. İç Tutarlılık Katsayıları, Bileşik Güvenirlik, Ortalama Açıklanan Varyans, Ayırışma Geçerliliği, Korelasyon Katsayısı Değerleri.....	54
TABLO 5. Güvenirlik Katsayısı Değerleri Ve Yorumları	55
TABLO 6. Betimleyici İstatistikler	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
ŞEKİL 1. Araştırma Modeli.....	37
ŞEKİL 2. Bağımlı Ve Bağımsız Değişkenin İlişkilendirilmesi.....	49
ŞEKİL 3. Bağımlı Ve Bağımsız Değişken İlişkisine Aracı Değişken Eklenmesi.....	49
ŞEKİL 4. Aracılık Modeli	57
ŞEKİL 5. C Yolu	58
ŞEKİL 6. A Yolu	59
ŞEKİL 7. B Yolu	59
ŞEKİL 8. A-B-C Yolu	61

KISALTMALAR

YEM	Yapısal Eşitlik Modellemesi
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
AMOS	İstatistik Programı
DAF	Doğrulayıcı Faktör Analizi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Aile içerisinde oluşan anne-baba-çocuk ilişkisinin temeli anne ve babanın tutumuna bağlıdır. Anne babanın çocuğa karşı sergilemiş olduğu tutum, çocuğun diğer insanlara, nesnelere, olaylara karşı takınacağı tutumunda temelini oluşturur (Yavuzer, 2016b). Çocuğun gelişiminde önemli etkiye sahip olan etkenlerden en başta geleni aile içindeki kişilerle çocuğun kurmuş olduğu ilişkidir (Cüceloğlu, 1991). Yavuzer (2016a) aile içerisinde bireye sergilenen tutumun yetişmekte olan birey üzerinde etkili olduğunu, birey tarafından algılanan ana baba tutumlarının gelişmekte olan bireye rol model oluşturacağı için bireyin kişiliğini, tutum ve davranışlarını etkilediğini ifade eder. Bireyin sağlıklı ilişkiler kurmasının diğer insanlara karşı davranış ve tutumları ile ilgili olduğunu dile getirir.

Ailenin yapısı, bulunduğu çevre, sahip olduğu kültür yetişmekte olan bireyin farklı anne baba tarzları ile karşılaşması anlamına gelir. Yavuzer (2016b), ebeveynlerin yetişmekte olan bireye karşı göstermiş oldukları tutum birey için rol model olacağından bireyin davranışlarını, tutumlarını ve kişiliğini etkilediğini ifade eder. Bireyin karşılaşacağı durumlarda ortaya koyacağı davranış ve tutumlar ebeveynlerin bireye karşı sergilediği tutumlar ile aynı doğrultudadır.

Yavuzer (2016a), aile olgusu içerisinde çocukların farklı tutumlarla karşılaştığını dile getirir. Kimi çocukların çok sevimli olduğunu, kimi çocukların baskıya maruz kaldığını, kimilerinin istenmeyen çocuk olarak görüldüğünü ve kimilerine ise daha çok sevgi, ilgi ve hoşgörü gösterildiğini ifade eder. Çocukların karşı karşıya kaldıkları bu farklı anne baba tarzları onların hem kişilik özelliklerini hem sosyal gelişimlerini hem de psikolojik gelişimlerini etkiler.

Topuksal (2011) anne baba tutumlarını üç alt boyuta ayırmıştır. Kabul-ilgi alt boyutu, çocukların anne babalarını ne derecede samimi, sevgi dolu, ilgili, çocuğun gerçekleştirdiği aktivitelere ne derecede katılımcı olarak algıladıklarını ifade eder. Kontrol-denetleme alt boyutu çocukların anne babalarını ne kadar kontrol edici, sınırlayıcı ve denetleyen olarak algıladığı ile ilgilidir. Psikolojik özerklik alt boyutu ise anne babaların çocuklarının fikirlerine ne seviyede önem verip vermediğini,

çocuklarının sınırlandırırken özgürlüklerini kısıtlayıp kısıtlamadığını ve onu fikir üretmeye teşvik ettiği ve cesaretlendirdiği ile ilgili alt boyuttur.

Ebeveynler tarafından sergilenen olumsuz anne baba tutumları çocukta pek çok olumsuz davranışa neden olur. Bu davranışlardan biri de bağımlılıktır. (Tarhan ve Nurmedov, 2014). Bağımlılık kavramı denildiğinde akla ilk gelen bağımlılık çeşitleri alkol, kumar ve madde bağımlılığı olsa da 21. yüzyılda bu çeşitlerin arasına giren teknoloji bağımlılığı da bağımlılık çeşitleri arasında yer almaktadır (Doruk, 2007). Teknolojinin gelişmesi, bireylerin cep telefonu, tablet, bilgisayar vb. teknolojik araçlara sahip olması ve İnternetin kolay ulaşılabilir olması İnternet bağımlılığını da beraberinde getirir.

Dinç'in (2010) araştırmalarına göre uzmanlar bilgisayar, tablet ve cep telefonundan oynanan oyunların ve İnternetin yanlış biçimde kullanılmasından etkilenen ve en fazla zarar gören çocukların; aile içerisinde ilginin az olduğu, güvenli bir aile ortamı olmayan ve aile içinde çatışma yaşayan, sosyal kayıp yaşamış, akrabalık ilişkileri zayıf olan, arkadaş çevresi az olan, akademik başarısızlığı olan çocuklar olduğu ifade etmişlerdir. Bu çocukların İnterneti bir kaçış olarak gördüklerini ifade etmektedir. Bu bireyler İnternet kullanımı ile sahip oldukları bu durumlardan uzaklaşmaktadır.

İçinde yaşanılan toplumun teknolojik aletleri ve teknolojiyi aşırı derecede kullanıyor olması, anne babaların, çocuklarının bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi teknolojik cihazları kullanımı konusunda gereğinden fazla rahat davranmalarına ve çocuklarına bu cihazların ve İnternetin kullanımı konusunda herhangi bir sınır koymamalarına yol açmaktadır (Bayraktar, 2001). Ailelerin, teknolojik cihazların ve İnternet kullanımı konularında çocuklarına herhangi bir sınırlama getirmemeleri İnternetin geniş bir kitle tarafından onay görmesine neden olur. Bu durum çocuklarda meydana gelebilecek bağımlılık ve istismara maruz kalma durumlarının da göz ardı edilebilme gibi tehlikesini ortaya çıkarır (Yücel, 2009).

Ailelerin İnternet kullanımı konusunda çocuklarına rahat davranmaları ve herhangi bir sınırlandırma getirmemeleri, araştırmada aracı rol olan özerklik kavramının önemine işaret eder. Türk Dil Kurumu Bilim Sanat Sözlüğü ‘özerkliği’; “Yönetim bakımından dış denetimden bağımsız olma ve kişinin, kendi davranışlarını düzenleme

ve bu davranışlara yön verme konusunda bir ölçüde bağımsız oluşu” olarak tanımlar (27.01.2017 erişim tarihi). Çok yönlü bir varlık olan insanın özerk olması tutum, davranış, inanç, düşünce ve duygu gibi yönlerini içermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde duygusal özerklik bireyin duygusal yönden bağımsız olmasını ifade eder. Duygusal anlamda özerklik bireyin ebeveynlerinden ve akranlarından bağımsız olabilmesi olarak ele alınır.

Steinberg (2007) özerkliği; duygusal özerklik, davranışsal özerklik ve değer özerkliği olarak ele almıştır. Duygusal özerkliği ebeveynlerden duygusal olarak bağımsızlaşmaya başlama olarak belirtmiştir. Duygusal olarak özerk olan bireyler üzüldüklerinde, korktuklarında veya yardıma ihtiyaçları olduğunda bunları ebeveynlerine daha az yansıtırlar. Dolayısıyla bu durum bireylerin duygusal anlamda anne babalarından ayrıldığı anlamına gelir.

Steinberg ve Silverberg (1986) duygusal özerklik boyutunun ergenliğin başında başlayıp genç yetişkinliğe kadar sürdüğünü dile getirirler. Duygusal özerklik ebeveynleri idealleştirmeme, ebeveyni bir birey olarak görme, bağımsızlık ve bireyleşme olmak üzere dört alt boyuttan oluşur. Ebeveyni idealleştirmeme boyutunda çocuk anne babasının hata yapabileceğini düşünür ve anne babası ile aynı görüşte olmayabileceğini kavrar (Çoban, 2013; Levpuscek, 2006; Steinberg ve Silverberg, 1986). Ebeveyni birey olarak görme boyutunda; ebeveynlerini sadece ebeveyn olarak değil bunun dışında bir insan olarak görebilmeleri durumudur (Steinberg ve Silverberg 1986). Bireyleşme boyutu bireyin yapmış olduğu seçimin ve göstermiş olduğu davranışın sorumluluğunu üstlenmekle ilgilidir (Steinberg, 2007). Bağımsızlık (ebeveyniden bağımsızlaşma) boyutu ise bireyin ebeveyni ile kurmuş olduğu çocuksu bağından ayrılması, bu çocuksu bağı terk etmesi, duygusal anlama ebeveyniden ayrılması bağımsızlaşması durumudur (Çoban, 2013; Garber ve Little, 2001; Lamborn ve Steinberg, 1993; Steinberg, 2007; Steinberg ve Silverberg, 1986).

Bu araştırma kapsamında araştırmanın bağımsız değişkenini anne baba tutumu, bağımlı değişkenini İnternet bağımlılığı ve aracı değişkenini duygusal özerklik kavramları oluşturmaktadır. Yurt içinde ve yurt dışında anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi birlikte inceleyen araştırmalar mevcuttur. Bu çalışmalara aşağıda incelenmiştir. Ayrıca aracı değişken olan duygusal özerklik kavramı ile ilgili olarak da yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar da aşağıda incelenmiştir.

Türkiye’de ana-baba tutumları ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar incelendiğinde; ortaokul öğrencilerinin anne babalarıyla olan bağlanma ilişkilerinin İnternet bağımlılığına olan etkisini inceleyen Tuna (2015), araştırmasında öğrencilerin İnternet bağımlılık seviyeleri belirlenmiş daha sonra bu bağımlılığın ebeveynleri ile olan bağlanma ilişkisi ve farklı demografik değişkenler ele alınarak incelenmiştir. Ayrıca Bozkur (2013), 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin İnternet bağımlılıklarını cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, evde İnternet bağlantısı olma durumu, İnternete bağlanılan mekân, günlük İnternet kullanım süresi, akademik başarı ve aile katılımı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırmıştır. Yine İşleyen (2013) araştırmasında lisede öğrenim görmekte olan öğrencilerin İnternet bağımlılığı seviyelerinin kişisel ve ailesel faktörlerle ilişkisini incelemiştir. Ebeveyn tutumlarının ve utangaçlığın İnternet bağımlılığını yordama gücünün olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır.

Yurt dışında İnternet bağımlılığı ile anne baba tutumları değişkenleri arasında ilişki olup olmadığını ele alan çalışmalara yer verilmiştir: Haddadain, Abedin ve Monirpoor, (2010) psikolojik özelliklerin İnternet kullanımıyla ilişkili olduğunu belirtmişler ve problemlili İnternet kullanımını yordamada demografik özellikler, kişilik özellikleri ve aile yapısının rolünü incelemişlerdir. Üniversitede öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirdikleri çalışmada korelasyon ve çoklu regresyon analizi sonuçlarına yer vermişlerdir. Bu sonuçlara göre aile uyumu, problemlili İnternet kullanımı alt boyutlarından duygu durum değişikliği, sosyal fayda, takıntılılık, aşırı zaman ve çekilme boyutlarını yordamaktadır. Tsitsika ve diğerleri (2011) İnternet bağımlılığının psikososyal gelişim ve ruh sağlığı ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmayı bir kısmı İnternet bağımlısı olan ergenler üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda İnternet bağımlısı olan grubun İnternet bağımlısı olmayan gruba göre anlamlı olarak daha fazla işlevsel olmayan aile ilişkileri veya boşanmış ebeveynlere sahip olduğunu görmüşlerdir. Araştırma sonucunda zarar görmüş aile fonksiyonları, düşük eğitim başarısı, yüksek riskli davranışlar sergileme ve artan depresyon ihtimalinin İnternet bağımlılığı ile ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Türkiye’de ve yurt dışında duygusal özerklik ile ilgili yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Yurt içinde yapılan çalışmalar incelendiğinde Aydın (2000) yaptığı çalışmada davranışsal ve duygusal özerklik ile algılanan ebeveyn kontrolü arasındaki

ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda yaş arttıkça duygusal özerkliğinde arttığı, ebeveyn kontrolünün düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Bununla beraber ebeveyn kontrolü ile duygusal özerklik arasında pozitif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Çelik (2015) yaptığı çalışmada ergen bireylerin algıladıkları ebeveyn kontrol düzeyleri ile duygusal özerklik seviyeleri arasında negatif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Güney (2017) ergenlerde duygusal özerklik, öznel iyi oluş ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre algılanan aile desteği ile ergenlerin iyi oluş durumları duygusal özerkliğin bütün boyutlarına pozitif destek sağlamaktadır.

Yurt dışında duygusal özerklik ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde Steinberg ve Silverberg'in (1986) yaptığı çalışmada duygusal özerklik, akran baskısına direnç ve özgüven duygusu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda duygusal özerklikte cinsiyete ve yaşa göre farklılık bulunurken sosyoekonomik seviyeye göre bir farklılık olmadığına ulaşılmıştır. McBride-Chang ve Chang (1998) gerçekleştirdikleri çalışmada özerkliğin yaş ile birlikte arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Chou (2000) çalışmasında duygusal özerklik boyutları ile depresyon belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonucuna göre depresyon belirtileri ile duygusal özerklik alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

İncelenen araştırmalar neticesinde anne baba tutumları ile İnternet bağımlılığı arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Buradan hareketle mevcut araştırmada, ana-baba tutumları ve İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide bireyin duygusal özerkliğinin aracı etkisinin incelenmesi araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

Araştırmanın Problemi

Kabul ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki olası ilişkide bireyin duygusal özerklik bağımsızlığının aracı rolü var mıdır?

Alt Problemler

- 1) Kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasında ilişki var mıdır?
- 2) Kabul-ilgi anne baba tutumu ile duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu arasında ilişki var mıdır?
- 3) Duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu ile İnternet bağımlılığı arasında ilişki var mıdır?

- 4) Kabul- ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolü var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Çocuklar tarafından algılanan anne baba tutumlarının çocuğun davranışlarının biçimlenmesinde önemli bir yeri vardır. Çocukların uyumlu-uyumsuz, aktif-pasif, bağımlı-özerk gibi olma durumlarını anne baba tutumları önemli derecede etkiler (Özgüven, 2001). Bireyin özerk olması, Steinberg (2007) tarafından duygusal özerklik, davranışsal özerklik ve değer özerkliği olarak ele alınmıştır. Duygusal özerkliği anne babadan duygusal olarak bağımsızlaşmaya başlama olarak belirtmiştir.

Anne babalar tarafından benimsenen ve sergilenen tutumlar çocukların kişilik gelişiminde ve ortaya koyacağı davranışlarda da önemli bir yere sahiptir (Yavuzer, 2016b). Özellikle çocuğun algıladığı olumsuz anne baba tutumları çocukları yanlış davranışlar sergilemeye sevk etmektedir. Bu davranışlardan biri de bağımlılıktır (Tarhan ve Nurmedov, 2014). Son yüzyılda teknolojinin gelişmesi ile birlikte akla ilk gelen bağımlılık türlerinin yanında (alkol, madde, kumar...) teknoloji bağımlılığı da bu türlerin arasında yer almaktadır (Doruk, 2007). Bu durum İnternet bağımlılığı kavramını da beraberinde getirmektedir. Algılanan anne baba tutumlarının, çocukların duygusal özerkliklerinin gelişiminde ve olması istenmeyen bir durum olan İnternet bağımlılığı kavramı üzerindeki etkisi göz ardı edilmeyecek seviyededir.

Türkiye İstatistik Kurumu 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de hanelerde İnternet erişim oranı % 83’tür. Ayrıca 16-24 yaş arası bireylerin İnternet kullanım oranları % 90’dır. Yine 2018 verilerine göre bireylerin İnternet kullanım sıklığı incelendiğinde İnternet kullanan bireylerin % 97’sinin düzenli İnternet kullanıcısı olduğu, % 88’inin ise hemen her gün İnternet kullandığı görülmüştür (14.07.2019 erişim tarihi). Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 3 Ocak 2014 tarihinde “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi Projesi” imzalanmıştır. Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda; evlerde İnternet erişimi oranı, İnternet kullanım oranı ve kullanım sıklığının göz ardı edilmeyecek seviyede olduğu ve Milli Eğitim Bakanlığının da öğrenciler için İnternet bağımlılığını engellemeye yönelik projeleri desteklediği görülmektedir.

Tarhan ve Nurmedov'a (2014) göre çocukların algılamış olduğu olumsuz anne baba tutumları çocukları olumsuz davranışlardan olan bağımlılığa sevk etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre de Türkiye'de yaygın olan İnternet kullanım oranı da göz önünde bulundurulduğunda yapılan bu araştırmanın hem anne babalara, hem öğretmenlere hem de politika geliştiricilere katkı sağlayacağı beklenilmektedir. Ayrıca Türkiye'de ve yurt dışı araştırmalar incelendiğinde İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumlarının yanı sıra, aile fonksiyonları, aile İnternet tutumu, aile uyumu, işlevsel olmayan aile ilişkileri, yetişme yaşantıları gibi aile ile ilgili faktörlerin incelendiği görülmüştür. Bu araştırma, özellikle algılanan ebeveyn tutumunun kabul-ilgi alt boyutu ile bireyin duygusal özerklik bağımsızlığının literatürde var olan anne baba tutumları ve İnternet bağımlılığı araştırmalarına önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine cevaplamaları için verilen tüm ölçme araçlarını samimiyetle ve istekli olarak cevapladıkları varsayılmıştır. Bu araştırma çerçevesinde uygulanan ölçeklerin bağımlı, bağımsız ve aracı değişkenleri ölçtüğü, diğer kontrol edilemeyen değişkenlerin ölçme sonucunu etkilemeyeceği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma 2017–2018 eğitim öğretim yılında Yozgat ili Akdağmadeni ilçesinde 5., 6., 7. ve 8. sınıfa devam eden öğrenciler ile yapılmıştır. Bu sebeple araştırma sonuçları yalnızca benzer özelliklere sahip olan gruplara genellenebilir.

Araştırmada anne baba tutum ölçeğinin üç alt boyutundan kabul-ilgi alt boyutu, duygusal özerklik ölçeğinin üç alt boyutundan bağımsızlık alt boyutu kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan alt boyutlardan kabul-ilgi alt boyutu dokuz maddeye, bağımsızlık alt boyutu dört maddeye sahiptir. Kullanılan alt boyutların madde sayısı azdır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerden Anne Baba Tutum Ölçeği kabul ilgi alt boyutu ve Duygusal Özerklik Ölçeği bağımsızlık alt boyutu için Cronbach Alfa

İçtutarlılık katsayıları .70 kritik değerinin altında bulunmuştur. Bunda madde sayılarının azlığı etkili olmuş olabilir.

Tanımlar

İnternet bağımlılığı. Kişinin İnternet kullanımını engelleyememesi ve İnternet kullanımı konusunda kendini kontrol edememesi neticesinde; sorumluluklarını yerine getirememe veya erteleme, aile içi ve sosyal ilişkilerinde, iş hayatında sorunlar yaşamasına rağmen İnternet kullanımını durduramaması sonucu oluşan bir bozukluktur (Young 2007).

Anne baba tutumu. Anne babaların çocuk yetiştirirken sergilemiş oldukları davranış ve tutumlar Bauramind (1991) tarafından anne baba tutumu olarak tanımlanır.

Duygusal özerklik. Duygusal özerklik, bireyin ebeveynlerinden ve akranlarından duygusal olarak kopmanın, anne babası ile olan çocuksu bağlarından ayrılmalarının ve özgür davranmanın duygusal süreci olarak nitelendirilir (Çoban, 2013; Garber ve Little, 2001; Lamborn ve Steinberg, 1993; Steinberg, 2007; Steinberg ve Silverberg, 1986).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmada belirlenen amaçları kavramsal bir çerçeve içerisinde tartışmak için İnternet bağımlılığı, ana-baba tutumu, duygusal özerklik kavramları ve bunlarla ilgili literatür incelenmiş ve bunlara ek olarak yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalara da yer verilmiştir.

İnternet Bağımlılığı

Davis (2001) İnternet bağımlılığı kavramını iki kısma ayırmıştır. Birinci kısımda (spesifik patolojik İnternet kullanımı) birey İnterneti porno izlemek, kumar oynamak, çevrimiçi oyun oynamak için bir araç olarak kullanır. Burada İnternet kullanımı asıl amaca ulaşmak için bir araçtır. İkinci kısım İnternet bağımlılığında ise (genelleşmiş patolojik İnternet kullanımı) İnternet kullanımı bir takım amaca ulaşmaktan ziyade İnternet kullanımının kendisi bir amaç olmuştur. Burada birey için önemli olan İnterneti kullanıp içeriğe ulaşmak değil, İnternetin kendisidir. Arısoy (2009) ise İnternet bağımlılığını; İnterneti gereğinden fazla kullanımın engellenememesi, İnternette geçirilen vaktin zamanla artması, İnternet kullanılmadan geçen zamanın önemsiz görülmesi ve İnternet kullanımı yapılmadığı zamanlarda aşırı öfke durumu, gerginlik durumunun oluşması olarak tanımlar.

İnternet bağımlılığı kavramını ilk kez 1996 yılında Ivan Goldberg tarafından kullanılmıştır. Ivan Goldberg Mental Hastalıkların Teşhis ve İstatistiği El Kitabı'na (DSM IV-TR) dayanan uyarılama kriterlerini birkaç arkadaşına elektronik posta olarak gönderdiğinde bir şaka olarak düşünmüştür. Bu elektronik postanın üzerine bazı arkadaşlarının Goldberg'e İnternete bağımlı olduklarını itiraf etmeleriyle Goldberg şaşırılmıştır. Ivan Goldberg İnternet bağımlılığını kavramını ileri sürdüğünde ciddi olmasa da, bu terim şu an da pek çok araştırmacı tarafından yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Kirallo, 2005).

İnternet bağımlılığı kavramı ile ilgili literatür incelendiğinde; patolojik İnternet kullanımı, sorunlu İnternet kullanımı, aşırı İnternet kullanımı, İnternetin kötüye kullanımı, İnternet kullanım bozukluğu, siber bağımlılık, kompulsif İnternet kullanımı, kavramlarının da İnternet bağımlılığı kavramının yerine kullanıldığı görülür. Fakat bu

kavramlar arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin; sorunlu İnternet kullanımı, bireyin yaşamında İnternet kullanımından ötürü psikolojik, sosyolojik, iş ve okul yaşamında zorluklarla karşılaşmasını ifade ederken; İnternetin kötüye kullanımı ise hepsi de çevrimiçi olarak gerçekleşen oyun, sohbet, kumar, alışveriş, pornografi ve suçları kapsar. Aşırı İnternet kullanan kişilerin ille de bağımlı olmayabilecekleri sadece planlanandan daha uzun süre İnternette kaldıkları belirtilir. (Ögel, 2014). Bu araştırmada bireyin sorunlu İnternet kullanımından dolayı ortaya çıkan İnternet bağımlılığı kavramı ele alınacaktır. Sorunlu İnternet kullanımının bireyde var olduğunun söylenebilmesi için de İnternet bağımlılığı ile ilgili araştırmacıların yaklaşımları incelenecektir.

İnternet Bağımlılığı ile İlgili Yaklaşımlar

İnternet bağımlılığı kavramı ile ilgili, araştırmacılar çeşitli görüşler ortaya koymuşlardır. İnternet kullanıcılarının hangi durumlarda bağımlı sayılabileceğine dair kendi kriterlerini sunmuşlardır. Bunlardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Young'un İnternet bağımlılığı ile ilgili görüşleri. Young'a (1996) göre İnternet bağımlıları çeşitli dürtü kontrol bozuklukları gösterirler ve İnternet kumara benzer şekilde bağımlılık yaratır. Fakat DSM IV'te tanımlanan bağımlılık ölçütleri sadece kimyasal maddeler için belirlenmiştir ve davranışsal bağımlılıkları içermez. Kimyasal olmayan davranışsal bağımlılıklar DSM IV'te "dürtü kontrol bozuklukları" olarak değerlendirildiğinden; Young, herhangi bir madde kötüye kullanımını içermeyen İnternet bağımlılığına en yakın bozukluğun DSM IV'te dürtü kontrol bozuklukları başlığı altında yer alan "patolojik kumar oynama" olduğunu söyler. Young tarafından geliştirilen tanı ölçütleri birçok araştırmacı tarafından kullanılır. Young (1996) tarafından ortaya koyulan tanı ölçütlerine göre kişinin belirlenen sekiz ölçütten beşini yaşaması kişinin İnternet bağımlısı olduğunu gösterir. Bu ölçütler şunlardır (akt. Arısoy, 2009):

- a. Zihnini İnternet ve İnternet kullanımı ile doldurmak, sürekli İnternet kullandığını, İnternette yapacağı etkinlikleri düşünme,
- b. İnternet kullanımına doymak için kullanım oranının giderek artması,
- c. İnternet kullanımını sınırlama ya da terk etme konusunda başarısız girişimlerin meydana gelmesi,

- d. İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük, kızgınlık veya rahatsızlık durumlarının hissedilmesi,
- e. Planlanan süreden daha fazla İnternette kalma,
- f. Aşırı İnternet kullanımı sebebiyle sosyal sorunlar yaşama, sorumluluklarını yerine getirmeme,
- g. İnternet kullanım süresi ile ilgili aile bireyelerine, terapisteye veya başkalarına yalan söyleme,
- h. İnterneti kullanım amacının var olan problemlerden kaçmak ya da o an için sahip olunan kişide sıkıntıya sebep olan negatif duygulardan kurtulmak ya da bunların etkilerini aza indirmek için kullanma.

Goldberg de İnternet bağımlılığı ile ilgili araştırma yapan araştırmacılardandır. Goldberg'in de İnternet bağımlılığına yönelik belirlemiş olduğu tanı kriterleri mevcuttur. Ortaya koymuş olduğu tanı ölçütleri de Young'un tanı ölçütlerine benzemektedir (Dinç, 2010).

Goldberg'in İnternet bağımlılığı ile ilgili görüşleri. Goldberg'e göre (1996) bireye İnternet bağımlısı tanısı koyabilmek için aşağıda belirtilen semptomların üç ya da daha fazlasının 12 aylık bir zaman dilimi içerisinde meydana gelmesi gerekir. Ayrıca kişide fizyolojik ya da psikolojik olarak belirgin bir rahatsızlığa sebep olan aşırı bir İnternet kullanımının bulunması gereklidir (akt. Dinç, 2010; DiNicola, 2004; Esen, 2010).

- a. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi:
- Yeterli doyuma ulaşmak, tam keyif almak için İnternet başında harcanan zamanın gözle görülür bir oranda artmış olması,
 - İnternet kullanım süresinin aynı düzeyde seyrediyor olmasına karşın kullanıcının bu durumundan aldığı mutlulukta azalma olması.
- b. Kişide uzun vadeli İnternet kullanımı sonucunda aşağıda belirtilen maddelerden en az iki tanesinin en geç otuz gün içerisinde meydana gelmesi ve kişilerin aşağıda sayılan nedenlerden ötürü iş yaşamında, sosyal hayatında ve kişinin hayatında önem arz eden kısımlarda problem yaşaması:

- Tutarsız aşırı davranış,
- Bunalma hali,
- İnternet ortamında neler bulunduğu hakkında obsesif fikirler,
- İnternet ile alakalı fantezilere ve hayallere sahip olma,
- Farkında olarak veya farkında olmadan İnterneti kullanmadığı halde İnternet kullanıyormuş gibi klavyeye basma ya da fare (Mouse) ile oynama,
- İnternete ya da İnternet benzeri servisleri kullanarak var olan problemlerden kaçma ya da problemleri görmezden gelme,

c. Planlanandan daha uzun süre İnternet kullanımının olması,

d. İnterneti tamamen terk etmek ya da sınırlandırmak için istek olması fakat ortaya konan çabaların boşa çıkması,

e. İnternet ile ilgili faaliyetlere aşırı vakit ayrılması. Örneğin; İnternet içeriğine sahip kitaplar satın almak, güncel İnternet tarayıcılarını edinmek ve kullanmak, İnternet üzerinden edinilen dosyaları düzenlemeye çalışmak vb.,

f. İnternet kullanımı nedeniyle bireyin yaşamında önemli gördüğü etkinliklerden vazgeçmesi ya da bu tarz etkinliklerin azaltılması,

g. İnternet kullanımının sebep olduğu bilindiği fiziksel, sosyal, mesleki veya psikolojik açıdan olumsuzluklara örneğin; yeterince uyuyamama, eşler arası sıkıntılar, işe ve randevulara zamanında gidememe, sahip olunan mesleğin gerekliliklerini ihmalde bulunma, vb. rağmen çok fazla İnternet kullanımının sürdürülmesi.

Suler'in İnternet bağımlılığı ile ilgili görüşleri. Suler (1996), Time-Warner's Palace başlıklı çalışması sırasında İnternetin neden bu kadar bağımlılık yapıcı olduğu sorusuna yönelik olarak kendi fikirlerini üretmiştir. Suler (1996) problemlili İnternet kullanımını, uzun dönemde insanları mutsuz eden, insanların hayatına zarar veren ve insanların ihtiyaçlarını hiçbir şekilde karşılamayan şey olarak tanımlar. İnternetteki çevrimiçi etkileşimlerin, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisindeki basamaklara karşılık geldiğini söyleyen Suler (1999) sağlıklı ve problemlili İnternet kullanımının farkını yapabilmek için sekiz faktör belirlemiştir:

a. İnternette gerçekleştirilen faaliyetin bireyin hangi tür gerekliliklerini karşıladığı ve bu gerekliliklerinin sayısı; kişiler İnternette çeşitli içsel, dışsal, çevresel ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyor olabilir. Kişilerin bu ihtiyaç sayıları arttıkça İnternetin kullanıcı için gerekliliği ve İnternete verdiği değer de o oranda artar. Kişi İnternet kullanımı ile fiziksel, sosyal, psikolojik ya da manevi gerekliliklerini karşılayabiliyorsa İnternet bu kişiler için hayatta öncelik arz edecektir.

b. Doyurulmamış ihtiyaçların derininde bulunan yoksunluğun düzeyi; kişiler bastırılan ya da görmezden gelinen ihtiyaçlarını karşılamak için başka yollar ararlar. İnternet işte bu bastırılan veya görmezden gelinen ihtiyaçların daha kolay karşılanabildiği yerdir. İnternet ile her an her şeye çabuk ulaşabiliyor olmak kişinin daha önceden önemsenmeyen ya da bastırılan ihtiyaçlarını karşılayabilmesine olanak sağlamaktadır.

c. İnternet aktivitesinin türü; içerisinde birden fazla etkinliği barındırabilen İnternetteki etkinlik türleri de kullanıcı tarafından cazip görülür. Örneğin kişi hem sosyal ortamda bulunuyor, hem müzik dinleyebiliyor, hem de yapması gereken işleri yapabiliyorsa bu kullanıcı için cazip görülür.

d. İnternetin kullanıcının gerçek hayattaki işlevselliğine etkisi; kullanıcının gerçek hayatta ki işlevselliğini çevresiyle olan iletişimi, fiziksel sağlığı olarak değerlendirirsek İnternet kullanımına bağlı olarak bu alanlardaki işlevselliğinin bozulması ve bu bozulmanın boyutu patolojinin ne derecede önemli olduğunu gösterir.

e. Bunaltıya dair öznel duygular; kullanıcının hem gündelik yaşamında hem de İnternet aktivitelerinde hissetmiş olduğu; sinirlilik, çaresizlik, yalnızlık, umutların tükenmesi, ötekileşme gibi hislerinde artış olması sağlıklı ve uygun olmayan İnternet kullanımının dikkat çekici semptomları olabilir.

f. İhtiyaçlar hakkında bilinç düzeyindeki farkındalık; kullanıcı İnterneti ne için kullandığı bilincini aktif tuttuğu müddetçe bilinçdışı İnternet kullanımı durumuna karşı gücünü daha az kaybeder. Suler'e (1999) göre birey gerçekleştirdiği İnternet faaliyetlerinin atında yatan karşılanmamış ihtiyaçlarının farkında olmalı ve bu faaliyetlerle ilgili yaşamış olduğu çatışma ve yoksunluk problemini ortadan kaldırmalıdır. İnternet kullanıcısı İnterneti kullanırken bilinci aktif olmalı ve o an neden buna ihtiyaç duyduğunu düşünüp bunun üstesinden gelmelidir.

g. Tecrübe ve İnternet ortamına katılma süreci; İnternetin dünyasına dahil olan yeni kullanıcılar İnternetin sunduğu olanakları çok etkili bularak, kendilerini İnternet etkinliklerine kaptırabilir. İnternet kullanıcıları bu konuda tecrübe edindikçe, İnternette gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin aslında gerçek hayatta maddi ve manevi ihtiyaçlarını gidermediğini ve İnternetin göz alıcı durumunun zamanla ortadan kaktığının fark ederler. İnternet kullanımı ile ilgili tecrübe çoğunlukla kullanıcıların, bu cezp edici etkinliklerin oluşturduğu tehlikenin farkına varmalarını sağlar. İnternet ortamı ile yeni tanışan birey ilk başlarda gereksinimlerine cevap bulabildiğini düşünür. Fakat İnterneti kullanma ile yani deneyim elde etme ile aslında bu gereksinimlerin karşılanmadığını fark eder. İnternetin kişi üzerindeki çekiciliği bu sayede azalmış olur.

h. İçinde bulunduğumuz hayat ile sanal ortam arasındaki balans ve bütünleşme; kişinin sağlığına zarar vermeyen İnternet kullanımında İnternet aktiviteleri ile içinde yaşanan zahiri dünya ilişkileri bütünleşmiştir. İnternet ortamındaki aktiviteler gerçek yaşama getirilebilir ya da gerçek yaşamdaki sosyal ilişkiler İnternet ortamında sürdürülebilir. Patolojik İnternet kullanımında ise bu durum tam tersidir yani gerçek hayattan tamamen soyutlanmış bir İnternet ortamı söz konusudur.

Beard ve Wolf'ün İnternet bağımlılığı ile ilgili görüşleri. Young belirlemiş olduğu tanı ölçütlerini Beard ve Wolf (2001) düzenlemiş ve geliştirmişlerdir. Young'un kriterlerde problem olarak; ne kadar nesnel ve ne kadar kendini anlatmaya dayalı olduğunu ve bunun birey tarafından kabul edilebilir ya da inkâr edilebilir olduğunu yani subjektif olduğunu dile getirmişler ve bunun da tanıyı koymada kesinliği azaltacağını söylemişlerdir. Bireyin de bu değerlendirmede gerçekçi olamayabileceğini belirtmişlerdir. Belirlenen kriterlerin daha net olması gerektiğini söylerler. Bundan dolayı Young'un belirlediği sekiz kıstası iki başlıkta bir araya getirmiş, ilk beş kriteri İnternet kullanım işlevselliği olarak adlandırmışlardır. İnternet kullanımının işlevselliğine göre, bireyin belirlenmiş olan beş kıstastaki durumdan her bir tanesini kesinlikle yaşaması gerekir. Geriye kalan üç kıstas ise kişinin İnternet ile meşgul olması nedeniyle kişisel ve sosyal anlamda zarar görmesi olarak adlandırılmış ve kişinin İnternet bağımlısı olduğunu söyleyebilmek içinse, kişinin bir veya birden fazlasına sahip olması ve bunları yaşaması mecburidir. Buna göre yeniden düzenlenen "İnternet bağımlılığı" tanı ölçütleri belirlenmiştir. Beard ve Wolf'e (2001) göre bireyin İnternet

bağımlısı olduğundan bahsedilebilmesi için aşağıda yer alan beş ifadenin tümünün mutlaka yaşanıyor olması gerekmektedir:

- a. Zihnini İnternet ve İnternet kullanımı ile doldurmak,
- b. İnterneti kullanımı için ayırdığı sürenin giderek artmasını isteme,
- c. İnternet başında geçirilen zamanı kısaltmaya dair gösterilen çabaların sonuçsuz kalması ve kişinin bu konuda ki başarısız girişimlerinin bulunması,
- d. İnternet kullanım zamanının azaltılması durumunda yoksunluk belirtileri,
- e. İnternet kullanımında ilk kullanım vakti ile sonraki zamanlarda İnternet başında geçirilen vaktin daha fazla olması ve İnternete bağlanma süresinde artma meydana gelmesi,

Aşağıdaki ifadelerden ise en az bir tanesinin yaşanmış olması gereklidir:

- a. İnternetin fazla kullanılmasından dolayı sosyal ilişkiler, okul ya da işle ilgili sorunlar yaşama,
- b. İnterneti kullanmaya devam edebilmek için kişinin ebeveynlerine kardeşlerine kısacası ailede bulunan bireylere, eğer İnterneti kullanma konusunda psikolojik ya da fiziksel yardım alıyorsa yardım aldığı doktor ya da danışmana ve yine sosyal çevresindeki insanlara yalan söyleme,
- c. İnternet ortamında iken duygu değişikliklerinin olması (umutsuzluk, suçluluk, anksiyete, depresyon gibi) (Beard ve Wolf, 2001).

Beard ve Wolf İnternet bağımlılığı tanı ölçütlerini bu şekilde belirlemişlerdir. Beard ve Wolf (2001) yaptıkları bu düzenlemeler ile Young'un geliştirdiği tanı ölçütlerini güçlendirdiğini dile getirmişlerdir. İnternet bağımlılığının belirlenmesi konusunda karşılaşılabilecek tüm problemlerin çözülemeyeceğini belirtmişlerdir.

İnternet bağımlılığının fiziksel, psikososyal, bilişsel etkileri vardır. Fiziksel olarak; yemek yeme düzeninde bozukluk, fiziksel aktivitelerde azalma, öz değerlendirme ve kişiler arası ilişkilerde meydana gelen bozulmalar meydana gelir

(Zhou ve Tang, 2009). Psikososyal anlamda Gönül'ün (2010) yaptığı araştırmaya göre aile bireyleri içinde İnternet bağımlısı olmaya meyilli birileri var ise bireyin kendisinin de İnternet bağımlısı olma riskini artırmaktadır. Ayrıca dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, sosyal fobi, hafif depresyon bozukluğu bulunan gençlerinde yine İnternet bağımlısı olma ihtimalleri yüksektir. Bununla beraber aşırı İnternet kullanımının uykusuzluk, kişinin bireysel ve sosyal sorumluluklarında aksaklık meydana getireceği değerlendirilir. Genç bireylerde de aile içi ve sosyal ilişkilerde olumsuz tesiri bulunmaktadır. İnternet bağımlılığının bilişsel etkileri değerlendirildiğinde; Kubey, Lavin ve Barrows (2001) yaptıkları araştırmaya göre üniversite öğrencilerinden akademik başarısı düşük olanların diğerlerine göre iki kat daha fazla İnternet kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

İnternet bağımlılığı ile kişinin meslek yaşamı, akademik başarısı, sosyal yaşamı ve aile yaşamı arasında ilişki mevcuttur. Meslek hayatı, kişinin aile hayatını, sosyal statüsünü, geleceğe yönelik planları açısından çok önemlidir. İnternetin gereğinden fazla kullanılması kişinin meslek hayatını olumsuz etkilemektedir (Young, 1996). Roth ve Yalom'a göre (2012) çalışanlar ile işverenler arasında İnternetin kötüye kullanılması durumu önemli bir problemdir. Yapılan araştırmada 1000 işverenin %55'i çalışanların İnterneti iş dışı kullanmalarının çalışma performanslarını düşürdüğüne inanmışlardır. Yapılan başka bir araştırmada şirkette kullanılan İnternetin sadece %23'ünün şirket işi için kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Karaca'ya (2007) göre İnternet bağımlılığının öğrenciler üzerinde olumsuz etkileri vardır. Öğrencilerin alakasız sitelerde vakit geçirmesi, arkadaşlarıyla çevrimiçi sohbet etmeleri ya da çevrimiçi oyunlar oynamaları akademik problemlere sebep olmaktadır. Fakat öğrenciler sınavlardan düşük not almalarına rağmen İnterneti kullanmaya devam etmektedirler.

İnternet bağımlılığının en fazla etkisinin olduğu alanlardan biri de bireyin sosyal hayatıdır (Bölükbaş, 2003). Young'a (1998) göre kişi çevrimiçi arkadaşlığı gerçek hayattaki arkadaşlığa tercih ettiği zaman sosyal olarak problem başlamıştır. Bu durumun sonucunda kişi yalnızlaşır. Bunun yalnızlaşma ile bireyde İnternet kullanımından dolayı suçluluk duygusu meydana gelir. Birey sınırlı vakit geçirdiği gerçek hayattaki arkadaşlarına yalan söylemek zorunda kalır ve bu durumda kişiler arasında güven probleminin doğmasına sebep olur.

Aile İnternet bağımlılığının olumsuz etkisinin en geniş hissedildiği yerdir. Aşırı İnternet kullanımının neden olduğu olumsuz durumlar anneyi babayı çocukları ve varsa diğer aile büyüklerini de etkiler. İnternet bağımlılığı evlilik ilişkilerine, ebeveynler arasındaki ilişkiye ve ebeveynler ile çocuk arasındaki ilişkiye önemli zararlar verir. İnternet bağımlısı ebeveyn ev içinde yapması gereken sorunlulukları erteler ya da yapmaz. Çocuğuyla ilgilenmek yerine bir an önce onu uyutup tekrar İnternet kullanmaya devam etmek ister (Young 1996). Bu çerçevede araştırmanın bir diğer değişkeni de anne baba tutumu olarak ele alınmıştır

Anne Baba Tutumları

Çocuğun sosyal deneyimlerinin başladığı yer olan ailede çocuğa yönelik davranışlar ve herhangi bir durumda çocuğa karşı sergilenen tavır çocuğun ilk yaşantılarını organize etmesinde önem taşır. Henüz dış dünya ile bağlantı kurmamış olan birey aile içerisinde yaşadığı ve gördüğü tutumlar ile kendisine bir yol belirler ve karşılaştığı durumlarla da bu deneyimlerini uygulamaya döker. Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilemiş oldukları davranışlar o birey için yol gösterici olur (Yavuzer 2016b).

Ebeveynler farkında olarak ya da olmayarak çocuklarına karşı birbirinden farklı tutumlar sergilerler. Bazı çocuklar anne babaları tarafından çok sevilmekte, bazı çocuklar otoritenin baskısına maruz kalmakta, bazıları ailede istenmeyen, önemsenmeyen çocuk olarak kabul edilmekte bazılarına ise ebeveynleri tarafından çok hoşgörü, sevgi ve saygı gösterilmektedir. Çocuğa karşı sergilenen bu tavırlar çocuğun hem kişilik, hem psikolojik hem de sosyal gelişiminin farklılaşmasına sebep olur (Yavuzer 2016b).

Baumrind (1980), ebeveyn ve çocuk arasında var olan etkileşimi incelemiş ve çocukları yetiştirip hayata hazırlama konusunda ebeveyn tutumları ile ilgili olarak dört boyut sunmuştur. Bu boyutlar şu şekilde gruplandırmıştır; ebeveyn kontrolü, ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım/destek. İlk olarak “Ebeveyn Kontrolü” boyutu incelendiğinde, anne baba belli bir takım kurallar oluşturmuştur ve anne baba tarafından oluşturulan bu kurallara çocukların hangi derecede uymak zorunda kaldıklarını ortaya koymaktadır. Ebeveynler koymuş oldukları kuralların çocuk tarafından ne derecede uygulanıp uygulanmadığını denetleme durumundadır. Bir diğer

boyut olan ‐açıklık‐ boyutunda, ebeveynlerin bir konu hakkında verilecek kararlarda çocuklarının o konu ile alakalı düncelerine ne derece saygı duyduklarını, düncelerini ifade etme konusunda çocuklarını hangi düzeyde desteklediklerini ve teşvik edici bir tutum benimsediklerini ve çocuklarının davranışlarına sınırlamalar getiriyorlarsa bu sınırlamaların nedenlerinin ne olduğunu onlara açıkça ifade ettiklerini göstermektedir. ‐Olgunluk beklentisi‐ boyutu incelendiğinde, ebeveynlerin çocuklarını düñsel, davranışsal ve duygusal alanda başarılı olmaları için ne derecede desteklediklerini ve önlerini atıklarını gösterir. ‐Bakım-destek‐ boyutunda ise, anne ve babaların çocukları ile vakit geçirirken ve onlarla iletişim kurarken ne derece samimi, sevecen ve sıcak davrandıklarını gösterir.

Çocuğun psikososyal gelişiminde ana baba tutumu ve aile içi ilişkiler önemli bir etkiye sahiptir. Bireyin sahip olduğu aile ortamının niteliği, dengeli ve uyumlu bir kişilik yapısına sahip olması ile yakından ilgilidir. Bireyin dünyaya geldiği zamandan itibaren ebeveynleri ile sağladığı güven ilişkisi ilerde toplumla kuracağı ilişkide temel oluşturur (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

Kuzgun'un Ana Baba Tutum Modeli

Türkiye'de anne-baba tutumları üzerine ilk araştırmaları yapan kişiler Kuzgun (1972) ve Sipahioğlu (2002), anne baba tutumlarının sınıflandırılmasında ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri sevgiyi ve çocuklarının davranışları üzerinde uyguladıkları kontrolü esas almışlardır. Bu sınıflandırmaya göre Kuzgun  tür ana baba tutumundan bahseder. Bu tutumlar demokratik ana-baba tutumu, ilgisiz ana-baba tutumu, otoriter ana-baba tutumudur.

Demokratik ana - baba tutumu. Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocuklarına karşı içten bir sevgi ve saygı ile yaklaşırlar. ocuklarının fikirlerine önem verip, onların kendileri ile ilgili birtakım kararlar almasına olanak sağlarlar. Anne-baba ve ocuk arasındaki sözel iletişim kanalları açıktır. Hemen hemen bütün konularda çocuklarına rehberlik etmek için çaba sarf ederler.

İlgisiz ana-baba tutumu. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vermeyen, onu görmezden gelen, çocuklarına en az seviyede sevgi veren ve onların davranışlarına herhangi bir kontrol uygulamayan ana baba tutumudur. Çocuğun sergilemiş olduğu davranışlar anne

baba tarafından fark edilmez. Fark edilen davranışlara karşı herhangi bir geri dönüş de yapılmaz.

Otoriter ana-baba tutumu. Bu tarz tutumda anne babalar kendi isteklerinin sorgusuz, tartışılmadan gerçekleşmesini isterler. Beklenen davranış çocuk tarafından yapılırsa sevgi gösterilir, yapılmazsa ceza uygulanır. Çocuk hakkındaki kararlar anne babalar tarafından alınır çünkü çocuk kendi kararlarını alamaz ve kendi kendini yönetip idare edemez.

Örgün'ün Ana - Baba Tutum Modeli

Örgün (2000) anne baba tutumlarını incelemiştir. Benimsenen tutumların çocuk üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Ana-baba tutumlarını dört başlık altında toplamıştır.

Demokratik ana-baba tutumu. Demokratik tutumu benimseyen anne babalar öncelikle çocuklarının düşüncelerine önem verirler. Çocuklarının kişisel gelişimini destekleyerek, çocuklarına karşı samimi bir sevgi ile yaklaşırlar. Aile içindeki tartışmalarda çocuklarına söz hakkı vererek, onların sorumluluk bilincini geliştirirler ve sınır koyulması gereken yerde katı olmayan kontrollü bir denetim sağlarlar.

Aşırı koruyucu ve müdahaleci tutum. Bu tarzı benimseyen ana babalar çocuklarını hala kendilerine bağlı gibi görürler ve çocukları üzerinde kendi duygusal yoksunluklarını gidermek isterler. Çocuğun gerçekleştirmiş olduğu davranışlara müdahalede bulunulur. Örgün (2000)' e göre aşırı koruyucu ve kollayıcı tutumu benimseyen ebeveynlerin çocuğun esnek düşünce gelişimini engellediğinin araştırmalarla kanıtlandığını belirtir.

Baskıcı ve otoriter tutum. Baskıcı ve otoriter tutumda kesin sınırlar vardır. Katı disiplin uygulanır ve istenmeyen davranış ceza ile sonuçlandırılır. Anne babanın verdiği kararlar sorgulanmaz ve tartışılmaz. Tek doğru ebeveynlerin söylediği veya yaptığıdır. Sevgi koşula bağlıdır.

Reddedici ana - baba tutumu. Bu tarzı benimseyen anne babalar çocuklarını umursamazlar. Çocuklarının isteklerine karşı duyarsız davranır, onları kısıtlar, yanlış yaptıklarında hoşgörülü olmayan bir ceza uygularlar. Bu tarzda ebeveynler aslında çocuklarını kabul etmemekte ve psikolojik açıdan da onları görmezden gelmektedirler.

Yavuzer, (2011) çocuğun ailesiyle olan iletişiminin, çocuğun dünyasında büyük önem taşıdığına değinerek; aile içerisinde ebeveynlerin ve çocukların birbirlerine duygu durumlarını ve düşündüklerini ifade etmeleri ve yapıcı bir sözlü iletişim kurmalarıyla problemlerine yanıt bulmalarının mümkün olduğunu söyler. Aile üyeleri arasında bu iletişime sahip olunamaması; duyguların gün yüzüne çıkmaması ve sorunların değerlendirilip çözümlenememesi sonucuna ulaşır ki, böyle bir aile ortamına sahip olunması, psiko-pedagojik yönden değerlendirildiğinde sağlıklı bir ortam olduğunu ifade eder.

Yavuzer'in Ana - Baba Tutum Modeli

Yavuzer (2016a) anne babaların çocuk yetiştirmede benimsemiş olduğu anne baba tutumları ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Anne baba tutumunun çocuk üzerindeki etkilerini dile getirmektedir. Ayrıca çocuğun maruz kaldığı anne baba tutumunun etkilerinin çocuğun yaşı ilerledikçe nasıl yansımaları olacağından bahseder. Anne baba tutumlarını beş başlık altında toplamıştır.

Baskıcı-otoriter tutum. Kısıtlayıcı ve cezalandırıcı bir tutumun benimsendiği baskıcı-otoriter tutumda ana baba çocuğun davranışlarını önceden sınırları belirlenmiş, kesin, kalıplaşmış bir ölçüte göre değerlendirirler. Bu tutumu benimseyen ailelerde katı bir denetleme ve yargılama mevcuttur. Bu tarza sahip ailelerde ebeveynlerin söyledikleri mutlaka yapılmalıdır çünkü onlar en iyisini bilirler. Bu ortama sahip bir ailede yetişen bireyin herhangi bir durum karşısında yapacakları ana babası tarafından belirlenmiştir. Bunun dışına çıkılmaz, bu durum kesinlikle sorgulanmaz. Sorgulama yapılmadığı için de aile bireyleri arasında iletişim olmaz ve farklı düşüncelere yer verilmez. Bu ortamda yetişen çocuk akranları ile karşılaştırıldığında sosyal gelişim, girişimcilik, kendini ifade etme yeteneklerinin zayıf olduğu görülür. Ana baba belirledikleri sınırlar dışında davranış gösterildiği takdirde öfkelerini kolaylıkla dile getirir ve ceza verirler.

Destekleyici – yetkili ve güvenilir tutum. Anne babanın çocuğu desteklediği desteklerken de sınırlar koymayı ihmal etmediği, ebeveyn ile çocuk arasında sözel iletişim kanallarının açık olduğu tutum tarzıdır. Ebeveynler çocuklarına karşı ilgilidir ve onu aktif dinleme ile dinlerler. Bu tarz ebeveynlik çocuğun duygu ve düşüncelerini rahatça ifade etmesine ve benlik saygısının gelişmesine olanak sağlar. Bu ebeveyn tutumun benimsendiği aile

ortamında yetişen çocuk sosyal açıdan gelişmiş, özgüveni yüksek ve sorumluluğunun bilincinde olarak yetişir.

Gevşek tutum. Ebeveynler tarafından sergilenen gevşek tutum iki alt boyut içermektedir. İhmalkâr tutum; çocuğun gerekli ilgiyi alamadığı, anne babanın sosyal yaşantısının çocuklarından daha önemli görüldüğü tutumdur. Bu tarza sahip olan ev ortamında ki çocuk sevgi ve ilgiye çok ihtiyaç duyarlar. Bunun neticesinde sosyal gelişim yönünden zayıf, düşük benlik saygısına sahip, özgürce davranmayı kolayca elde edemeyen bireyler yetişir.

Aşırı hoşgörölü tutumda ise; çocuğuna teslim olan, onu şımartan, onun her türlü isteklerini onaylayan, ona sınırları belli olmayan özgür bir ortam oluşturan, çocuğunun istek ve davranışlarına karşı dur demesi gereken yerde tam tersi bir tavır takınan anne babalar karşımıza çıkar. Aslında çok ilgiliymiş gibi görünen bu tarz anne babalar çocuklarına karşı çok az talepte bulunan ve onları kontrol etme noktasında gerçekten başarısız olan ebeveynlerdir. Bu tutuma sahip olan bir evde yetişen çocuk; benmerkezciliği artmış, hep benim dediğim olsun diyen, sosyal gelişimi zayıf bir birey olarak yetişir. Sosyal gelişiminin zayıf olması neticesinde de akranları ile olan ilişkisinde söz ve davranışları onaylanmayan, kabul edilmeyen ve grubun dışında tutulan bir birey olur.

Aşırı korumacı tutum. Çocuğa olması gerekenden fazla kontrol ve özen gösterilmesi anlamına gelen bu tarz anne baba tutumunda; kendi işlerini kendisi halledebilecek yaşta olan bireyin işleri anne babası tarafından görülür. Örneğin kendi yemeğini kendisi yiyebilecek olan 9-10 yaşlarına gelmiş bir çocuğa hala annesinin yemek yedirmesi ya da yine aynı yaşlarda olan bireyin anne babasının yanında yatması bu duruma örnek gösterilebilir. Aşırı korumacı tutuma sahip ebeveynlerin bulunduğu ortamda yetişen çocuğun toplumsal gelişimi engellenmiş, özsaygısı düşük olur ki bu da onun arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkileyebilir ve arkadaşları tarafından dışlanmasına sebep olabilir.

Tutarsız ve kararsız tutum. Tutarsız ve kararsız tutumun uygulandığı evde yetişen bir çocuk aynı davranışı sergilediğinde bir keresinde ödüllendirilip diğerinde cezalandırılır. Bununla beraber aynı davranış anne ve babası tarafından farklı değerlendirilir. Bunu sonucunda da çocuk davranışının uygun olup olmadığını anlayamaz. İşte bu şekilde çocuğa sergilenen farklı tutumlar çocuğun davranışlarına rehberlik edecek dengeli değer ve yargılarının meydana gelmesini engeller.

Yavuzer (2016c) anne baba tutumlarının çocukların hem kişilik gelişiminde hem de psikososyal gelişiminde etkili olduğunu söyler. Yılmaz (2007) araştırmasında algılanan anne baba tutumları ile özerklik gelişimi ve okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuna göre duygusal özerklik kazanılmasında en etkili tutumun demokratik anne baba tutumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın bir diğer değişkeni de duygusal özerklik olarak belirlenmiştir.

Duygusal Özerklik

Türk Dil Kurumu Bilim Sanat Sözlüğü ‘‘özerkliği’’; ‘‘Yönetim bakımından dış denetimden bağımsız olma ve kişinin, kendi davranışlarını düzenleme ve bu davranışlara yön verme konusunda bir ölçüde bağımsız oluşu’’ olarak tanımlar (27.01.2017 erişim tarihi). Özerklik kavramı pek çok araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Erikson özerkliği iki-üç yaş döneminde ele almıştır. Erikson’a göre iki-üç yaş, özerkliğe karşı utanç ve kuşku dönemidir ve bu yaşta çocuk motor ve dil gelişimi açısından kendinin davranışlarının farkına varmaya, kendi iradesini kontrol etmeye başlar. Tuvalet eğitimi almaya, kas kontrolü sağlamaya ve kaba motor becerileri bakımından gelişmeye başlar (Yavuzer, 2005). Erikson bu dönemlerin birbirlerini tamamlayıcı özellikleri olduğu söyler ve özerkliğe karşı utanç ve kuşku dönemini başarı ile atlatan bireyin ergenlikte olumlu kimlik oluşturacağını dile getirir (Kroger, 1996).

Steinberg (2007) özerkliği; üçe ayırarak duygusal özerklik, davranışsal özerklik ve değer özerkliği olarak ele almıştır. Değer özerkliği başkalarının istekleriyle uyumak için baskılara basit biçimde direnmekten çok, ergenlerin ahlaki, siyasi, ideolojik ve dinle ilgili konularda düşünceler ve karar vermeleri ile tanımlanır. Ergenin artan bilişsel becerileri aracılığıyla belirli ideolojik temellerde anlam kazanan değerler ve düşünceler değer özerkliğidir. İkinci boyut olan davranışsal özerklik, bağımsız kararlar alma ve onlara uyma kapasitesini karşılamaktadır. Davranışsal özerklik kişinin kendi davranışları üzerinde kontrol kurmaya başlaması ile ortaya çıkar. Daha gerçekçi ve uygun davranabilmek için gerektiğinde yardım istemek ve işbirliği yapmak davranışsal özerkliği ifade etmektedir. Duygusal özerkliği ise ebeveynlerden duygusal olarak bağımsızlaşmaya başlama olarak belirtmiştir.

Steinberg ve Silverberg (1986) duygusal özerklik boyutunun ergenliğin başında başlayıp genç yetişkinliğe kadar sürdüğünü dile getirirler. Duygusal özerklik ebeveynleri idealleştirmeme, ebeveyni bir birey olarak görme, bağımsızlık ve bireyleşme olmak üzere dört alt boyuttan oluşur. Ebeveyni idealleştirmeme boyutunda çocuk anne babasının hata yapabileceğini düşünür ve anne babası ile aynı görüşte olmayabileceğini kavrar (Çoban, 2013; Levpuscek, 2006; Steinberg ve Silverberg, 1986). Ebeveyni birey olarak görme boyutunda; ebeveynlerini sadece ebeveyn olarak değil bunun dışında bir insan olarak görebilmeleri durumudur (Steinberg ve Silverberg 1986). Bireyleşme boyutu bireyin yapmış olduğu seçimin ve göstermiş olduğu

davranışın sorumluluğunu üstlenmekle ilgilidir (Steinberg, 2007). Bağımsızlık (ebeveynden bağımsızlaşma) boyutu ise bireyin ebeveyni ile kurmuş olduğu çocuksu bağından ayrılması, bu çocuksu bağı terk etmesi, duygusal anlama ebeveynden ayrılması bağımsızlaşması durumudur (Çoban, 2013; Garber ve Little, 2001; Lamborn ve Steinberg, 1993; Steinberg, 2007; Steinberg ve Silverberg, 1986).

Stanly Hall duygusal özerkliği, ergenlik döneminde meydana gelen sarsıntıların nedenini bireyin anne-babasından ayrılma ihtiyacı olarak dile getirir. Anna Freud'un (1958) psikoanalitik kuramı duygusal özerklikle ilgili olarak ortaya konulan çalışmaları etkilemiştir. A. Freud'a göre çocuklukta yaşanan oedipal duygularla baş etmek için çocuklar ebeveynlerden uzaklaşma yolunu seçerler. Psikoanalitik yaklaşıma göre ergenin aile bağlarından ve kontrolünden uzaklaşmasının nedeninin özerklik olduğunu belirtir. Ergenler aileden duygusal olarak aileden ayrılmayla aile üyelerinden boşalan yere aile dışında bulunan kişilerden kendisi ile özdeşim kurup aynı frekansı sağlayabileceği kişileri ararlar.

Kağıtçıbaşı (2005) özerkliği başkalarından ayrışma olarak kavramsallaştırmıştır. Kağıtçıbaşı çocuk yetiştirme stillerinin aile yapısı ve aile içi etkileşim örüntülerinden etkilendiğini belirtir. Aile içi sıkı etkileşim örüntülerinin yanı sıra bağımsızlık desteklenmeye başlanmıştır. Bu model hem özerkliğe hem de ilişkililiğe önem verdiği gibi bu iki önemli gereksinimi de bir araya getirmiştir. Bu tip ailelerde sıkı ilişkilere sahip olmak önemlidir fakat değişen yaşam stilleri çocuklarda özerklik geliştirmenin önemli olduğunu ortaya koyar.

Noom (1999) özerklik kavramının üç boyut içerdiğini söyler. Bu boyutlar davranışsal özerklik, işlevsel özerklik ve duygusal özerkliktir. Davranışsal özerklik; bireyin sergilemiş olduğu davranışları aktif bir biçimde düzenleyebilmesini ifade eder. Zihinsel bir süreç olarak nitelendirilen davranışsal özerklik kavramı alternatifler belirlemek, karar vermek ve belirlenen amaçlara ulaşmak olarak adlandırılmıştır. İşlevsel özerklik, bireyin belirlemiş olduğu hedeflerine varmak için farklı yaklaşımlar arasında denge kurabileceği bir görev üstlenebilmesidir. İşlevsel özerklik yeterlilik algısı ile kontrol algısı arasında bir denge kurabilmeyi gerektirir. Kişinin hedeflerine ulaşmada değişik stratejiler üretme yeteneği olarak tanımlanır. Noom'un ortaya koyduğu üçüncü boyut olan duygusal özerklik ise gençlik dönemindeki bireyin arkadaş çevresinden ve ebeveynlerinden duygusal olarak ayrılması, özgürleşmesi ve

bağımsızlaşması demektir. Çocuklar zaman geçtikçe kendi düşünce ve duygularının farkında olmaya başlarlar. Çocukların sahip olduğu bu duygu ve düşünceler diğer insanlarınkinden farklı, bağımsız ve kendilerine aittir.

Ryan ve Lynch (1989) yaptıkları ilk araştırmada duygusal özerklik ile aileye duyulan güven ilişkisi ve aile üyelerinden duygusal olarak yararlanma arasında negatif yönlü ilişki bulmuşlardır. İkinci araştırmada duygusal özerklik ile ebeveyn kabulü arasında negatif yönlü ilişki ve üçüncü araştırmalarında ise duygusal özerkliğin, anne-baba kabulü ve bağımsızlık desteği arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çelik (2015) yaptığı araştırmada algılanan ebeveyn kontrolünde artma oldukça duygusal özerliğin bu durumdan olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Güneş (2018), araştırmasında akıllı telefon bağımlılığı ile duygusal özerklik arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu ortaya koyar. Bu çalışmalar değerlendirildiğinde duygusal özerklik kavramının, hem algılanan anne baba tutumları hem de İnternet bağımlılığı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılır.

Anne Baba Tutumu ve İnternet Bağımlılığı ile İlgili Türkiye’de ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Anne baba tutumları ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki hakkında araştırmalar mevcuttur. Ülkemizde yapılan araştırmalarda da İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumlarının yanı sıra, aile fonksiyonları, aile İnternet tutumu gibi aile ile ilgili değişkenlere yer verilmiştir. Bununla birlikte ülkemizde İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumlarının birlikte çalışıldığı çalışmaların son yıllarda ivme kazandığı da söylenebilir.

Anne Baba Tutumu ve İnternet Bağımlılığı İle İlgili Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Bayraktar (2001), çalışmasını Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet’inde 12-17 yaş arası öğrenciler ile gerçekleştirmiştir. İnternetin ergen gelişimindeki rolünü incelemek istemiştir. Yapılan araştırma neticesinde araştırmaya katılan 12-17 yaş arası bireylerin, %1.1’inin İnternete bağımlı olduğu görülmüştür.

Cengizhan (2005), Marmara Üniversitesi bilgisayar öğretim teknolojileri eğitimi bölümünde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri ile bir çalışma

gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, İnternet kullanımından dolayı yaşamış oldukları olumsuz durumlar kendilerine sorulduğunda; zamanın boşa geçirilmesi, önemsiz işler için zamanını hiçe sayma gibi sebepleri bulunduğu cevabını vermişlerdir. En büyük problemin zaman olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanında yapmaları gereken diğer işler için örneğin; ders çalışma, ödevler, projeler, vb. bir zaman dilimi ayıramadıklarını söylemişlerdir.

Kurtaran (2008), Mersin ilinde, lisede eğitim öğretim faaliyetine devam eden öğrenciler ile gerçekleştirmiş olduğu çalışmada; İnternet kullanımını sebep olabilecek değişkenleri ele almış ve yapmış olduğu araştırmanın sonucuna göre, depresyonun İnternet kullanımı üzerinde, istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer değişkenlerden benlik saygısının İnternet bağımlılığı üzerinde negatif yönde anlamlı bir ilişki durumu varken yalnızlığın İnternet bağımlılığı üzerinde pozitif yönde anlamlı yordayıcı olduğunu bulmuştur.

Günüç (2009), yaptığı araştırma ile hem Türkçe İnternet bağımlılığı ölçeği geliştirmek istemiş hem de Türkiye’de ki İnternet bağımlılığı profilini çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini ortaöğretim seviyesindeki öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerden %10.1’i İnternet bağımlısı olarak bulunmuştur.

Çevik ve Çelikkaleli (2010) ergenlerde arkadaşlara olan bağlılık ve İnternet bağımlılığı, katılımcıların cinsiyetlerine, anne-baba tutumlarına ve eğitim düzeylerine göre incelemişler. Çalışma bulgularına göre öncelikle ergenlerin arkadaş bağlılığının İnternet bağımlılığı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir. Sonrasında arkadaş bağlılığına ilişkin puanların, ergenler tarafından algılanan anne-baba tutumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca ergenlerin arkadaş bağlılıklarının, annelerin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı, İnternet bağımlılıklarının ise farklılaştığı belirlenmiştir. Ergenlerin babalarının eğitim durumuna göre ise bu durum tam tersidir. Diğer bir ifadeyle, baba eğitim durumu açısından İnternet bağımlılıkları farklılaşmazken arkadaş bağlılıkları farklılık göstermiştir.

İnan (2010) 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri ve lise de öğrenimine devam eden öğrencilerin katılımıyla yaptığı çalışmada katılımcıların İnternet bağımlılığı konusunu farklı değişkenler ile ilişkisi bakımından incelemiştir. Yapılan çalışmanın sonuçlarına

göre araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile İnternet bağımlılığı puan ortalamaları arasında erkeklerin kız öğrencilere oranla anlamlı farklılaşma olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerden anneleri yükseköğretim mezunu olanların İnternet bağımlılık seviyelerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu ve annenin eğitim seviyesi yükseldikçe çocuğun İnternet bağımlılık seviyesinde artma meydana geldiği görölmüştür. İnternete nereden bağlanıldığı değişkeni açısından yapılan araştırma ele alındığında; İnternete bağlanılan yer ile İnternet bağımlılığı seviyesi puanları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu ortaya çıkmış, bu farkın İnternete evinde bağlananların aleyhine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Esen (2010) ‘‘Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi’’ başlıklı çalışmasında ortaöğretimde eğitim ve öğretim gören öğrenciler ile çalışmıştır. Çalışmada ergenlerin İnternet bağımlılığı değerlendirilmek istenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler ışığında İnternet bağımlılığı durumunu cinsiyet değişkeni, algılanan akademik başarı değişkeni ve algılanan sosyal destek değişkeninin yordadığı bulunmuştur.

şahin (2011) 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin İnternet bağımlılık boyutlarını görebilmek amacıyla 7. ve 8. sınıfta öğrenimine devam eden öğrenciler ile birlikte bir çalışma yapmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerden %1.3'ü İnternet bağımlısı, %14.2'si sınırdaki İnternet bağımlısı –bağımlı olma ihtimali bulunan- olduğu görölmüştür. Söz konusu araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin ailelerinin ekonomik seviyeleri yükseldikçe İnternet bağımlısı olma durumlarının da yükseldiği sonucu çıkmıştır. Yine söz konusu araştırmaya göre İnternette geçirilen zaman göz önünde bulundurulduğunda İnternete bağımlı olduğu sonucu çıkan veya İnternet bağımlılığına yatkınlığı sonucuna ulaşılan öğrencilerin İnterneti kullanmak için ayrılan zamanın İnternet bağımlılığı göstergesi bulunmayan öğrencilere nazaran daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayas ve Horzum (2013) ‘‘İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu’’ başlıklı çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın örneklemini ilköğretim öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda İnternet bağımlılığına sahip öğrenciler ele alındığında, bu öğrenci ailelerinin ihmalkâr İnternet tutumunu benimsediği sonucu elde edilmiştir.

Çetinkaya'nın (2013) ilköğretim öğrencilerinin İnternet bağımlılığı durumunu incelemeyi amaçlamıştır. 6. 7. ve 8. sınıfa devam etmekte olan öğrenciler çalışmasını gerçekleştirmiştir. Söz konusu çalışmaya dâhil olan öğrencilerin büyük bir kısmı birden fazla amacı gerçekleştirmek için İnterneti kullandığını dile getirmiştir.

İşleyen (2013)'in ortaöğretim öğrencilerinin İnternet bağımlılığı seviyelerini görmek için araştırma yapmıştır. Lisede öğrenim gören öğrenciler ile araştırmasını gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; araştırmaya katılan öğrencilerin % 7'sini İnternet bağımlısı , % 23.2'si bağımlı olma riski bulunan kişiler olduğu sonucuna varmıştır.

Bozkur (2013) ilköğretim II. kademe (ortaokul) öğrencilerinin İnternet bağımlılıklarının cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, evde İnternet bağlantısı olma durumu, İnternete bağlanılan mekân, günlük İnternet kullanım süresi, akademik başarı ve aile katılımı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin İnternet bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlara göre, öğrencilerin % 1.8'inin (yedi kişi) İnternet bağımlısı, % 10.4'ünün (41 kişi) belirti gösterenler (İnternet bağımlısı olma riski taşıyanlar), % 87.8'i (346 kişi) belirti göstermeyenler olduğu belirlenmiştir.

Önay (2014) ergenlerde İnternet bağımlılığı yordayıcıları olarak anne, baba tutumları, iletişim becerisi ve yalnızlık algısını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya bir ortaöğretim kurumunda 9. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler katılmıştır. Çalışmanın sonucunda günlük İnternet kullanım süresi, cinsiyet ve cep telefonunun olması, aylık gelir değişkenlerinin ergenlerde İnternet bağımlılığını yordadığı görülmüştür. İnternet kullanım düzeylerinin belirleyicisi olarak anne-baba tutumları, iletişim becerisi, yalnızlık değişkenleri ile İnternet kullanım düzeyi ile ilişkisinin zayıf olduğu görülmüştür. Demokratik, koruyucu istekçi, otoriter anne-baba tutumu ve yalnızlık ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Yılmaz, Şahin, Haseski ve Erol (2014) ortaöğretim öğrencilerinin ne derecede İnternet bağımlısı olduklarını ölçmek amacıyla "cinsiyet, sınıf düzeyi, öncelikli İnternet kullanım amacı ve günlük İnternet kullanım süresi" değişkenlerini ele almışlardır. Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin İnternet bağımlılık düzeylerinin %17'sinin düşük, %67'sinin orta ve %16'sının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin

İnternet bağımlılık düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, öncelikli İnternet kullanım amacı ve günlük İnternet kullanım sürelerine göre farklılaştığı saptanmıştır.

Özyürek ve Özkan (2015) ortaöğretimde öğrenim gören ergenlerin okula ilişkin öfke düzeyleri ile algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda kız ergenlerin düşmanca olumsuz tutumlarının ve inançlarının erkek ergenlere kıyasla daha yüksek olduğu, bunun yanı sıra sınıf düzeyinin artması ile ergenlerin okula yönelik düşmanca olumsuz tutumlarının ve inançlarının arttığı görülmüştür. Anne babasını demokratik ve izin verici/müsamahakâr olarak algılayan ergenlerin, anne-babasını izin veren/ihmalkâr ve otoriter olarak algılayan ergenlere göre öfkelerini sosyal olarak daha kabul edilebilir davranışlar biçiminde ifade ettikleri bulunmuştur.

Eftekin (2015) ergenlik dönemindeki bireylerin İnternet bağımlılığı ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Yapılan çalışma ile elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan bireylerin İnternet bağımlılığı ve algılanan anne baba tutumlarının cinsiyet faktörüne göre farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Buna karşın bireylerin sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aylık gelir, evde İnternet bağlantısının olup olmaması ve İnternete nerden bağlanıldığı faktörleri ele ile ilişkisi analiz edildiğinde anlamlı bir şekilde farklılaşma bulunduğu sonucu elde edilmiştir. Araştırmanın neticesine göre patolojik İnternet bağımlısı olan bireylerin oranı %9.6 olduğu görülmüştür.

Tuna (2015) anne babaya bağlanma ilişkisinin ve farklı demografik değişkenlerin İnternet bağımlılığını yordayıp yordamadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmayı 6. 7. ve 8. sınıf seviyelerinde öğrenciler ile gerçekleştirmiştir. Evden İnternete bağlanan öğrenciler toplam öğrencilerin %49.4'ünü, cep telefonu ile İnternete bağlanan öğrenciler toplam öğrencilerin %17.7'sini, hem evdeki İnterneti kullanarak hem de cep telefonu ile İnternete erişim sağlayan öğrenciler toplam öğrencilerin %25.5'ini, İnternet bağlanmayı İnternet kafeden sağlayan öğrenciler toplam öğrencilerin %2.6'sını, her yöntemi kullanarak İnternete bağlanan öğrenciler toplam öğrencilerin %4.8'ini oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden İnterneti ders ya da ödev için kullanırlar %16.5; ders veya ödev yapma ya da sosyal medyaya için kullananlar %29.9; ders çalışma ve oyun oynama için kullananlar %15,6; sadece sosyal medyaya bağlı kalmak ya da takip etmek için kullananlar %9.5; oyun oynamak ve

sosyal medya için kullananlar %7.4; hepsini yapmak için İnterneti kullananlar %21.2 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılım sağlayan çocukların %78.4'ü evinde bilgisayara sahiptir. Öğrencilerin İnterneti gün içerisinde kullanma süreleri incelendiğinde, %35.1'i İnterneti günde bir saatten daha az, %38.5'i günde bir-iki saat, %19'u günde iki-dört saat, %5.2'si günde dört-altı saat, %2.2'si günde altı saat ve daha fazla zaman ayırmaktadır.

Aksoy (2016) 14-18 yaş grubu ergenlerin İnternet bağımlılığının şema mekanizmaları ve baş etme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlanmıştır. Araştırmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve örneklem gönüllü öğrencinin katılımı ile oluşturulmuştur. Çalışmanın bulgularına göre ergenlerin 18 uyumsuz şema ile baş etme becerilerinden kaçınma biçimi arasında; İnternet bağımlılığı ile Kusurluluk, Yetersiz Özdenetim ve Boyun Eğicilik Şemaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Arslan'nın (2017) anne babası boşanmış ve boşanmamış ergenlerin İnternet bağımlılığı düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada ise İnternet bağımlılığının ailenin gelir durumu, yaş, babanın eğitim durumu, İnternete girilen zaman, boş zaman gibi değişkenlere göre değişmediği sonucu ortaya çıkmış. Fakat cinsiyet, kardeş sayısı, anne babanın boşanmışlık durumu, anne babanın tekrar başka biriyle evlenmiş olması değişkenlerinde anlamlı farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Turan (2017) çalışmasında ergenlerde İnternet bağımlılığının anne baba tutumları açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre bağımlılık düzeyinin yüksek olduğu, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca İnternet bağımlılığı ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Kılıç (2018), ergenlerde İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkileri bazı değişkenler açısından incelediği çalışmasında anne baba tutumları ile İnternet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anne Baba Tutumu ve İnternet Bağımlılığı İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Lin ve Tsai (2001) genç bireylerin bilgisayar ağı ve İnternet bağımlılıkları yaklaşımlarının ilişkisini incelemiştir. Çalışma neticesinde bu gençlerin İnternet tutumlarının İnternet bağımlılığı oluşumunda etkili olduğu saptanmıştır. İnternetin fayda sağladığı düşüncesindeki gençlerin, bunun aksini düşünen gençlere göre İnterneti daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir.

Kaltiala-Heino, Lintonen ve Rimpela (2004) yaptıkları çevrimiçi anketler aracılığıyla psikososyal sorunlarla sonuçlanan İnternet bağımlılığını incelemiştir. Çalışma örneklemini 12-18 yaş aralığındaki Fin ergenler oluşturmuştur. Çalışmada ele alınan kriterler patolojik kumar kriterlerine benzer şekilde uyarlanmış ve İnternet bağımlılığı olarak işlev gören yedi kriterden dördünün sağlandığı belirtilmiştir. Örneklemin %85'inin İnterneti kullandığı belirlenmiştir. Bazı ergenlerde ise bağımlılık bozukluklarıyla karşılaştırılabilir düzeyde İnternetle zararlı bir ilişkiye sahip oldukları bulunmuştur.

Park, Kim ve Cho (2008) araştırmalarında Güney Koreli ergenler arasında İnternet bağımlılığının görülme sıklığını ve İnternet bağımlılığının ailesel faktörlerle ilişkisini incelemiştir. Yapılan çalışmanın sonucu incelendiğinde İnternet bağımlılığı durumunun algılanan ebeveyn tarzları, aile üyeleri arasında olan iletişim şekli ve aile içinde şiddet olup olmaması ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Kim, Park ve diğerleri (2010) ergenlerin İnternet bağımlılığı düzeylerine göre yaşam tarzı ve beslenme durumlarını ele almışlardır. Öğrencilerin İnternet bağımlılığı düzeyleri ile yaşam tarzları ve beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi irdelemek için ki-kare testi metodu uygulanmıştır. Düzensiz uyku saatleriyle alkol sigara kullanımı oranı yüksek riskli İnternet kullanıcısı sınıfında olan çocuklarda diğerlerine göre daha fazla olarak ölçülmüştür. Ayrıca, yüksek riskli İnternet kullanıcısı olan öğrencilerde, iştah kaybı, yemek atlama ve atıştırma sıklığı nedeniyle düzensiz beslenme davranışı beslenmede dengesizliklere neden olabilmektedir.

Xiuqin ve diğerleri (2010) İnternet bağımlılığı bozukluğu olan ve olmayan ergen erkeklerin kişilik profillerini karşılaştırmayı ve İnternet bağımlılığı bozukluğunun belirli

ebeveynlik yetiştirme davranışlarıyla ilişkili olup olmadığını incelemeyi amaçlamışlardır. Yapılan çalışmanın neticesinde İnternet bağımlısı ergenlerin ebeveynlik yetiştirme davranışlarını sürekli olarak aşırı-müdahaleci, cezalandırıcı ve duyarlılıktan yoksun olma şeklinde değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

Tsitsika ve diğerleri (2011) ergenlerin İnternet bağımlılığında psiko-sosyal profilleri ve psikiyatrik durumlarının ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmayı gerçekleştirmek için ergen-sağlık biriminin poliklinik ortamında bulunan ergenler üzerinde çalışmışlardır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre bağımlı ergenlerin ebeveynlerinin boşanma oranlarının ve düzensiz aile ilişkisi yapısının anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Akademik başarısızlık oranı ve okula devamsızlık İnternet bağımlısı olan ergenlerde anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. İnternet bağımlısı ergenlerde depresyonda dâhil olmak üzere psikolojik rahatsızlıklara yakalanma riskinin 3,89 kat daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kuss ve Rooij (2013) risk faktörü olarak İnternet bağımlılığının ergenleri baz alarak onların kişilik özellikleri ile belirli İnternet uygulamalarını kullanımları arasındaki ilişkisini incelemeyi hedeflemiştir. Üç bin yüz beş ergen ile “Kompulsif İnternet Kullanım Ölçeği” ve “Beş Faktör Kişilik Özelliği” ölçekleri kullanılarak bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuçlar, örneklemin %3.7’sinin İnternet bağımlılığı potansiyeli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Online oyunlar ve sosyal medyanın İnternet bağımlılığı riskini artırdığı görülmüştür.

Krishnamurthy ve Chetlapalli (2015) üniversite öğrencileri arasında İnternet bağımlılığı için risk faktörlerini belirleme amaçlı yaptıkları çalışmalarında, çok aşamalı küme örnekleme ile seçilmiş sekiz üniversiteden alınan veriler analiz edilmiştir. İnternet kullanım kalıpları ve demografik faktörleri içeren bir envanter uygulanmıştır. Bu çalışmada 16-26 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri içerisinde yer alan kadınların oranı %56’dır. Yapılan tespite göre %34 ve %8 oranında hafif ve orta düzeyde İnternet bağımlılığı saptanmıştır. Bu sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin İnternet bağımlılığı konusundaki savunmasızlıklarını vurgulamaktadır.

Chen ve Gau (2016) çocuklar ve ergenlerin uyku sorunları ve İnternet bağımlılıkları arasındaki iki yönlü ilişkileri incelemişlerdir. Çalışma çocuk ve ergenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Modellemelerin sonuçlarına istinaden dissomnia ve

insomnia (uykusuzluk) durumunun İnternet bağımlılığı ile bağlantısı ortaya konmuştur. Ayrıca İnternet bağımlılarında yaşa ve cinsiyete bakılmaksızın sirkadiyen ritim bozukluğu bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular ile uyku sorunları ve İnternet bağımlılığı için tedavi stratejilerinin değişiklik göstermesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yurt içinde ve yurt dışı yapılan araştırmalar incelendiğinde İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumlarının yanı sıra, aile fonksiyonları, aile İnternet tutumu, aile uyumu, işlevsel olmayan aile ilişkileri, yetişme yaşantıları gibi aile ile ilgili faktörlerin incelendiği görülmüştür. Mevcut araştırmanın, özellikle algılanan ebeveyn tutumunda bireyin duygusal özerklik bağımsızlığının aracı rolü literatürde var olan anne baba tutumları ve İnternet bağımlılığı araştırmalarına önemli derecede katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Duygusal Özerklik, İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumu ile İlgili Türkiye’de ve Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Ryan ve Lynch ‘in (1989) duygusal özerklik kavramı ile alakalı olarak üç ayrı çalışma yapmışlardır. Bu çalışmalarda, Steinberg ve Silverberg’in 1986’da ortaya koymuş oldukları duygusal özerklik terimini, anne babadan ayrılma ve ebeveynlerden bağımsızlaşma bakımından ele almışlardır. Yapmış oldukları birinci çalışma genç ergenler üzerindedir ve duygusal özerklik, aileye duyulan güven ilişkisi ve duygusal anlamda yararlanma arasında negatif yönlü ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Gerçekleştirdikleri ikinci çalışmada ortaöğretim öğrencileri ile çalışmışlardır ve bu çalışmaya göre duygusal özerklik ile ebeveyn kabulü arasında negatif yönlü ilişki, algılanan aile reddi değişkeni ile de pozitif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Duygusal özerkliğin bağımsızlık desteği ile ilişkisiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Üçüncü çalışmada genç yetişkinler ile yapılmıştır; duygusal özerkliğin, anne-baba kabulü ve bağımsızlık desteği arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu, algılanan sempatiklik değişkeni ile pozitif yönlü ilişkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya göre “ayrılma” kavramının duygusal özerkliği açıklayan en mantıklı yapı olduğu sonucu elde edilmiştir.

Duygusal özerklik ve ebeveynleri ile ilişkilerinde hissedilen anne-baba desteğinin farklı farklı olduğu ergen bireylerin uyumu konusunda inceleme yapan Lamborn ve Steinberg (1993); Ryan ve Lynch’in çalışmalarıyla paralel sonuçlara

ulaşmıştır. Ulaşılan bu sonuçlara göre; duygusal olarak anne baba ve aynı yaş gruplarından bağımsızlığı yüksek olan ergenlerin, diğerlerine oranla daha fazla davranış sorunlarına sahip olduğu ve daha fazla stres ile karşı karşıya kaldığını dile getirmişlerdir. Ayrıca duygusal özerklik durumu yüksek olup, ilişkisel desteği düşük olan bireylerin, daha fazla içsel problem ve davranış sorunları yaşadığı, psikososyal gelişim açısından daha geri ve akademik başarı açısından da daha yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Fuhrman ve Holmbeck (1995), Lamborn ve Steinberg 'in 1993 yılında yapmış oldukları araştırmalarını sürdürmek için duygusal özerklik ile ergen uyumu, kişisel, aile içi ve kültürel birçok değişken arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Lamborn ve Steinberg' in çalışmasıyla aynı doğrultuda bulunmasına karşın farklı sonuçlarda ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, duygusal özerklik ile destekleyici aile içi ilişki arasında pozitif yönlü ilişki bulan önceki çalışmanın tam tersine, duygusal özerklik ve destekleyici aile içi iletişim değişkenleri arasında ile negatif yönlü ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Yılmaz (2007) ortaokul öğrencilerinin okuldaki başarıları, anne baba tarzları ve kendi özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçladığı yüksek lisans tez çalışmasında, duygusal özerklik ile davranışsal özerklik değişkenleri arasında pozitif yönde ilişki, duygusal özerklik ile okul başarısı arasında da yine pozitif yönde bir ilişki olduğuna ulaşmıştır. Bunlara ek olarak yapılan çalışmada, kız öğrencilerin özerklik puanlarının erkek öğrencilerin özerklik puanlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Deniz (2010) doktora tezi araştırmasında sır tutma davranışını, duygusal özerklik ve çeşitli değişkenler bakımından ele almıştır. Araştırmanın sonucuna göre sır tutma ile duygusal özerklik ölçeğinin alt boyutlarından olan idealleştirmeme ve bireyleşme arasında negatif ilişki olduğunu tespit etmiştir. Sır tutma davranışı ile duygusal özerkliğin diğer alt boyutu olan bağımsızlık arasında bir bağlantı olmadığı sonucunu bulmuş ve duygusal özerklik ölçeğinin toplam puanlarını incelediğinde de sır tutma davranışı ile pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucunu elde etmiştir.

Çoban (2013), çalışmasında ergenlik döneminde bulunan gençlerin duygusal özerkliklerini yaş, cinsiyet, ana baba birliktelik durumları gibi farklı demografik

değişkenlere göre incelemeyi hedeflemiştir. Yapılan araştırmada cinsiyet değişkeni incelendiğinde, duygusal özerklik kavramının alt boyutlarından idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutları ile anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. İdealleştirmeme alt boyutu incelendiğinde erkek ergenlerin, bağımsızlık alt boyutunda ise kız ergenlerin ortalama puanları diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan ergenlerin yaş değişkeni incelendiğinde, on dört yaşında bulunan gençlerin idealleştirmeme, bağımsızlık ve bireyleşme alt boyutlarındaki ortalama puanları on beş, on altı, on yedi ve on sekiz yaşında olan gençlere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Başka bir deyişle on dört yaşında olan gençlerin duygusal özerkliklerinin diğer yaş grubunda bulunan gençlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Anne babanın birlikte olup olmadığı durumu ele alındığında, idealleştirmeme ve bağımsızlık alt boyutlarında duygusal anlamda bağımsızlığı yüksek çıkan gençlerin evlilik hayatı devam eden ebeveynlere sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erçevik (2014) araştırmasında duygusal özerklik ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın neticesinde duygusal özerklik ile algılanan sosyal destek arasında pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Ek olarak duygusal özerkliğin alt boyutu olan bağımsızlık ve bireyleşme alt boyutları ile algılanan sosyal desteğin alt boyutları aile, arkadaş ve öğretmen desteği boyutları arasında da pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Duygusal özerkliğin idealleştirmeme alt boyutu ile algılanan sosyal desteğin aile ve öğretmen desteği alt boyutlarında pozitif ilişki sonucuna ulaşılmasına rağmen algılanan sosyal desteğin bir diğer alt boyutu olan arkadaş desteği alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Sesli (2014) ortaöğretim öğrencilerinin özerklik seviyeleri, değer yönelimleri ve kendini ayarlama durumları arasında bulunan bağlantıyı görmek istemiştir. Bunun için yaptığı çalışmada özerklik ile kendini ayarlama becerisi ilişkisi incelendiğinde aralarında bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca güç, başarı, uyarılım, öz yönelim ve evrenselcilik değerleri ile duygusal özerklik arasında bir ilişki bulamamıştır. Bunun yanında araştırmaya katılan kız öğrencilerin duygusal özerklik puanlarının, erkek öğrencilerin duygusal özerklik puanlarından daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çelik (2015) duygusal özerklik değişkeni ile empati değişkenini aracılık rolü olarak kullandığı yüksek lisans tezi araştırmasında hissedilen ebeveyn kontrolü ile

ergenin iyi oluŖu arasındaki iliŖkiyi analiz etmeyi hedeflemiŖtir. AraŖtırmanın sonucuna göre duygusal özerkliğin ebeveyn kontrolü ile ergen iyi oluŖ arasında var olan iliŖkisinde aracı rolünün olduğu sonucuna ulaŖmıŖtır. Algılanan ebeveyn kontrolünde artıŖ oldukça duygusal özerkliğin olumsuz etkilendiği ve bu durumda ergenin iyi oluŖ halini azalttığı sonucunu bulmuŖtur.

GneŖ (2018) zorbalık eğilimi, duygusal özerklik ve akıllı telefon bağımlılığını deđiŖkenlerini ele almıŖ ve araŖtırmaya katılan öğrencilerin duygusal özerklikleri ile akıllı telefon bağımlılık seviyeleri arasında pozitif yönlü anlamlı iliŖki olduğunu dile getirmiŖtir. Öğrencilerin ergenlik döneminde aileden ayrılmaya ve bađımsızlaŖmaya baŖladıđını bu bağımsızlık ile birlikte yaŖantısında arkadaŖları ile dengeli bir iletiŖim bağı oluŖturamaz ise kendisini arkadaŖ grubuna dâhil etmede baŖarıyı yakalayamazsa kendinin dâhil olabileceği ortam arayıŖına gireceğinden bahseder. Dolayısıyla bu ortamında sanal ortam olduğunu söyler.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma algılanan anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide bireyin duygusal özerkliği aracı rolünü incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli temel alınarak kurgulanmıştır. Söz konusu tarama modeli, iki ya da daha fazla değişkenin arasındaki ilişki durumu sonrası doğal ortamında ortaya koyulmasını amaç edinen araştırma modelidir (Başol, 2008).

Araştırmanın bağımsız değişkenini anne baba tutumlarının alt boyutu olan kabul-ilgi alt boyutu oluşturmaktadır. Aracı değişkeni duygusal özerkliğin alt boyutu olan bağımsızlık ve bağımlı değişkeni ise İnternet bağımlılığıdır. Söz konusu değişkenlerin analizini yapmak için Yapısal Eşitlik Modellemesi kullanılmıştır. Yapısal Eşitlik Modellemesi gözlenen ve (observed variable) örtük değişkenler (latent variable) arasındaki nedensel ilişkilerin ve korelasyon ilişkilerinin bir arada bulunduğu modellerin analiz edilmesi için kullanılan istatistiksel bir teknik olup bağımlılık ilişkilerini yordamak için, varyans, kovaryans analizleri, faktör analizi ve çoklu regresyon gibi analizlerin birlikteliğiyle meydana gelen çok değişkenli bir yöntemdir (Tüfekçi ve Tüfekçi, 2006). Şekil 1’de araştırmada test edilen model gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Yozgat ili Akdağmadeni ilçesinde, ortaokul kurumlarının 5., 6., 7. ve 8. sınıflarında eğitim öğretim görmekte olan 495 öğrenci, evrenini ise Orta Kızılırmak Bölümü 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba birliktelik durumları, ailelerinin gelir durumları, evlerinde bilgisayar bulunup bulunmama durumu, İnternete hangi araç ile bağlandıkları ve sosyal medya hesaplarının bulunup bulunmamasına göre dağılımları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Demografik Bilgiler		N	%
Cinsiyet	Kız	247	49.9
	Erkek	248	50.1
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	17	3.4
	1	84	17
	2	162	32.7
	3	129	26.1
	4	56	11.3
	5 ve üstü	47	9.5
Anne Baba Birliktelik Durumu	Birlikteler	451	91.1
	Boşandılar	24	4.9
	Annem Hayatta Değil	7	1.4
	Babam Hayatta Değil	13	2.6
Gelir Durumu	1400 tl ve altı	161	32.5
	1400 tl - 2000 tl	152	30.7
	2000 tl – 3000 tl	92	18.6
	3000 tl ve üstü	90	18.2
Evlerinde Bilgisayar Bulunup Bulunmama Durumu	Evet	247	49.9
	Hayır	248	50.1
İnternete Bağlanılan Araç	Cep Telefonu	328	66.3
	Bilgisayar	92	18.5
Sosyal Medya Hesabı	Tablet	75	15.2
	Evet	282	57
	Hayır	213	43

Tablo 1'e göre: Araştırmaya katılan öğrencilerin %49.9'u (n=247) kız ve %50.1'i (n=248) erkektir. Katılımcılardan kardeş sayısı bakımından incelendiğinde; iki kardeşe sahip olanlar %32.7'dir (n=162). Öğrencilerden anne babası boşanmış olanlar %4.8 (n=24), annesi hayatta olmayanlar %1.4 (n=7) ve babası hayatta olmayanlar %2.6'lık (n=13) bir dilime tekabül etmektedir. Ayrıca katılımcıların ailelerinin gelirlerinin yüzdelik dilimleri incelendiğinde; 1400 lira ve altı gelire sahip olan aileler %32.5'lik (n=161) dilimde ve 3001 lira ve üstü geliri sahip olan aileler ise %18.2'lik (n=90) dilimde bulunmaktadır. Araştırmayı cevaplayan öğrencilerin %33.1'inin (n=164) evinde bilgisayar bulunmaktadır. İnternete hangi araç ile bağlandıkları incelendiğinde; %66.3'ünün (n=328) cep telefonu ile İnternete bağlanmakta olduğu görülmüştür. Son olarak araştırmaya katılan öğrencilerden %57'sinin (n=252) sosyal medya hesabı bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada ortaokul öğrencilerine, araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" (Ek. 1 Kişisel Bilgi Formu), bunun yanında; çocukların, algıladıkları anne baba tutumunu ölçmek için Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbush (1991) tarafından geliştirilen ve Yılmaz (2000) tarafından Türkçeye uyarlanan "Anne-Baba Tutum Ölçeği" (Ek. 2 Anne Baba Tutum Ölçeği), İnternet bağımlılık seviyelerini öğrenmek için 1996 yılında Young'un ürettiği ve Bayraktar'ın (2001) İngilizceden Türkçeye ölçmeyi amaçladığı şekliye tercüme edilen "İnternet Bağımlılığı Ölçeği" (Ek. 3 İnternet Bağımlılığı Ölçeği), duygusal özerkliklerini ölçmek için Steinberg ve Silverberg (1986) tarafından literatüre kazandırılan ve Türkçeye uyarlaması Deniz'in (2010) yapmış olduğu "Duygusal Özerklik Ölçeği" (Ek. 4 Duygusal Özerklik Ölçeği) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Bu form araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, içerisinde cinsiyet, kardeş sayısı, ailede kaçınıcı çocuk olduğu, aile gelir durumu ve anne baba birliktelik durumu gibi demografik ve evde bilgisayar olup olmadığı, İnternete nereden bağlandığı, hangi araç ile bağlandığı, sosyal medya hesabının olup olmadığı gibi değişkenlere yer verilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Anne-Baba Tutum Ölçeği

Anne-Baba Tutum Ölçeği Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbush (1991) tarafından bireylerin algıladıkları anne baba tutumlarını öğrenmek amacıyla literatüre kazandırılan ve Türkçeye uyarlamasının Yılmaz'ın (2000) yapmış olduğu ölçektir. Anne-Baba Tutum Ölçeği toplam 26 maddeye sahiptir ve üç alt boyut içermektedir. Bu alt boyutlar: Kabul-İlgi, Kontrol-Denetleme ve Psikolojik-Özerklik alt boyutlarıdır. Anne Baba Tutumu Ölçeği'nin Kabul-İlgi alt boyutu dokuz maddeden oluşmaktadır ve bireylerin anne babalarını ne kadar içten, güler yüzlü sevgi gösteren, ilgili, çocuğun gerçekleştirdiği faaliyetlere ne derece katılımcı olduğunu göstermektedir. Kontrol-Denetleme alt boyutu sekiz madde içermektedir ve bireylerin anne babalarını ne seviyede kontrol edici, denetleyici olarak algıladığı ile alakalıdır. Psikolojik Özerklik alt boyutu da dokuz maddeden oluşmaktadır ve anne baba tutumlarından olan demokratik anne baba tutumunu ne derecede uyguladığı, çocuklarının davranış duygu ve düşüncelerine ne derecede önem verdiği, onu fikir üretmeye teşvik ettiği ve cesaretlendirdiği durum ile ilgilidir alt boyuttur (Topuksal, 2011).

Ölçeğin orijinal halinin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları incelendiğinde Kabul-İlgi alt boyutu için .72, Kontrol-Denetleme alt boyutu .76 ve Psikolojik Özerklik alt boyutu için ise .82 olarak hesaplanmıştır. Ölçeği geliştiren araştırmacıların ölçekten elde edilen puanlara yönelik uygulamış oldukları faktör analizi neticesinde üç alt boyut olduğu bulunmuştur (Yılmaz, 2000).

Anne Baba Tutum Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması aşamasında; ölçeğin geliştircileri olan Lamborn ve diğerlerinden (1991) 1996 yılında gerekli izin alınmıştır. İlk aşamada ölçek uzmanlarca Türkçeye tercüme edilmiş daha sonra Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyelerine danışılarak Türkçeye uygun olup

olmadığının araştırılması sağlanmıştır. Ölçek bu haliyle ilkokul 4. Sınıfta bulunan 15-20 öğrenciye uygulanmış ve katılımcıların soruları rahatlıkla anlayabildiği görülmüştür. Türkçeye çevrilen Anne Baba Tutum Ölçeği'nin güvenilirlik değerlerinin görülmesi için yapılan araştırmada; ilköğretim seviyesinden 120 kişilik gruba, lise seviyesinden 120 kişilik gruba ve üniversite seviyesinden 120 kişilik gruba gruplardaki kız ve erkek katılımcıların sayıları eşit olacak şekilde ve 15 gün ara ile uygulanmıştır. İlköğretim seviyesindeki bireyler için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları; Kabul-İlgi alt ölçeği için .60, Kontrol-Denetleme alt ölçeği için .75 ve Psikolojik Özerklik alt ölçeği için ise .67 olarak; lise düzeyindeki katılımcıların Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları; Kabul-İlgi alt ölçeği için .70, Kontrol Denetleme alt ölçeği için .69 ve Psikolojik Özerklik alt ölçeği için ise .66 olarak; üniversite düzeyinde bulunan katılımcılar için ise Kabul-İlgi alt ölçeği için .73, Kontrol-Denetleme alt ölçeği için .66 ve Psikolojik Özerklik alt ölçeği için ise .65 olarak hesaplanmıştır (Yılmaz, 2000).

Bu araştırmada da Anne Baba Tutum Ölçeği Cronbach Alfa değeri .68, alt boyutlarından olan ve bu araştırmada kullanılan Kabul-İlgi alt boyutu için Cronbach Alfa değeri .64; diğer alt boyut olan Psikolojik Özerklik alt boyutu Cronbach Alfa değeri .53 ve Kontrol-Denetleme alt boyutu Cronbach Alfa değeri ise .67 olarak hesaplanmıştır. Nunnally (1978) ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının .70 ve üzeri olmasının yeterli olduğunu söyler. Tablo 5'e göre araştırmada kullanılan anne baba tutumu Kabul-İlgi alt boyutu ölçeği orta güvenilirlikte bir ölçektir. Bununla beraber Cronbach Alfa katsayı için; ölçülen yapının tek boyutlu yapıya sahip olmaması, maddelerin hata varyanslarının korelasyona sahip olması, bileşenlerin paralellik koşulunu sağlamaması ya da madde sayısının az olmasından güvenilirlik değerlerinin gerçek değerinden daha düşük değer verdiği literatürde çeşitli çalışmalarla doğrulanmıştır (Cortina, 1993; Osburn, 2000).

Ölçeğin geçerlilik değerlerinin incelenmesi aşamasında 318 ilköğretim öğrencisi ile çalışma yapılmıştır. Kabul-İlgi alt boyutunun açıklamış olduğu varyans %11.1, Kontrol-Denetleme alt boyutunun açıklamış olduğu varyans %9.1 ve Psikolojik Özerklik alt boyutunun açıklamış olduğu varyans ise %7.2 olduğu görülmüştür. Üç alt boyutun totalde açıklamış olduğu varyans %27.4'tür. Yapılan üç faktörlü çözüm analizleri neticesinde anne baba tutum ölçeğinin üç ana boyutta belirgin bir şekilde temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber yapılan faktör analizine göre de

ilköğretim ve lisede öğrenim göre öğrencilerinde ölçeğin orijinali ile aynı doğrultuda Anne Baba Tutum Ölçeği'nin Kabul-İlgi, Kontrol-Denetleme ve Psikolojik Özerklik olacak biçimde üç alt boyuttan oluştuğu ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2000).

Bu araştırma da ölçeğin geçerliliğini belirlemek için yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçlarına göre; ölçeğin model test değerinin χ^2/df (1,09) olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu değer mükemmel uyum ölçütleri sınırları içerisinde. Uyum indeks değerleri incelendiğinde GFI (.98), CFI (.99), RMSEA (.014) ve SRMR (.023) olarak bulunmuştur. Hesaplanan bu değerlere göre DFA sonuçları mükemmel uyum ölçütleri sınırları içindedir.

Anne Baba Tutum Ölçeği alt boyutlarından yalnızca Kontrol-Denetleme alt boyutunun baştan iki maddesi yedi dereceli şekilde cevaplanırken diğer maddeleri ise üç dereceli şekildedir. Kontrol-Denetleme ve Psikolojik Özerklik alt boyutlarında bulunan maddeler dördü Likert şeklindedir. Söz konusu ölçeğin Kabul-İlgi alt boyutu dokuz maddeden (1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17), Psikolojik Özerklik alt boyutu dokuz maddeden (2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18) ve Kontrol Denetleme alt boyutu sekiz maddeden (19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26) oluşmaktadır. Değerlendirmede, Kabul-İlgi alt boyutunu oluşturan tek numaralı maddeler direk alınmıştır, Psikolojik Özerklik alt boyutunu oluşturan çift numaralı maddeler ise değerlendirilmede ters puanlanır, sadece 12. madde tersten puanlanmaz. Kontrol-Denetleme alt boyutuna ait baştan iki madde 'hayır' yanıtı için 7, 'istediğim saate kadar' yanıtı için 1 olacak biçimde, 1 ile 7 puan arasında puanlanmıştır. 21. sorudan itibaren ise "hiç çaba göstermez" yanıtı için 1, "çok az çaba gösterir" yanıtı için 2 ve "çok çaba gösterir" yanıtı için 3 puana denk gelecek şekilde puanlanmıştır (Yılmaz, 2000).

İnternet Bağımlılığı Ölçeği

Yapılan çalışmada, öğrencilerin İnternet bağımlılık seviyelerinin ne düzeyde olduğunu görebilmek için Young tarafından 1996 yılında geliştirilen ve Bayraktar (2001) tarafından İngilizceden Türkçeye dönüştürülerek uyarlanan “İnternet Bağımlılığı Ölçeği” uygulanmıştır. Young DSM-IV’ÜN “Psikoaktif Madde Bağımlılığı” ölçütlerine dayanarak bir “Tanı Anketi” oluşturmuştur. Daha sonra ortaya çıkan bu “Tanı Anketi” geliştirilmiş ve 20 soru içeren bir “İnternet Bağımlılık Ölçeği” ne dönüştürülmüştür. Söz konusu ölçek kendi kendini değerlendirme ölçeğidir. Likert tipi bir ölçek olan İnternet Bağımlılık Ölçeği’nde araştırmaya katılanlardan “Hiçbir zaman” “Nadiren” “Arada sırada” “Çoğunlukla” “Çok sık” ve “Devamlı” ibarelerinden bir tanesinin işaretlenmesi istenir. Bu ibarelere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilir. Ölçeğin uygulanması ile katılımcıların ölçekten alabileceği maksimum puan 100’dür. 80 puan ve üzeri puan alan katılımcılar “Patolojik İnternet Kullanıcısı” olarak nitelendirilir. 50-79 arası puan alan katılımcılar “Sınırlı Semptom Gösterenler”, 50 puan ve 50 puan altı alan katılımcılar ise “Semptom Göstermeyenler” olarak nitelendirilir.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği’nin geçerlik güvenirlik çalışmaları incelendiğinde; ölçek Young tarafından ilk olarak bir test ya da anket olarak bireylerin ve ailelerin kendilerini değerlendirmeleri maksadıyla geliştirilmiştir. Bu sebeple söz konusu anket geçerlik ve güvenirlik çalışmasına sahip değildir. İnternet bağımlılığı seviyesini belirleme amacıyla araştırma yapacak olan kişiler Young’un bu anketinin geçerlik güvenirlik araştırmalarını yaparak kullanmaktadırlar (Çakır ve Horzum, 2008).

Bayraktar (2001), İnternet Bağımlılığı Ölçeği’ni İngilizceden Türkçeye tercüme ederek Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim Dalı’ndaki beş üniversite akademik personeline incelemeleri için vermiş, ölçeğin içerdiği soruları anlam bütünlüğünü değiştirmeyecek şekilde ve 12-17 yaş grubu bireylerin anlayabileceği biçimde uyarlamıştır. Türkçeye uyarladığı İnternet Bağımlılığı Ölçeği için Cronbach Alfa değerini .91 olarak, Sperman-Brown değerini ise .87 hesaplamıştır. Bu sonuca göre, testin güvenilir olduğunu ifade eder. Bu sebeple İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin söz konusu araştırma için ideal bir ölçüm aracı olduğuna karar verilmiştir.

Bu araştırma çerçevesinde yapılan analizler sonucunda ölçeğin Cronbach Alfa değeri .90 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının .70 ve

üzeri olması yeterlidir (Nunnally, 1978). Mevcut araştırmada bulunan Cronbach Alfa değerinin yeterli olduğu görülmektedir.

Bu araştırma için İnternet bağımlılığı Doğrulayıcı Faktör Analizini göre $\chi^2=466.69$ ve $\chi^2/df=2.81$; $p<.01$ olarak bulunmuştur. Uyum indeksleri incelendiğinde ise RMSEA=.061, CFI=.91, GFI=.90 olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre ölçeğin geçerli olduğu ortaya çıkmıştır.

Duygusal Özerklik Ölçeği

Öğrencilerin duygusal özerkliklerini öğrenmek için Steinberg ve Silverberg (1986) tarafından ergen bireylerin anne babalarından algıladıkları özerklik seviyelerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Duygusal Özerklik Ölçeği dört alt boyuttan meydana gelir. Bu alt boyutlardan iki tanesi bilişsel iki tanesi ise duyuşsal alt boyutlardır. Bilişsel alt boyutlar, İdealleştirmeme alt boyutu ve Anne-Babayı Birey Olarak Görme alt boyutu iken; duyuşsal alt boyutlar ise Bağımsızlık alt boyutu ve Bireyselleşme alt boyutudur. Bilişsel alt boyutlardan olan İdealleştirmeme alt boyutu beş madde içermektedir. Ana-Babayı Birey Olarak Görme alt boyutu ise altı madde içerir. Duyuşsal alt ölçeklerden; Bağımsızlık alt boyutunda dört madde ve Bireyselleşme alt boyutunda ise beş madde yer alır. Steinberg ve Silverberg ölçeğin geliştirilmesi için yaptıkları çalışmalarını 6., 8. ve 9. Sınıf düzeyindeki öğrencilere uygulamışlardır. Bu aşamada yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucu, başlangıçta 28 maddeye sahip olan ölçekte madde sayısı 20 maddeye inmiştir. Ölçeğin yapılan güvenirlik çalışmasında alt boyutların iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayıları İdealleştirmeme alt boyutu için .63, Bağımsızlık alt boyutu için .51, Bireyselleşme alt boyutu için .60 ve Ana-Babayı Birey Olarak Görme alt boyutu için .61 olarak bulunmuş, tüm alt ölçekler için bu değer .75 olarak bulunmuştur.

Duygusal Özerklik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlaması, Deniz (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışmalarını ortaya koymak için yapılan araştırma 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim 8. sınıf ve ortaöğretimin 9., 10., 11. ve 12. sınıflarına devam etmekte olan ve 14-18 yaş aralığına sahip 720 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada ilk olarak yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucu alt boyutların belli bir düzende dağılmadığı ve Ana-Babayı Birey Olarak Görme alt boyutunun düşük faktör yük değerlerine sahip olduğu

belirlenmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak ölçeğin üç boyutlu yapısının denenmesine karar verilmiştir. Bu aşamadan sonra Satorra-Bentler düzeltmesi kullanılarak uygulanan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda $\chi^2=317.14$, $sd=74$ ve $\chi^2/sd=4.29$; $p<.01$ olarak hesaplanmıştır. Bununla beraber χ^2 'nin örneklem büyüklüğünden etkilenmesinden dolayı diğer uyum iyiliği indeksleri de analiz edilmiş (RMSEA=.07, TLI=.91, CFI=.93, GFI=.93, SRMR=.62) ve ölçeğin Türk örnekleminde geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.

Türk örnekleminde geçerli olduğu sonucuna ulaşılan Duygusal Özerklik Ölçeği üç alt boyut içermektedir. Ölçeğin İdealleştirmeme alt boyutu beş maddeden (1, 3, 8, 11, 13), Bağımsızlık alt boyutu dört maddeden (2, 4, 5, 9) ve Bireyselleşme alt boyutu ise beş maddeden (6, 7, 10, 12, 14) oluşmaktadır. Kullanılacak ölçeğin ilk halinde ölçekte bulunan maddeler 4'ten 1'e doğru puanlanmaktadır. Fakat bu şekilde yapılacak puanlama biçiminin uygulamada zorluklara neden olacağından konunun uzmanlarının görüşleri doğrultusunda, Türkçe formunda maddeler çevrilerek 1'den 4'e doğru (1=Bana hiç uygun değil, 2= Bana uygun değil, 3=Bana uygun, 4=Bana tamamen) 4'lü Likert biçiminde ayarlanmıştır. Bununla birlikte toplam puanları elde edebilmek için ölçekte bulunan 4., 6., 10., 12., ve 14. maddeler tersten puanlanmaktadır.

Duygusal Özerklik Ölçeği'nin güvenilirlik düzeyi incelendiğinde Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı İdealleştirmeme alt boyutu için .71 olarak hesaplanmıştır. Bağımsızlık alt boyutu için Cronbach Alfa değeri .64 olarak hesaplanmıştır. Bireyselleşme alt boyutu için ise Cronbach Alfa değeri .67 olarak hesaplanmıştır.

Bu araştırma çerçevesinde Duygusal Özerklik Ölçeği'nin Cronbach Alfa değeri .64, alt boyutlarından bu araştırmada kullanılan Bağımsızlık alt boyutu Cronbach Alfa değeri .43, İdealleştirmeme alt boyutu için Cronbach Alfa değeri .55 ve Bireyselleşme alt boyutu için Cronbach Alfa değeri .44 olarak hesaplanmıştır. Nunnally (1978) ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının .70 ve üzeri olmasının güvenilirlik açısından yeterli olduğunu ifade eder. Bu sonuca göre duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu Cronbach Alfa değeri Tablo 5'e göre düşük güvenilirliğe sahiptir. Ölçeğin Cronbach Alfa değerinin düşük çıkmasında madde sayısının az olmasının neden olabileceği alan yazında çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Ayrıca ölçülen yapının birden fazla boyuta sahip olması, hata varyansları arasında korelasyon bulunması da yine Cronbach

Alfa değerinin düşük çıkmasına neden olduğu çeşitli araştırmalarla belirtilmiştir (Cortina, 1993; Osburn, 2000).

Bu araştırmada duygusal özerklik leğinin bağımsızlık alt leği için uygulanan Doğrulamalı Faktör Analizi sonuçlarına göre; $\chi^2=317.14$ ve $\chi^2/sd=.70$; $p<.01$ olarak bulunmuştur. Uyum indeksleri ise RMSEA=.00, NFI=.98, CFI=1, GFI=.99, RMR=.010 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar duygusal özerklik leği bağımsızlık alt leğinin bu araştırma için geçerli değerlere sahip olduğu görülmüştür.

Veri Toplama Süreci

Yapılan bu araştırmada öncelikle lme araçlarını kullanabilmek için lme araçlarını geliştiren ve uyarlayan bilim insanlarından gerekli izinler alınmıştır (Ek. 5 lme Araçları Kullanım İzni). lme araçlarının uygulanacağı Akdağmadeni İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden de gerekli izinler alındıktan sonra (Ek. 6 Milli Eğitim Müdürlüğü Tez alışması Araştırma İzni) lme araçları araştırmacı tarafından ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulama esnasında formlardaki sorulara verilerin cevapların yalnızca bu araştırma için kullanılacağı, kimseyle paylaşılmayacağı, soruların samimiyetle cevaplanmasının araştırma için önemli olduğu ifade edilmiştir. Uygulama süresi yaklaşık 25-30 dakika aralığında sürmüştür.

Verilerin zmlenmesi

Araştırmacı tarafından uygulanan formlarla elde edilen 516 veri SPSS (22.00)'e aktarılmıştır. SPSS'e aktarılan 516 verinin betimsel analizi yapıldığında On verinin Mahalonobis değeri 90 üzeri olduğu için (Stevens, 1996), 11 verinin ise z değerleri ± 3.29 un dışında olduğu için toplam 21 veri analize dâhil edilmemiştir. Toplam 21 veri çıkarıldıktan sonra kalan 495 veri ile analize devam edilmiştir.

Yapısal Eşitlik Modellemesi (Anderson ve Gerbing, 1988), birçok bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişkilerin modellenmesi ile karmaşık bir araştırma problemini tek bir süreçte, sistematik ve kapsamlı bir şekilde ele almayı sağlayan yöntemdir. Ayrıca özellikle karmaşık modellerin testinde sağladığı başarı, birçok analizi bir defada gerçekleştirebilmesi, incelenen modeldeki ilişkiler ağına yönelik varsa yeni düzenlemeler ortaya koyabilmesi, aracılık ve düzenleyicilik (moderasyon) etkilerinin analizini kolaylaştırması, ölçüm hatalarını hesaba katıyor olması gibi nedenlerle birçok

hipotezin test edilmesinde ve yeni modellerin geliştirilmesi sürecinde kullanılmakta olan bir yöntemdir. Yapısal Eşitlik Modellemesi, Regresyon Analizine benzemenin yanında araştırmada kullanılan değişkenler arasındaki etkileşimleri modelleyen, doğrusal olmayan durumlarda bu durumun üstesinden gelebilen, bağımsız değişkenler arasındaki korelasyonu görmeye imkan sağlayan, ölçüm hatalarını modele dâhil edebilen, aralarında etkileşim bulunan ölçüm hatalarını da dikkate alan ve her biri birden fazla gözlenen değişkenle ölçülen çoklu bağımsız ve bağımlı gizli değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkaran ve bu ilişkiyi test eden çok güçlü bir istatistiksel tekniktir.

Yapısal Eşitlik Modellemesi yaklaşımında modelde bulunan değişkenler arasındaki bütün ilişkilerin doğrusal olduğu varsayılır. Bir modelde değişkenler arasında iki tür doğrusal ilişki olabilir. Bunlar;

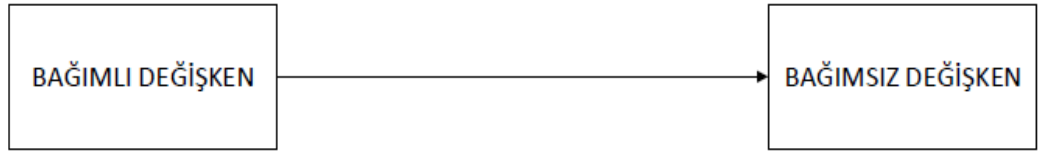
- a) Nedensel yönü belirli olan ilişkidir. Tek yönlü oklarla gösterilir ve regresyonel ilişkide olduğu gibi bir değişkenin diğer değişken üzerindeki etkisini ifade eder.
- b) Nedensel olmayan yönsüz ilişkidir. İki yönlü oklarla gösterilir ve gizli değişkenler arasındaki korelasyonlara karşılık gelir. Bu durumda etkiden bahsedilemez, korelasyonel ilişkiden bahsedilir. Yapısal Eşitlik Modellemesi'nde bağımsız değişkenler arasında sebepsel olmayan bu türden bir ilişki olduğu varsayılır.

Yapısal Eşitlik Modellemesi ile oluşturulmuş bir modelde yönü belirlenmiş olan ve olmayan bütün ilişkilerin sayısal bir değeri vardır. Yönü belirlenmiş ilişkilerdeki sayısal değer, Regresyon Katsayısı değerlerine karşılık gelirken, yönü belirlenmeyen değişkenlere verilen değerler ise doğrudan değişkenler arasındaki korelasyonu verir (Eroğlu, 2003).

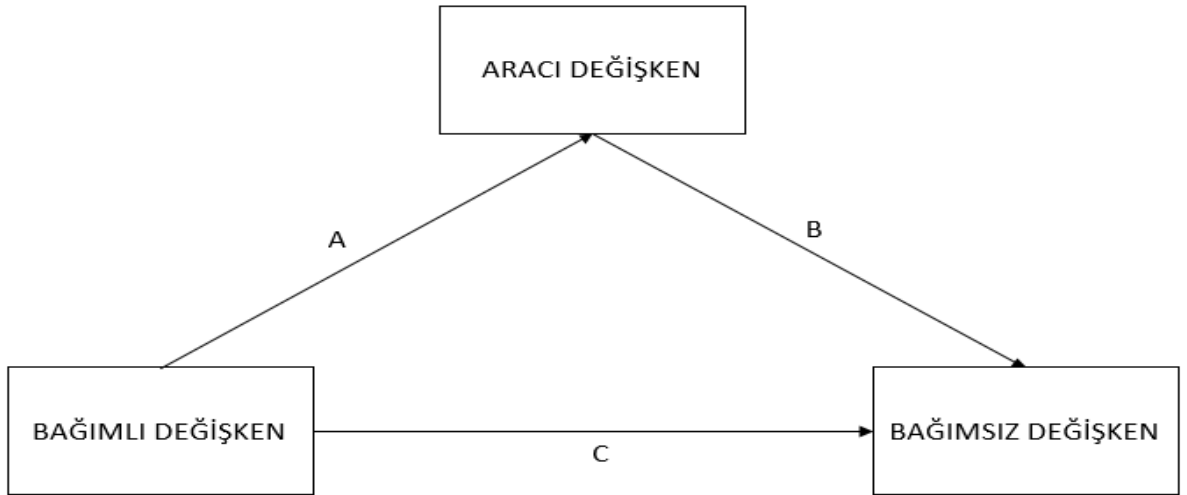
Montoya ve Hayes (2016) analizi yapılacak modelde bağımlı değişkenden bağımsız değişkene giden yolu ‘‘c yolu’’, bağımsız değişkenden aracı değişkene giden yolu ‘‘b yolu’’, aracı değişkenden bağımlı değişkene giden yolu ‘‘a yolu’’ ve bağımsız değişkenin aracı değişken üzerinden bağımlı değişkene giden yolu ‘‘c¹’’ yolu olarak ifade etmişlerdir.

Aracı etkiyi analiz edebilmek için Bayram (2013)’a göre ilk adımda bağımlı ve bağımsız değişken ilişkilendirilir (Şekil 2), ikinci adımda analize aracı değişken eklenir

(Şekil 3) ve analiz sonucuna bakılır. Yapılan analiz neticesinde bağımlı değişken anlamlılığını kaybetmiş ise eklenen aracı değişkenin tam aracı rolü vardır. Eğer bağımlı değişken anlamını kaybetmemiş fakat Beta değeri (bağımlı bağımsız değişken arasındaki standardize edilmiş regresyon katsayısı) aracı değişken eklenmeden önceki haline göre azalmış ise eklenen aracı değişkenin kısmi aracılık etkisi vardır.

Şekil 2. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenin İlişkilendirilmesi

Şekil 3. Bağımlı ve Bağımsız Değişken İlişkesine Aracı Değişken Eklenmesi

Yapısal Eşitlik Modellemesi ile oluşturulan modelin elde edilen veriler ile uyumunu görebilmek için farklı uyum katsayıları bulunmaktadır. Elde edilen modelin uyumunu test etmek için bakılacak olan ilk uyum katsayısı ya da indeksi Ki Kare (χ^2)'dir. χ^2 gözlenen kovaryans matrisi ile kestirilen kovaryans matrisi arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmektedir (Bagozzi ve Heatherton, 1994). χ^2 değerinin anlamlı olmaması demek gözlenen kovaryans matrisi ile kestirilen kovaryans matrisi arasında anlamlı fark bulunmadığını gösterir ve dolayısıyla modelin uyumlu olduğunu gösterir (Hair vd., 1998; Tabachnick ve Fidell, 2007). Bununla birlikte χ^2 değeri büyük örneklem grubu ile çalışıldığında genellikle anlamlı çıkmaktadır. Bundan dolayı modelin uyumlu olup olmadığı değerlendirilmesi yapılırken sadece χ^2 değeriyle değerlendirme yapmak yerine χ^2 değerinin serbestlik derecesine bölünmesiyle elde edilen değere bakılması önerilmektedir (Hoe, 2008; Şimşek, 2007). Modelin uyumlu olup olmadığını test etmek amacıyla χ^2 değerinin dışında farklı uyum indeksleri de kullanılmaktadır. Tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), iyilik uyum indeksi (Goodness of Fit Index, GFI), düzeltilmiş iyilik uyum indeksi (Adjustment Goodness of Fit Index, AGFI), standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü (Standardized Root Mean Square Residual, SRMR), karşılaştırmalı uyum indeksi (Comparative Fit Index, CFI), görel uyum indeksi (Relative Fit Index, RFI), fazlalık uyum indeksi (Incremental Fit Index, IFI), normlaştırılmış uyum indeksi (Normed Fit Index, NFI), LISREL'de normlaştırılmamış uyum indeksi ve AMOS'ta Tucker Lewis Index şeklinde yer alan TLI, sıkı normlaştırılmış uyum indeksi (Parsimony Normed Fit Index, PNFI), sıkı iyilik uyum indeksi (Parsimony Goodness of Fit Index, PGFI), akaike bilgi kriteri (Akaike Information Criterion, AIC), tutarlı akaike bilgi kriteri (Consistent Akaike Information Criterion, CAIC) ve beklenen çarpaz geçerlilik indeksi (Expected Cross Validation Index, ECVI) yapısal eşitlik modellemesi araştırmalarında model uyumunu değerlendirmek amacıyla kullanılan uyum indeksleri arasında yer almaktadır. Sıralanan uyum indekslerine ilişkin mükemmel ve kabul edilebilir uyum ölçütleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Yapısal Eşitlik Modellemesi Araştırmalarında Kullanılan Uyum İndekslerine İlişkin Mükemmel ve Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri

Uyum indeksleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri
χ^2	-	-
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2 /sd \leq 2$	$2 \leq \chi^2 /sd \leq 3$
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	$.90 \leq GFI \leq .95$
AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	$.85 \leq AGFI \leq .90$
RFI	$.95 \leq RFI \leq 1.00$	$.90 \leq RFI \leq .95$
IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI \leq .95$
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$
TLI	$.95 \leq TLI \leq 1.00$	$.90 \leq TLI \leq .95$
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$
PNFI	$.95 \leq PNFI \leq 1.00$	$.50 \leq PNFI \leq .95$
PGFI	$.95 \leq PNFI \leq 1.00$	$.50 \leq PNFI \leq .95$
AIC	Karşılaştırılan modeller arasında en küçük değere sahip olan model	Karşılaştırılan modeller arasında en küçük değere sahip olan model

Kaynak: Baumgartner ve Homburg, 1996; Bentler, 1980; Bentler ve Bonett, 1980; Browne ve Cudeck, 1993; Byrne, 2010; Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2011; Marsh, Hau, Artelt, Baumert ve Peschar, 2006; Meyers, Gamst ve Guarino, 2006; Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003.

Söz konusu araştırmada toplanan 495 veri Yapısal Eşitlik Modellemesi ile araştırma için oluşturulan model ve bu modele alternatif olan modeller ile test edilmiştir. Araştırma için oluşturulan modele ait bulgular verilmiştir. Yapısal Eşitlik Modellemesi kullanılarak yapılan model ve analizlerde SPSS AMOS (Ver. 21) programı kullanılmıştır. Verilerin betimsel istatistiğinde ise (standart sapma, kolerasyon, yüzde, vb.) SPSS (Ver.22) programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde söz konusu araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda verilerin analizi sonucu elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Verinin Temizlenmesi ve Analize Hazırlanması

Araştırma için toplanan 516 verinin SPSS’te betimsel analizinden sonra; 6, 43, 134, 206, 209, 233, 431, 482, 503, 516 numaralı verilerin Mahalonobis değerleri 90 üzeri olduğu için (Stevens, 1996) analizden çıkartılmıştır. Yine 516 veri incelendiğinde z puanı +- 3.29’un üzerinde olan; anne baba tutumu kontrol denetleme alt boyutu verilerinden 371, 459, 383 ve 432 numaralı verilerin z puanı 3.31’den büyük olduğu için; İnternet bağımlılığında 250, 251 numaralı verilerin z puanı 3.31’den büyük olduğu için; anne baba tutumu kabul-ilgi alt boyutu verilerinden 259, 493 numaralı verilerin z puanı 3.31’den büyük olduğu için; duygusal özerklik ölçeğinin verilerinden 30, 411 numaralı verilerin z puanı 3.31’den büyük olduğu için ve anne baba tutum ölçeği verilerinden 422 numaralı verinin z puanı değeri 3.31’den büyük olduğu için analize dâhil edilmemişlerdir. Bu 495 adet veri ile analiz çalışması yapılmıştır.

Kabul-ilgi anne baba tutumu için Histogram, Normal Q-Q ve Kutu Çizgi grafikleri Ek. 11’de, Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık alt boyutu değişkeni için Histogram, Normal Q-Q ve Kutu Çizgi grafikleri Ek. 12’de ve İnternet Bağımlılığı değişkeni için Histogram, Normal Q-Q ve Kutu Çizgi grafikleri Ek. 13’te sunulmuştur.

Ölçme Araçlarının Geçerlik ve Güvenilirliğine Yönelik Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliliğini test etmek için yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi uyum değerleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçlarının Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçek	χ^2	χ^2/df	GFI	AGFI	RMR	RMSEA	NFI	TLI	CFI
Kabul-İlgi									
Anne Baba Tutumu	29.55	1.09	.98	.97	.02	.01	.96	.99	.99
Duygusal Özerklik									
Bağımsızlık	1.41	.70	.99	.99	.010	.00	.98	1	1
İnternet Bağımlılığı									
	466.69	2.81	.90	.88	.08	.06	.87	.90	.91

Tablo 3'te görüldüğü gibi Anne Baba Tutum Ölçeği Kabul-İlgi alt boyutunun söz konusu araştırmanın örnekleme uygun olup olmadığını belirlemek için yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucunda, ölçeğin model test değerinin χ^2/df (1,09) bulunduğu görülmüştür. Bu değer mükemmel uyum ölçütleri sınırları içinde yer almaktadır. Uyum indeks değerleri ise GFI (.98), CFI (.99), RMSEA (.014) ve SRMR (.023) olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu değerlere göre DFA analizinin sonuçları mükemmel uyum ölçütleri sınırları içinde yer alır.

Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık alt boyutunun araştırma örnekleme uygun olup olmadığını görmek için yapılan DFA sonucunda Tablo 3'te görülen değerlere göre ölçeğin model test değeri χ^2/df (.70) olarak bulunmuştur. Bu hesaplanan değere göre modelin geçerliliği mükemmel uyum ölçütleri sınırları içindedir. Uyum indeks değerleri ise GFI (.99), CFI (1), RMSEA (0) ve SRMR (.010) olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu değerlere göre DFA analizinin sonuçları mükemmel uyum ölçütleri sınırları içinde olduğu görülmüştür.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nin söz konusu araştırmanın örnekleme uygun olup olmadığını belirlemek için yapılan DFA sonucunda Tablo 3'te görülen değerlere göre ölçeğin model test değeri χ^2/df (2,81) olarak bulunmuştur. Bulunan bu değere göre modelin geçerliliği kabul edilebilir sınırlar içindedir. Uyum indeks değerleri ise GFI

(.90), CFI (.91), RMSEA (.061) ve SRMR (.076) olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu değerlere göre DFA analizinin sonuçları kabul edilebilir sınırlar içindedir.

Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının DAF incelendikten sonra bir de bu ölçüm araçlarının yapısal geçerliliği incelenmiştir. Yapılan bu incelemenin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. İç Tutarlılık Katsayıları, Bileşik Güvenirlik, Ortalama Açıklanan Varyans, Ayrışma Geçerliliği, Korelasyon Katsayısı Değerleri

Ölçek	Cronbach Alfa ^a	CR ^b	AVE ^c	Korelasyonlar		
				1	2	3
1. Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu	.64	.73	.27	.51		
2. Duygusal Özerklik Bağımsızlık Alt Boyutu	.43	.45	.19	.25**	.43	
3. İnternet Bağımlılığı	.90	.91	.34	-.073	-.18**	.58

^aCronbach Alfa: İç tutarlılık katsayısı.

^bCR: Bileşik güvenirlilik.

^cAVE: Ortalama varyans (Yakınsaklık geçerliliği için).

^dAyrışma geçerliliği katsayıları köşegen üzerindedir.

**= p< .01

Tablo 4'te görüldüğü gibi İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanılarak ulaşılan bilgilerin Cronbach Alfa içtutarlılık katsayısı .70 değerinin üzerinde olduğundan İnternet bağımlılığı ölçme sonuçlarının güvenilirliği sağlanmıştır (Nunnally ve Bernstein, 1994).

Tablo 5'te güvenilirlik katsayısı değerleri ve bu değerlere karşılık gelen yorumlar verilmiştir.

Tablo 5. Güvenirlik Katsayısı Değerleri ve Yorumları

Güvenirlik Katsayısı (Cronbach Alfa)	Yorum
$0.81 < \alpha < 1.00$	Ölçek yüksek güvenilirliktedir
$0.61 < \alpha < 0.80$	Ölçek orta güvenilirliktedir
$0.41 < \alpha < 0.60$	Ölçek düşük güvenilirliktedir
$0.00 < \alpha < 0.40$	Ölçek güvenilir değildir

Kaynak: Kılıç, 2012.

Kabul-İlgi Anne Baba Tutum Ölçeği'nden elde edilen veriler için Cronbach Alfa içtutarlılık katsayısının .64 olduğu bulunmuştur. Bulunan değer Tablo 5'te göre orta güvenilirlikte bir ölçüm olarak yorumlanmaktadır.

Tablo 4 incelendiğinde duygusal özerklik ölçeği bağımsızlık alt ölçeğinden elde edilen veriler için ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısının .43 olduğu bulunmuştur. Bulunan değer Tablo 5'e göre düşük güvenilirlikte bir ölçüm olarak yorumlanmaktadır.

Ölçülmekte olan yapının birden fazla boyuta sahip olması, ölçekteki maddelerin hata varyanslarının birbirleri ile korelasyon ilişkisine sahip olması, bileşenlerin paralellik şartını sağlamaması ya da ölçeğin içerdiği madde sayısının az olması sebebiyle Cronbach Alfa değerinin gerçek güvenilirlik değerinden daha düşük değer verdiği alan yazında çeşitli çalışmalarla doğrulanmıştır (Cortina, 1993; Osburn, 2000). Söz konusu araştırmada da Kabul-İlgi Anne Baba Tutum Ölçeği'nin dokuz maddeden, Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık alt ölçeğinin ise dört maddeden oluşmaktadır.

Fornell ve Larcker (1981) yakınsak (benzeme) geçerliliğin gerçekleşebilmesi için araştırmada kullanılan değişkenlerin ortalama açıklanan varyanslarının (AVE) .50'nin üzerinde bir değere sahip olması ve bileşik güvenilirlik ölçülerinin (CR) ise .70'in üzerinde bir ölçüm olmasının gerekli olduğunu söyler. Bununla beraber Huang, C. C., Wang, Y., Wu, T. ve Wang, P. (2013) ve Buric, I., Soric, I. ve Penezic, Z. (2016) bileşik güvenilirlik değerleri (CR) .70'i geçtiğinde AVE'nin yani ortalama açıklanan varyans değerleri .50'nin altında olsa bile yakınsak geçerliliğin sağlanabileceği ifade etmişlerdir.

Tablo 4 incelendiğinde; Kabul-İlgi Anne Baba Tutum Ölçeği'nin Bileşik Güvenirlik ölçüsü (CR) .73 olduğu görülmüş, ortalama açıklanan varyans değerinin ise .27 olduğu bulunmuştur. Huang, C. C., Wang, Y., Wu, T. ve Wang, P. (2013) ve Buric, I., Soric, I. ve Penezic, Z. (2016)'e göre hesaplanan bu değerler kabul edilebilir sınırlar içerisinde.

Yine Tablo 4 incelendiğinde İnternet Bağımlılığı Ölçeği'nin CR (bileşik güvenirlik ölçüsü) değeri .91 ve AVE'nin (ortalama açıklanan varyans) ise .34 olduğu görülmektedir. Bu değerlerde yine Huang, C. C., Wang, Y., Wu, T. ve Wang, P. (2013) ve Buric, I., Soric, I. ve Penezic, Z. (2016)'e göre kabul edilebilir değerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak Tablo 4'te görüldüğü üzere Duygusal Özerklik Ölçeği Bağımsızlık alt ölçeğinin CR (bileşik güvenirlik) değerinin .45 ve AVE (ortalama açıklanan varyans) değerinin .19 olduğu görülmektedir. Lance (1988) ve Ring (2009)'e göre ilk defa gerçekleştirilen çalışmalar ile keşfetme amaçlı yapılan çalışmalarda düşük AVE değerleri de kabul görmektedir.

Fornel ve Larcker (1981)'e göre iraksak (ayrışma) geçerliğinin varlığından söz edebilmek için araştırmanın içerdiği değişkenlerin AVE'nin (ortalama açıklanan varyans ölçülerinin) karekökünün söz konusu ölçüm aracının araştırmadaki diğer ölçüm araçları ile olan korelasyon değerlerinden büyük olması gereklidir. Tablo 4'te bu duruma ulaşıldığı için tüm ölçüm araçları için Iraksak Geçerliği'nin sağlandığını göstermektedir. Yakınsak ve iraksak geçerliğini görmek için yapılan incelemeler neticesinde araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının Yakınsak ve iraksak geçerliğinin sağlandığı görülmektedir.

Araştırmanın değişkenlerinin betimleyici istatistik değerlerini görebilmek için yapılan analiz sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur. Tablo 6'da değişkenlerin minimum ve maksimum değerleri, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 6. Betimleyici İstatistikler

	Min	Maks	Art. Ort	SS
Kabul – İlgi Anne Baba Tutum	9.00	36.00	28.94	4.13

Duygusal Özerklik Bağımsızlık Alt Boyutu	5.00	16.00	12.65	2.26
İnternet Bağımlılığı	20.00	97.00	38.90	15.63

Tablo 6’da göre betimleyici istatistikler incelendiğinde; kabul–ilgi anne baba tutumu değişkeninin minimum değeri 9, maksimum değeri 36, aritmetik ortalaması 28.94 ve standart sapması 4.13 olduğu görülmektedir. Duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeninin minimum değeri 5, maksimum değeri 16, aritmetik ortalaması 12.65 ve standart sapması 2.26 olarak bulunmuştur. İnternet bağımlılığı değişkeninin ise minimum değeri 20, maksimum değeri 97, aritmetik ortalaması 38.90 ve standart sapması 15.63 olarak bulunmuştur.

Kabul – İlgili Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygusal Özerklik Bağımsızlığın Aracılık Rolüne Yönelik Bulgular

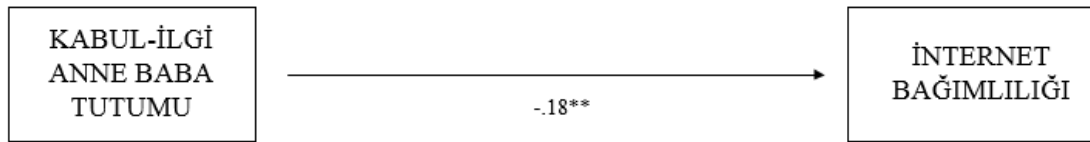
Söz konusu araştırmada kabul–ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolü test edilmiştir. İncelemenin yapıldığı model Şekil 4’te gösterilmiştir.

Şekil 4. Aracılık Modeli

Kabul–ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolünü incelemek için dört adımlık bir yaklaşım uygulanmıştır.

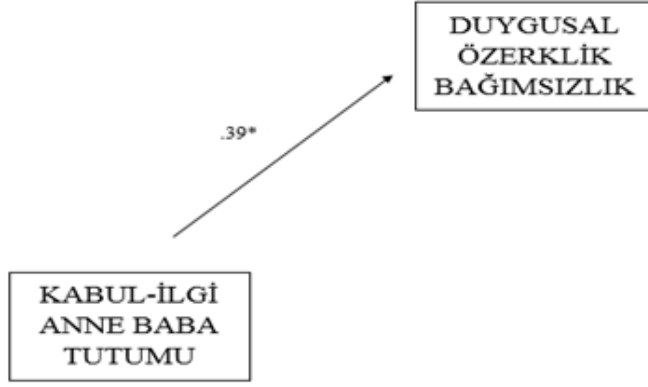
Birinci adımda kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki (C yolu) incelenmiş standardize edilmiş regresyon katsayısı $-.18$ (Şekil 5) ve anlamlılık düzeyi $p<.01$ bulunmuştur (Ek. 7 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı). İki değişkenin istatistiksel olarak negatif yönlü anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre çocuklar anne babalarını ne kadar sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algıarlarsa İnternet bağımlısı olma ihtimalleri o derece düşük olacağı tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığındaki farklılaşmanın % 3.2'si kabul-ilgi anne baba tutumu ile açıklanır.

* $p<.05$ ** $p<.01$

Şekil 5. C Yolu

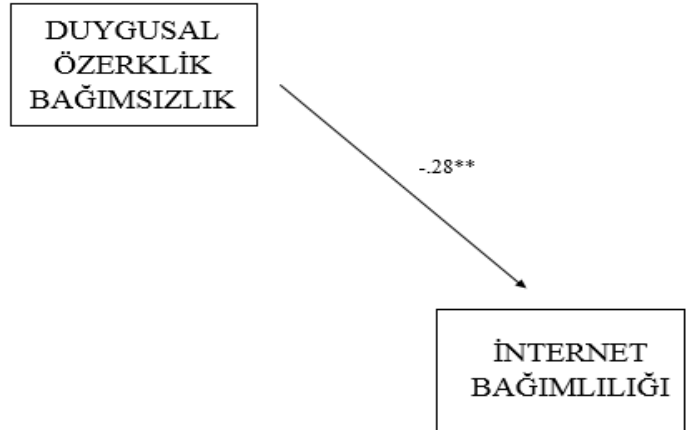
İkinci adımda kabul-ilgi anne baba tutumu ile duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu arasındaki ilişki (A yolu) analiz edilmiş standardize edilmiş regresyon katsayısı $.39$ (Şekil 6) ve anlamlılık düzeyi $p<.05$ bulunmuştur (Ek. 8 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Dyagramı). Elde edilen bu sonuca göre ana-babalarının tutumlarını sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algılayan çocuklar anne babadan duygusal olarak bağımsızlaşacağı belirlenmiştir. Duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkenindeki farklılaşmanın % 15'i kabul-ilgi anne baba tutumu ile açıklanır.

*p<.05 **p<.01

Şekil 6. A yolu

Üçüncü adımda duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeni ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki (B yolu) incelenmiş standardize edilmiş regresyon katsayısı $-.28$ (Şekil 7) ve anlamlılık düzeyi $p<.01$ bulunmuştur (Ek. 9 Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık Alt Boyutu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı). Bu sonuca göre anne babalarından duygusal olarak bağımsız olan çocukların İnternet bağımlısı olma ihtimallerinin düşük olacağı tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığındaki farklılaşmanın % 7.8'i duygusal özerlik bağımsızlık değişkeni ile açıklanmaktadır.

*p<.05 **p<.01

Şekil 7. B Yolu

Araştırmanın dördüncü adımına geçebilmek için yukarıda belirtilen a, b ve c yollarının anlamlı olması gerekmektedir. Söz konusu araştırmada Yapısal Eşitlik Modellemesi kullanılarak yapılan analizler sonucunda a, b ve c yolu anlamlı bulunduğu için dördüncü adıma geçilmiştir.

Dördüncü adımda kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolü olup olmadığı Yapısal Eşitlik Modellemesi ile test edilmiştir. Yapılan inceleme sonucuna göre “c yolu” regresyon katsayısı $-.18$ iken aracı değişken duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu modele dâhil edildiğinde $-.08$ 'e düşmesi ve anlamlılık düzeyinin de $p < .01$ olması kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın kısmi aracı rolü olduğunu göstermektedir (Ek.10 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygusal Özerklik Bağımsızlığın Aracılık Rolü İlişkisine Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı). Ayrıca regresyon katsayısında meydana gelen azalmanın aracı değişkene bağlı olup olmadığının anlaşılması için Sobel Testi yapılmıştır. Sobel Testi sonucu 2.51 ve anlamlılık düzeyi 0.01 olarak bulunmuştur. Buna göre kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeni kısmi aracı rolündedir.

Ayrıca araştırma kapsamında incelenen modelde dolaylı etkilerin istatistiksel açıdan önemli olup olmadığı bootstrap ile incelenmiş ve kabul-ilgi anne baba tutumunun duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeni üzerinden İnternet bağımlılığı üzerindeki standartlaştırılmış dolaylı etkisi istatistiksel olarak $.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p=0.01$, çift yönlü). Standartlaştırılmış dolaylı etki için üst sınır = $-.045$, standartlaştırılmış dolaylı etki için alt sınır = $-.172$ olarak bulunmuştur.

Şekil 8. A-B-C Yolu

Şekil 8’de oluşturulan modele yönelik model test değerleri χ^2/df (1.866) olarak bulunmuştur. Bu değer modelin anlamlı olduğunu gösterir. Modelin uyum indeksi değerli ise; GFI (.896), AGFI (.881), RMR (.064), RMSEA (.042), TLI (.900) ve CFI (.907) olarak bulunduğu için modelin kabul edilebilir sınırlar içinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Buna göre modelin uyum indeks değerleri açısından geçerli olduğu anlaşılmıştır.

Elde edilen bu sonuçlara göre ebeveynler çocuklarına karşı ne kadar sevecen, katılımcı ve ilgili olurlarsa bu tutum onların duygusal olarak anne babadan bağımsızlaşacağını ve İnternet bağımlısı olma ihtimallerini düşüreceği anlamına gelir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Ortaokul 5., 6., 7., ve 8. sınıfa devam eden öğrencilerin algılanan kabul ilgi anne baba tutumunun İnternet bağımlılığı üzerindeki etkisinde duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolüne ilişkin bulgular bu bölümde tartışılmıştır. Söz konusu araştırmanın bulgularının ne ifade ettiği ve alanyazınla ne düzeyde örtüştüğü yine bu bölümde açıklanmıştır.

Yapılan araştırmanın bulgularına göre kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı değişkenleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bulunan bu ilişkiye istinaden; kabul-ilgi anne baba tutumu ölçeğinden alınan puanlar arttıkça İnternet bağımlılığı düzeyi düşmektedir. Alanyazın incelendiğinde bu araştırma bulgusunu destekleyecek özellikle yurt dışında yapılan çalışmalar mevcuttur.

Xiuqin ve diğerleri (2010) yaptıkları çalışmada İnternet bağımlısı olan ergenlerin İnternet bağımlısı olmayan ergenlere oranla aile içi sıcaklığı hissetme konusunda daha eksik oldukları ve ebeveynleri tarafından reddedildiklerini saptamışlardır. Park ve diğerleri (2008) de yaptıkları bir çalışmada olumlu anne baba tutumuna sahip ve aile içi iletişimin bulunduğu aile ortamlarının İnternet bağımlılığına karşı koruyucu faktörler olduğu, aile içi iletişimin yetersiz olduğu ve aile içinde şiddet bulunması durumlarının da İnternet bağımlılığı üzerinde risk faktörleri olduğunu saptamışlardır. Ayrıca İnternet bağımlılığının anne baba tutumları, aile fertleri arasındaki iletişim ve aile içerisindeki şiddet gibi değişkenlerle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine Liu ve Kuo (2007) yaptıkları çalışmada İnternet bağımlılığı ve iyi aile ilişkileri arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Esen (2010)'in yaptığı araştırma sonucuna göre ise aileden algılanan sosyal desteğin ergenlerde İnternet bağımlılığını yordadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Ayas ve Horzum (2013)'ün “İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu” başlıklı çalışmasına göre ise İnternet bağımlılığı üzerinde, ihmalkâr tarzda İnternet tutumuna sahip olan ebeveynlerin önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre algılanan anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasında negatif yönlü ilişki söz konusudur. Algılanan anne baba tutumu olumlu ise çocuğun İnternet bağımlısı olma durumu azalacaktır.

Anne Baba Tutum Ölçeği'nin alt boyutu olan kabul-ilgi alt boyutu çocukların anne babalarını; ne derecede çocuğuna karşı sevgi duyan, çocuğuna karşı ilgili ve faaliyetlerinde çocuğa katılımcı olarak algılaması söz konusudur. Bu araştırmada anne babasını sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algılayan çocukların İnternet bağımlısı olma ihtimalleri düşük olarak bulunmuştur. Alanyazında yurt içinde ve dışında yapılan çalışmaların da bunu desteklediği görülmüştür. Dolayısıyla kabul-ilgi anne baba tutumuna sahip anne babaların çocuklarının İnternet bağımlısı olma ihtimalleri düşüktür.

Araştırma sonucu ulaşılan bulgulara göre kabul-ilgi anne baba tutumu ile duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu arasında pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Çocuklar ebeveynleri ne kadar sevecen, ilgili ve katılımcı algıarlarsa duygusal olarak özerk olma ve duygusal olarak anne babadan bağımsız davranabilme becerileri o derecede artmaktadır. Musaağaoğlu'nun (2004) yapmış olduğu çalışmada ergenlik sürecinde özerklik gelişimi ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir ve ebeveynlerinin tutumunu demokratik algılayan ergenlerin hem izin verici/müşamahakâr hem de izin verici/ ihmalkâr tutum olarak algılayan ergenlere göre daha az duygusal özerklik gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2007), Özdemir (2009), Erkmen (2011) ve Steinberg, Lamborn, Dornbusch ve Darling (1992) yapmış oldukları çalışma sonuçlarına göre özgürlüklerin sınırlandırıldığı, baskıcı, otoriter ve birey üzerinde denetleme mekanizması kurmaya çalışan ebeveyn tutumlarının ergen bireylerde özerklik kavramının gelişmesini negatif yönde etkilediği ifade edilmektedir. Kulaksız'ın (2011) araştırmasına göre duygusal özerklik ile algılanan sosyal destek arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Yine Kocaefe (2013) tarafından ortaya konulan çalışmada da anne baba tarafından teşvik edilen, destek gören özerklik gelişimi ile gençlerin bilinçli farkındalıkları arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Steinberg (1993) anne babaların ergenlere karşı sıcak davranışlarının ergenlerin özerklik gelişimini desteklediğini ve duygusal olarak birbirini anlayan ve destekleyen aile içi ilişkilerin geliştiği ailelerde duygusal özerkliğin daha fazla gelişebildiğini dile getirmektedir. Bu araştırmada da kabul-ilgi anne baba tutumu ile duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Çocuklarına karşı ilgili, sevgi ile yaklaşan ve çocuklarının davranışlarına katılım sağlayan ebeveynlerin çocuklarının duygusal anlamda özerkleşmesi daha kolay olur.

Bu araştırmanın bulgularına göre duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu ve İnternet bağımlılığı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Duygusal olarak özerk olma ve duygusal olarak anne babadan bağımsız davranabilme becerileri fazla olan bireylerin İnternet bağımlısı olma ihtimalleri düşük olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanyazın incelendiğinde duygusal özerklik ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde ortaokul 5., 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolüne yönelik bulgular genel olarak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler ışığında yapılacak yeni araştırmalar ve alan çalışanları için önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Bu araştırmada ortaokul 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolü incelenmiştir. Duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeninin aracılık rolünün tespit edilebilmesi için öncelikle kabul-ilgi anne baba tutumunun İnternet bağımlılığı üzerindeki yordayıcılığı incelenmiştir. İnceleme sonucunda kabul-ilgi anne baba tutumu arttıkça İnternet bağımlılığının düştüğü tespit edilmiştir. Buna göre anne babanın çocuğa karşı sevecen olması, ilgili olması ve katılımcı olması durumunda çocuğun İnternet bağımlısı olma ihtimalinin düşeceği düşünülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin kabul-ilgi anne baba tutumu ile duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeni arasındaki yordayıcılığı değerlendirilmiş bu değerlendirmeye göre kabul-ilgi anne baba tutumu arttıkça duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeninin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin tutumlarını sevecen, ilgili ve katılımcı olarak algılayan çocuklar anne babadan duygusal olarak bağımsızlaşacağı belirlenmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin duygusal özerklik bağımsızlığının İnternet bağımlılığını yordayıcılığı incelenmiş bu incelemeye göre öğrencilerin duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu durumları arttıkça İnternet bağımlılığı durumları düşmektedir. Bu sonuca göre ebeveynlerinden duygusal olarak bağımsız olan çocukların İnternet bağımlısı olma ihtimallerinin düşük olacağı tespit edilmiştir.

Araştırmanın temel problemini oluşturan kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolü incelenmiştir. Yapılan incelemeye göre duygusal özerkliğin bağımsızlık alt boyutu değişkeninin kabul-

ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide kısmi aracı olduğu tespit edilmiştir.

Öneriler

Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Bu araştırmayla ortaokul 5., 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolünü incelemek amaçlanmıştır. Farklı yaş grubu veya eğitim kademelerindeki bireylerin kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolünü tespit etmek amacıyla ve sonuçlarında genellenebilmesi açısından benzer bir çalışma değişik yaş grubu ve eğitim kademelerindeki bireylere yapılabilir.
- Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin kabul-ilgi anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerklik bağımsızlığın aracı rolünü incelemek amaçlanmıştır. Farklı çalışmalarda başka aracı değişkenlerle anne baba tutumu ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişki incelenebilir.
- İç Anadolu Bölgesinde bir ilçede yapılan bu çalışma, bölgesel ve kültürel farklılıkları ortaya koymak amacıyla Türkiye'nin farklı yerleşim bölgelerinde yapılabilir.
- Türkiye'de yapılan bu çalışma kültürler arası farklılığı ortaya koymak amacıyla farklı ülkelerdeki öğrenciler üzerinde yapılabilir.
- Araştırmanın bir sınırlılığı olarak Anne Baba Tutum Ölçeği kabul ilgi alt boyutu ve Duygusal Özerklik Ölçeği bağımsızlık alt boyutu için Cronbach Alfa içtutarlılık katsayıları düşük bulunmuştur. Her ne kadar bu sonuç madde sayılarının azlığından kaynaklanmış olabilirse de, mevcut çalışma güvenilirlik değerleri kabul-ilgi ana-baba tutumunu ve duygusal özerkliği ölçen daha tatmin edici ölçeklerle tekrar edilebilir.

Rehber öğretmenlere yönelik öneriler:

- Okullarda rehber öğretmen olarak çalışan kişiler ailelere anne baba tutumları hakkında seminerler verilebilir. Bu seminerlerde çocuğa karşı benimsenen tutumunun çocuğun davranışlarına etkisinin önemi vurgulanabilir Çocuklarına karşı sevecen, ilgili ve onlara faaliyetlerinde ve yaşamlarında katılımcı olunan ebeveyn

tutumunun İnternet bağımlılığına karşı bir önleyici olduğu göz önünde bulundurularak kabul- ilgi anne baba tutumunun benimsenmesini sağlamak için ailelere seminerler verilebilir.

- Yine anne babalara yapılan seminerlerde çocuklara karşı sergilenen olumlu anne baba tutumlarının çocukların duygusal olarak bağımsızlaşmasını desteklediği ifade edilebilir. Duygusal olarak anne babadan bağımsızlaşan bireylerin İnternet bağımlısı olma ihtimallerinin düştüğü bilgisi velilerle paylaşılabilir.

Politika geliştiricilere yönelik öneriler:

- Uygulanmakta olan Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Programı'nın süzenli takibi sağlanıp, daha çok kişiye ulaşması sağlanabilir.
- Aile Eğitim Programları teşvik edilip anne babalara çocuk yetiştirme konusunda uygulanan ya da uygulanacak programlar belirlenip planlama yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, F. (2016). *Ergenlerde İnternet bağımlılığı ile şema mekanizmaları ve baş etme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alicke, M. D. ve Sedikides, C. (2009). Self-enhancement and self-protection: What they are and what they do. *European Review of Social Psychology*, 20(1), 1-48.
- Anderson, J. C. ve Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411-423.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1009(1), 55-67.
- Arslan, G. (2017). *Anne babası boşanmış ve boşanmamış olan ergenlerin İnternet bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atkinson, B. (1986). *Attachment, autonomy and social competence in adolescence*. Published master's thesis. Texas Tech University, Texas.
- Ayas, T. ve Horzum, M. B. (2013). İlköğretim öğrencilerinin İnternet bağımlılığı ve aile İnternet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.
- Aydın, G. (2000). *Autonomy development in adolescence*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bagozzi, R. P. ve Heatherton, T. F. (1994). A general approach to representing multifaceted personality constructs: Application to state self-esteem. *Structural Equation Model*, 1(1), 35-67.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191.
- Balkan, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin bilgisayar-İnternet bağımlılığı ve aile fonksiyonları arasındaki ilişki. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 231-239.
- Başol, G. (2008). *Bilimsel araştırma süreci ve yöntem*. İçinde Kılıç, O. ve Cinoğlu M. (Ed.), Bilimsel araştırma yöntemleri, Bölüm 5, İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Baumgartner, H. ve Homburg, C. (1996). Applications of structural equation modeling in marketing and consumer research: A review. *International Journal of Research in Marketing*, 13(2), 139-161.
- Baumrind, D. (1980). New directions in socialization research. *American Psychologist*, 35(7), 639-652.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bayram, N. (2013). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş AMOS Uygulamaları*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Beard, K. W. ve Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for İnternet addiction. *CyberPsychology ve Behavior*, 4(3), 377-383.

- Bentler, P. M. (1980). Multivariate analysis with latent variables: Causal modeling. *Annual Review of Psychology*, 31, 419-456.
- Bentler, P. M. ve Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88, 588-606.
- Bernier A., Carlson, S. M. ve Whipple, N. (2010). From external regulation to self-regulation: Early parenting precursors of young children's executive functioning. *Child Development*, 81(1), 326-339.
- Byrne, B. (2010). *Structural equation modelling with AMOS: Basic concept, applications and programming*. New York: Routledge.
- Bozkur, B. (2013). *İlköğretim II. kademe (ortaokul) öğrencilerinin İnternet bağımlılığının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bölükbaş, K. (2003). *İnternet kafeler ve İnternet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Diyarbakır.
- Browne, M. W. ve Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. *Sage focus editions*, 154, 136-136.
- Buric, I., Soric, I. ve Penezic, Z. (2016). emotion regulation in academic domain: Development and validation of The Academic Emotion Regulation Questionnaire (AERQ), *Personality and Individual Differences*, 96, 138-147.
- Calkins, S. D. (1994). Origins and outcomes of individual differences in emotion regulation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2/3), 53-72.
- Cengizhan, C. (2005). Öğrencilerin bilgisayar ve İnternet kullanımında yeni bir boyut: İnternet bağımlılığı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 83-98.
- Chen, Y. L. ve Gau, S. S. F. (2016). Sleep problems and İnternet addiction among children and adolescents: A longitudinal study. *Journal of Sleep Research*, 25, 458-465.
- Chou, K.L. (2000). Emotional autonomy and depression among chinese adolescents. *The Journal of Genetic Psychology*, 161(2), 161-168.
- Colman R. A., Hardy S. A., Albert, M., Raffaelli, M. ve Crockett, L. (2006). Early predictors of self-regulation in middle childhood. *Infant and Child Development*, 15(4), 421-437.
- Cüceoğlu, D. (1991). İnsan ve davranışı psikolojinin temel kavramları. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çelik, E. G. (2015). *Algılanan ebeveyn kontrolü ile ergen iyi oluşu arasındaki ilişkide duygusal özerklik ve empatinin aracı rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim öğrencilerinde İnternet bağımlılığının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çevik, B. G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve İnternet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240.
- Çoban, A. E. (2013). Türkiye'de ergenlerin duygusal özerkliklerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38, 169-170.

- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological İnternet use. *Computers in human behavior*, 17(2), 187-195.
- Deniz, M. (2010). *Ergenlerde sır saklamanın duygusal, gelişimsel değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dinç, M. (2010). *İnternet bağımlılığı*. İstanbul: Ferfir Yayıncılık.
- DiNicola, M. D. (2004). *Pathological İnternet use among college students: The prevalence of pathological İnternet use and its correlates*. Doctoral Dissertation, Ohio University.
- Doruk, D. (2007). *Öğrenme isteksizliğinin İnternet kullanımıyla ilişkilendirilmesi (ergen boyutunda)*. Yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duyan, V. ve Gelbal, S., (2008). Sosyal Sorun Çözme Envanteri'nin Türkçeye uyarlama çalışması. *Journal of Society ve Social Work*, 19(1).
- Eftekin, P. (2015). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Eisenberg, N. ve Fabes, R. A. (1998). Prosocial development. W. Damon,(Seri Ed.), N. Eisenberg,(Cilt Ed.). *Handbook of child psychology: Social and personality development*.
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Losoya, S. H., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Murphy, B. C., ... ve Cumberland, A. (2003). The relations of parenting, effortful control, and ego control to children's emotional expressivity. *Child development*, 74(3), 875-895.
- Erçevik, A. (2014). *Lise öğrencilerinin duygusal özerklik ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdem, A. (2017). *Kontrollü İnternet kullanımı psikoeğitim programının üniversite öğrencilerinin problemleri İnternet kullanımlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Erkmen, E. (2011). *Özerkliği destekleyici ve kontrol edici ebeveynlikle bağlantılı ebeveyn özellikleri ve ergenin uyumu arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eroğlu, E. (2003). *Toplam kalite uygulamalarının Yapısal Eşitlik Modellemesi ile analizi*. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde İnternet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Freud, A. ve Burlingham, D. T. (1967). *The writings of Anna Freud: Research at the hampstead child-therapy clinic, and other papers, (1956-1965)* 5, 136-166. New York: International Universities Press.
- Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with unobservable variables and Measurement Error, *Journal of Marketing Research*, 18 (1), 39-50.
- Fuhrman, T. ve Holmbeck, G. N. (1995). A contextual-moderator analysis of emotional autonomy and adjustment in adolescence. *Child Development*, 66 (3), 793-811.

- Garber, J. ve Little, S. A. (2001). Emotional autonomy and adolescent adjustment. *Journal of Adolescent Research*, 16(4), 355-371.
- Goldberg, I. (1996). İnternet addiction disorder. Retrieved November, 24, 2004.
- Gönül, A. S. (2002). Patolojik İnternet kullanımı. *Yeni Symposium*, 40(3), 105-110.
- Grolnick, W. S. ve Ryan, R. M. (1989). Parent styles associated with children's self regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology*, 81(2), 143-154.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271-299.
- Güneş, E. (2018). *Zorbalık eğilimi, duygusal özerklik ve akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güney, M. A. (2017). *Ergenlerde duygusal özerklik, sosyal destek ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Günüç, S. ve Doğan, A. (2013). The relationships between Turkish adolescents İnternet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in Human Behavior*, 29, 2197-2207.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi bazı demografik değişkenler ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Haddadain, F., Abedin, A. ve Monirpoor, N. (2010). Appraisal of personality, family structure and gender in predicting problematic use of İnternet. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 850-854.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. ve Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Harma M. (2008). *Ana-baba kontrol davranışlarının ve aile içi çatışmanın ergenlerin öz-denetim becerileri ve uyumları üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hoe, S. L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of Applied Quantitative Methods*, 3(1), 76-83.
- Horzum, B. M. ve Çakır Balta, Ö. (2008). Students achievement, motivation and computer anxiety level in different web based learning environments. *Hacettepe University Journal of Education*, 34(34), 140-154.
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55
- Huang, C. C., Wang, Y. M., Wu, T. W. ve Wang, P. A. (2013). An empirical analysis of the antecedents and performance consequences of using the moodle platform. *International Journal of Information and Education Technology*, 3(2), 217-221.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. Kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde İnternet bağımlılığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- İşleyen, F. (2013). *Lise öğrencilerinin İnternet bağımlılığı düzeyinin kişisel ve ailesel faktörlerle ilişkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403-422.
- Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T. ve Rimpela, A. (2004). İnternet addiction? Potentially problematic use of the İnternet in a population of 12-18 year-old adolescents. *Addiction Research ve Theory*, 12(1), 89-96.
- Karaca, M. (2007). Aileyi tehdit eden yeni bir tehlike: Sanal ilişkiler. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 2(3), 131-143.
- Karoly, P. (1993). Mechanisms of self-regulation: A systems view. *Annual Review of Psychology*, 44, 23-52.
- Kılıç, S. (2012). Örnek büyüklüğü, güç kavramları ve örnek büyüklüğü hesaplaması. *Journal of Mood Disorders*, 2(3), 140-2.
- Kılıç, S. (2018). *Ergenlerde İnternet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kim, Y., Park, J. Y., Kim, S. B., Jung, I. K., Lim, Y. S. ve Kim, J. H. (2010). The effects of İnternet addiction on the lifestyle and dietary behavior of Korean adolescents. *Nutrition Research and Practice*, 4(1), 51-57.
- Kirallo, L. V. (2005). *İnternet addiction disorder: A descriptive study of college counselors in four year institutions*. Unpublished doctoral dissertation. University of La Verne College of Education and Organizational Leadership, Amerika.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Kocaefe, T. (2013). *The relationship between autonomous parenting style, mindfulness level and psychological well-being*. Yüksek lisans tezi. Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kochanska G., Murray K. T. ve Harlan E. T. (2000). Effortful control in early childhood: Continuity and change, antecedents and implications for social development. *Developmental Psychology*, 36(2), 220- 232.
- Krishnamurthy, S. ve Chetlapalli, S. K. (2015). İnternet addiction: Prevalence and risk factors: A cross-sectional study among college students in bengaluru, the silicon valley of india. *Indian Journal of Public Health*, 59(2), 115.
- Kroger, J. (1996). *Identity in adolescence: The balance between self and other* (2.Basım). London: Routledge.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J., ve Barrows, J. R. (2001). İnternet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of communication*, 51(2), 366-382.
- Kurtaran, T. G. (2008). *İnternet kullanımını yordayan değişkenlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- Kuss, D. J., Van Rooij, A. J., Shorter, G. W., Griffiths, M. D. ve van de Mheen, D. (2013). İnternet addiction in adolescents: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(5), 1987-1996.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). Anne Baba Tutumları Ölçeği. İçinde Y. Kuzgun ve F. Bacanlı (Editör). *PDR'de kullanılan ölçekler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (1972). *Ana baba tutumlarının bireyin kendini gerçekteştirme düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L. ve Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent and neglectful families. *Child Development*, 62, 1049- 1065.
- Lamborn, S. D. ve Steinberg, L. (1993). Emotional autonomy redux: Revisiting Ryan and Lynch. *Child Development*, 64(2), 483-499.
- Lance, C. E. (1988). Residual centering, exploratory and confirmatory moderator analysis, and decomposition of effects in path models containing interactions, *Applied Psychological Measurement*, 12(2), 163-175.
- Lengua, L. J., Honorado, E. ve Bush, N. R. (2007). Contextual risk and parenting as predictors of effortful control and social competence in preschool children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 28, 40-55.
- Levpusek, M. P. (2006). Adolescent individuation in relation to parents and friends: Age and gender differences. *European Journal of Developmental Psychology*, 3(3), 238- 264.
- Lin, S. S. J. ve Tsai, C. C. (2002). Sensation seeking and İnternet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computer in Human Behavior*, 18, 411- 426.
- Liu, C. ve Kuo F. Y. (2007). A study of İnternet addiction through the lens of the interpersonal theory. *CyberPsychology and Behavior*, 10(6), 799 – 804.
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Artelt, C., Baumert, J., ve Peschar, J. L. (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: Cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360.
- McBride-Chang, C. ve Chang, L. (1998). Adolescent parent in Hong Kong: Parenting styles emotional autonomy and school achievement. *The Journal of Genetic Psychology*, 159(4), 421-436.
- Meyers, L. S., Gamst, G. ve Guarino, A. J. (2006). Multiple regression. Applied multivariate research: *Design and Interpretation*, 147-196.
- Molienan, K. L. (2005). *Parenting and self-regulation in adolescence: Associations with adolescent behaviors*. Doctoral dissertation. University of Nebraska, USA.
- Montoya, A.K. ve Hayes, A. F. (2017). Two-condition within-participant statistical mediation analysis: a path-analytic framework. *Psychological Methods*, 22(1), 6-27.
- Musaagaoglu, C. (2004). *Ergenlik sürecinde özerkliğin gelişimi ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Noom, M. (1999). *Adolescent autonomy: Characteristics and correlates*. Ebuken Publishers.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

- Olson S. L., Bates, J. E. ve Bayles, K. (1990). Early antecedents of childhood impulsivity: The role of parent- child interactions, cognitive competence, and temperament. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 18, 317- 334.
- Ögel, K. (2014). *İnternet bağımlılığı*. İkinci Baskı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önay, G. (2014). *Ergenlerde İnternet bağımlılığı yordayıcıları olarak ana baba tutumları, iletişim becerisi ve yalnızlık algısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Örgün, K. S. (2000). *Anne Baba tutumları ile 8. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özdemir, Y. (2009). *Ergenlik döneminde benlik kurgusu gelişiminin ana babanın çocuk yetiştirme stilleri açısından incelenmesi*. Basılmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özguven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özyürek, A. ve Özkan, İ. (2015). Ergenlerin okula yönelik öfke düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 280-296.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy: Beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543-578.
- Park, S. K., Kim, J. Y. ve Cho, C. B. (2008). Prevalence of İnternet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, 43(172), 895-909.
- Ping, R. A. (2009). Is there any way to improve Average Variance Extracted (AVE) in a Latent Variable (LV) X (Revised)? Web: <http://home.att.net/~rpingjr/ImprovAVE1.doc>, Erişim Tarihi: 20.08.2016.
- Posner, M. I. ve Rothbart, M. K. (2009). Toward a physical basis of attention and self- regulation. *Physics of Life Reviews*, 6, 103- 120.
- Ryan, R. M. ve Lynch, J. H. (1989). Emotional autonomy versus detachment: Revisiting the vicissitudes of adolescence and young adulthood. *Child Development*, 60(2), 340-356.
- Roth, W. T., ve Yalom, I. D. (1997). *Anksiyete terapisi*. (Çeviren: B. Büyükdere). İstanbul: Prestij Yayınları.
- Sanders, C. E., Field, T. M., Diego, M. ve Kaplan, M. (2000). The relationship of İnternet to depression and social isolation among adolescents, *Adolescence*, 35(138), 237-242.
- Schermelleh-Engel, K. ve Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Sesli, Ç. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinin özerklik düzeyleri ile değer yönelimleri ve kendini ayarlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Sipahioğlu, Ş. (2002). *Ana baba tutumları ile gençlerdeki duygusal ve davranışsal bozukluklar arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Steinberg, L. ve Silverberg, S. B. (1986). The vicissitudes of autonomy in early adolescence. *Child Development*, 57, 841- 851.

- Steinberg, L., Lamborn, S. D. S., Dornbusch, S. M. ve Darling, N. (1992). Impact of parenting practices on adolescent achievement: Authoritative parenting, school involvement, and encouragement to succeed. *Child Development*, 63(5), 1266-1281.
- Steinberg, L. (1993). *Adolescence*. New York: McGraw-Hill.
- Steinberg, L. (2007). *Adolescence*, Eighth Ed, New York: McGraw Hill Inc.
- Stevens, J. (1996). Applied multivariate statistics for social sciences. (Third Edition). NJ: Lawrence Erlbaum Publishers.
- Suler, J. R. (1996). Why is this thing eating my life? Computer and cyberspace addiction at the "palace". <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/eatlife.html> adresinden 05.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.
- Suler, J. R. (1999). To get what you need: Healty and pathological İnternet use. *Cyberpsychology ve Behavior*, 2(5), 385-393.
- Şahin, M. (2011). *İlköğretim okulu öğrencilerindeki İnternet bağımlılığı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ulman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (5. Basım). Boston, MA: Pearson.
- Tangney J. P., Baumeister R. F. ve Boone A. L. (2004). High self-control predicts good adjustment, less pathology, better grades, and interpersonal success. *Journal of Personality*, 72(2), 271- 324.
- Tarhan, N. ve Nurmedov, S. (2014). *Bağımlılık sanal veya gerçek*. Üçüncü Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Topuksal, D. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerinin ana baba tutumları açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tsitsika, A., Critselis, E., Louizou, A., Janikian, M., Freskou, A., Marangou, E., Kormas, G. ve Kafetzis, D. (2011). Determinants of İnternet addiction among adolescents: A case-control study. *The Scientific World Journal*, 11, 866-874.
- Tuna, C. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisinin İnternet bağımlılığına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, F. (2017). *Ergenlerde İnternet bağımlılığının anne baba tutumları açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tüfekçi, N. ve Tüfekçi, K. (2006). Bankacılık sektöründe farklı olma üstünlüğünün ve müşteri sadakatinin yarattığı değer: Isparta ilinde bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 170-183.
- Türk Dil Kurumu Bilim Sanat Sözlüğü (27.01.2017), [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.588be2d476c343.67348718].
- Türkiye İstatistik Kurumu (14.07.2019), http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028.

- Xiuqin, H., Huimin, Z., Mengchen, L., Jinan, W., Ying, Z. ve Ran, T. (2010). Mental health, personality and parental rearing styles of adolescents with İnternet addiction disorder. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 13(4), 401-406.
- Vohs, K. D. ve Baumeister, R. F. (2004). Understanding self-regulation: An introduction. içinde R.F. Baumeister ve K.D. Vohs (Ed.), *Handbook of Self-Regulation: Research, theory and applications*, 1-12.
- Whang, L. S. M., Lee, S. ve Chang, G. (2003). İnternet over-users psychological profiles: A behavior sampling analysis on İnternet addiction. *CyberPsychology ve Behavior*, 6(2), 143-150.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2011). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2016a). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2016b). *Çocuk ve suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2016c). *Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, A. (2000). Anne Baba Tutum Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3), 160-172.
- Yılmaz, A. (2001). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı ana baba tutumu ile çocukların ergenlerin, gençlerin akademik başarıları ve benlik algısı arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ. ve Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin İnternet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir ili örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.
- Yılmaz, Y. (2007). *Anne-baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarısı ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Young, K. S. (1996). İnternet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology and Behaviour*, 3, 237-244.
- Young, K. S. (1998). *Caught in the net: How to recognize the signs of İnternet addiction and a winning strategy for recovery*. ABD: John Wiley ve Sons.
- Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with İnternet addicts: treatment outcomes and implications. *CyberPsychology and Behavior*, 10(5), 671-679
- Yücel, N. (2009). *Ergenlerin akran ilişkileri ve yalnızlık düzeylerinde evde İnternet kullanımının etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zhou, S. J. ve Tang, Z. G. (2009). İnternet related behavior characteristics of adolescents with İnternet addiction. *Chin J CLin Psychol Journal*, 17, 150-153.

EKLER

Ek. 1 Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyetiniz nedir?	☐ Kız ☐ Erkek
Ailenizin aylık gelir durumu nedir?	☐ 1400 TL ve altı ☐ 1400-2000 TL ☐ 2001–3000 TL ☐ 3001 TL ve üstü
Annenizin eğitim durumu nedir?	☐ Okur-yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü
Babanızın eğitim durumu nedir?	☐ Okur-yazar değil ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü
Kaç kardeşiniz var?	Tek çocuk ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üstü ☐
Siz kaçınıcı çocuksunuz?	
Anne babanız birlikte mi yaşıyor?	☐ Birlikteler ☐ Boşandılar ☐ Annem hayatta değil ☐ Babam hayatta değil
Kişisel bilgisayarın var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Evinizde İnternet bağlantısı var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
İnternete daha çok nerden bağlanıyorsunuz?	☐ Ev ☐ Okul ☐ İnternet Cafe
İnternete daha çok hangi araç ile bağlanıyorsunuz?	☐ Cep Telefonu ☐ Bilgisayar ☐ Tablet
Günlük İnternet kullanım süreniz ne kadardır.	☐ 15-45 dakika ☐ 1-2 saat ☐ 3-4 saat ☐ 4-5 saat ☐ 6 saat ve üzeri
Herhangi bir sosyal medya sitesine (Facebook, Twitter, Youtube...) üyeliğiniz var mı?	☐ Evet ☐ Hayır

Ek. 2 Anne Baba Tutum Ölçeği

Lütfen aşağıdaki soruları kendi **anne ve babanızı** düşünerek dikkatle okuyunuz. Aşağıdaki durumun anne ve babanızın davranışına ne kadar benzediğini düşünün.

Eğer **TAMAMENBENZİYORSA** aşağıdaki cümlelerin başındaki kutunun içine **4**;

BİRAZ BENZİYORSA 3;

BENZEMİYORSA 2;

HİÇ BENZEMİYORSA 1; yazınız.

	Herhangi bir sorunum olduğunda, eminim annem ve babam bana yardım ederler.
	Annem ve babam büyüklerle tartışmam gerektiğini söylerler.
	Annem ve babam yaptığım her şeyin en iyisini yapmam için beni zorlarlar.
	Annem ve babam herhangi bir tartışma sırasında başkalarını kızdırmamak için, susmam gerektiğini söyler.
	Annem ve babam bazı konularda sen kendin karar ver derler.
	Derslerimden ne zaman düşük not alsam, annem ve babam kızar.
	Ders çalışırken anlayamadığım bir şey olduğunda, annem ve babam bana yardım ederler.
	Annem ve babam kendi görüşlerinin doğru olduğunu bu görüşleri onlarla tartışmam gerektiğini söyler.
	Annem ve babam benden bir şey yapmamı istediklerinde, niçin bunu yapmam gerektiğini de açıklarlar.
	Annem ve babamla her tartıştığimde bana "büyüdüğün zaman anlarsın" derler.
	Derslerimden düşük not aldığımda, annem ve babam beni daha çok çalışmam için desteklerler.
	Annem ve babam yapmak istediklerim konusunda kendi kendime karar vermeme izin verirler.
	Annem ve babam arkadaşlarımı tanırlar.
	Annem ve babam istemedikleri bir şey yaptığımda, bana karşı soğuk davranırlar ve küserler.
	Annem ve babam sadece benimle konuşmak için zaman ayırırlar.
	Derslerimden düşük notlar aldığımda, annem ve babam öyle davranır ki suçluluk duyar ve utanırım.

	Ailemle birlikte hoşça vakit geçiririz.
	Annemi ve babamı kızdıracak bir şey yaptığımda, onlarla birlikte yapmak istediğim şeyleri yapmama izin vermezler.

Aşağıdaki her ifadenin yanında bulunan kutulardan sadece size uygun olanın içine çarpı (X) işareti koyunuz.

19. Genel olarak annen ve baban okul zamanı hafta içinde gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet **Hayır**

Eğer cevabınız Evet ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Hafta içinde en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir (Pazartesi-Cuma arası)?

20.00'dan önce	☐
20.00 - 20.59 arası	☐
21.00 - 21.59 arası	☐
22.00-22.59 arası	☐
23.00 ya da daha geç	☐
İstediğim saate kadar	☐

20. Genel olarak annen ve baban hafta sonları gece arkadaşlarıyla bir yere gitmene izin verirler mi?

Evet **Hayır**

Eğer cevabınız Evet ise, aşağıdaki soruyu cevaplayınız.

Haftanın Cuma ya da Cumartesi akşamları en geç saat kaç kadar gece dışarıda kalmanıza izin verilir?

20.00'dan önce	☐
20.00 - 20.59 arası	☐
21.00 - 21.59 arası	☐
22.00-22.59 arası	☐
23.00 ya da daha geç	☐
İstediğim saate kadar	☐

Anneler ve babalar aşağıdakileri öğrenmek için ne kadar çaba gösterirler?

- . Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğini,
- . Boş zamanlarınızda ne yaptığını,
- . Okuldan çıktıktan sonra ne yaptığını,

Hiç çaba göstermez	Çok az çaba gösterir	Çok çaba gösterir

Anneler ve babaların aşağıdakiler hakkında ne kadar bilgileri vardır?

- . Eğer gece bir yere gittiysen nereye gittiğin,
- . Boş zamanlarınızda ne yaptığını,
- . Okuldan çıktıktan sonra nereye gittiğin,

Bilgileri yoktur	Çok az bilgileri vardır	Çok bilgileri vardır

Ek. 3 İnternet Bağımlılık Ölçeği

Aşağıdaki sorularda, size en uygun düşen ifadeyi (X) ile işaretleyiniz:

		Hiçbir Zaman	Nadiren	Arada Sırada	Çoğunlukla	Çok Sık	Devamlı
1	Ne sıklıkla planladığınızdan daha fazla süre İnternette kalıyorsunuz?						
2	Ne sıklıkla İnternette kalmak için günlük ev işlerini ihmal edersiniz?						
3	Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine İnterneti tercih edersiniz?						
4	Ne sıklıkla İnternet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?						
5	Ne sıklıkla bir işe başlamadan önce e-postanızı (e-mail) denetlersiniz?						
6	Ne sıklıkla okula devamanız İnternette dolaylı olumsuz etkilenir?						
7	Herhangi biri İnternette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?						
8	Çevrenizdekiler ne sıklıkla İnternette harcadığınız zamanın fazlalığından şikayet eder?						
9	Ne sıklıkla okuldaki ders notlarınız ve ödevleriniz İnternette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?						
10	Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla İnternete girersiniz?						
11	Ne sıklıkla İnternete girmek için sabırsızlanırsınız?						
12	Ne sıklıkla İnternetsiz hayatın, sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?						

13	Biri sizi İnternetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıncı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?						
14	Gece geç saatlerde İnternet kullanmaktan ötürü Ne sıklıkta uykunuz kaçır?						
15	İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla İnterneti düşünür veya İnternete girmeyi hayal edersiniz?						
16	Kendinizi ne sıklıkla İnternetteyken "yalnızca birkaç dakika daha" derken bulursunuz?						
17	Ne sıklıkla İnternette harcadığınız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?						
18	İnternette kaldığınız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız						
19	Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine İnternette daha fazla zaman geçirmeyi yeğlersiniz?						
20	Ne sıklıkla İnternette olmadığınızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, İnternete girince rahatlarsınız?						

Ek. 4 Duygusal Özerklik Ölçeği

Her ifade için yalnızca bir kutucuğu işaretleyiniz. Ölçekteki ifadeler sizin durumunuza tam uymuyor ise lütfen soruyu **BOŞ BIRAKMAYINIZ** ve en yakın seçeneği işaretleyiniz.

		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Uygun Değil	Bana Uygun	Bana Tamamen Uygun
1	Ana-babam ve ben her konuda anlaşırız.	1	2	3	4
2	Bir problemi kendi başıma çözmeyi denemeden önce anamdan babamdan yardım isterim	1	2	3	4
3	Anam babam ve ben anlaşmasak bile onlar her zaman haklıdır	1	2	3	4
4	Gençlerin bazı şeyleri ana babaları yerine en yakın arkadaşına danışması daha iyidir.	1	2	3	4
5	Yanlış bir şey yaptığımda, ailemin benim için her şeyi yoluna koyacağına güvenirim.	1	2	3	4
6	Benimle ilgili ana babamın bilmediği bazı şeyler var.	1	2	3	4
7	Ana babam benimle ilgili bilinmesi gereken her şeyi bilir.	1	2	3	4
8	Ana-babamla aynı görüşlere sahip olmaya çalışırım.	1	2	3	4
9	Arkadaşlarımdan biriyle sorun yaşarsam, ne yapacağıma karar vermeden önce konuyu annem ya da babamla tartışırım.	1	2	3	4
10	Ana babam onlarla beraber değilken, neler yaptığımı bilseler şaşırırlardı.	1	2	3	4
11	Anne ya da baba olduğumda çocuklarıma aynen kendi anne-babamın bana davrandığı gibi davranacağım.	1	2	3	4
12	Anne- baba olduğum zaman, kendi anne babamdan farklı olarak yapacağım şeyler	1	2	3	4

	var.				
13	Ana babam çok nadir hata yapar.	1	2	3	4
14	Ana babamın benim gerçekten kim olduğumu anlamalarını isterdim.	1	2	3	4

Ek. 5 Ölçme Araçları Kullanım İzni

Re: Ölçek kullanım izni

Aysen.Gure@ankara.edu.tr

7.2 (Sal) , 14:06

Siz

İndir OneDrive - Kişisel konumuna kaydet

Merhaba Çağlar,
ABTÖ yü çalimanda kullanabilirsin. Ölçek ve puanlaması ekte. Türk psikoloji dergisi ve Türk psikoloji yazıları nda yayınlanan makaleleri inceleyebilirsin. Sitesine girip ulaşabilirsin.
kolay Gelsin,
Prof. dr. ayşen Güre

2017-02-07 13:52, ÇAĞLAR ÇAĞAN yazmış:
> Merhaba Hocam;
>
> Ben Çağlar ÇAĞAN Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri
> Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalında
> yüksek lisans öğrencisiyim.
>
> Tezimde sizin geliştirdiğiniz "Anne Baba Tutum Ölçeği" ni
> kullanmak için sizden izin istiyorum.

Re: Ölç

Metin Deniz <metindeniz19@gmail.com>

Dün, 19:52

Siz

Yanıtla

7.3.2017 09:27 tarihinde yanıt verdiniz.

2 ekin (276 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive - Kişisel konumuna kaydet

Çagan merhaba Ölçek ve ölçeğin nasıl puanlanacağına ilişkin ilgili makale ektedir.Kolaylıklar dilerim.

6 Mart 2017 14:57 tarihinde ÇAĞLAR ÇAĞAN <caqlar_cagan_1326@hotmail.com> yazdı:

Merhaba Hocam;

Ben Çağlar ÇAĞAN Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim.

Tezimde sizin Türkçe'ye uyarladığınız "Duygusal Özerklik Ölçeği" ni kullanmak için sizden izin istiyorum.

Ek. 6 Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışması Araştırma İzni

TC
AKDAĞMADENİ KAYMAKAMLIĞI
 İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 74714457/605,01E.2982786 07/03/2017
 Konu: Rehberlik Öğretmeni Çağlar ÇAĞAN'ın
 Araştırma İzin İsteği

AKDAĞMADENİ KAYMAKAMLIĞINA

İlçemiz 75. Yıl Cumhuriyet İlkokulu Rehberlik Öğretmeni Çağlar ÇAĞAN'ın
 "Algılanan Ebeveyn Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Bireyin
 Duygusal Özerkliği ve Özdenetiminin Aracı Rolü" isimli tez çalışması için ilçemizde
 öğrenim gören ortaokul öğrencileri üzerinde araştırma yapmak istemesi Müdürlüğümüzce
 uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Yaşar BİLİR
Şube Müdürü

Uygun görüşle arz ederim.

Ersoy CEYLAN
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Eki:

1. İzin Dilekçesi
2. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Araştırma İzni ile İlgili Yazısı
3. Tez danışmanı Prof. Dr. Gülşah Başol'un Mektubu
4. Araştırmada kullanılacak ölçekler: "Ana-Baba Tutum Ölçeği, İnternet Bağımlılığı Ölçeği,
Duygusal Özerklik Ölçeği, Özdenetim Ölçeği"

OLUR
07/03/2017

Murat KAPLAY
Kaymakam V.

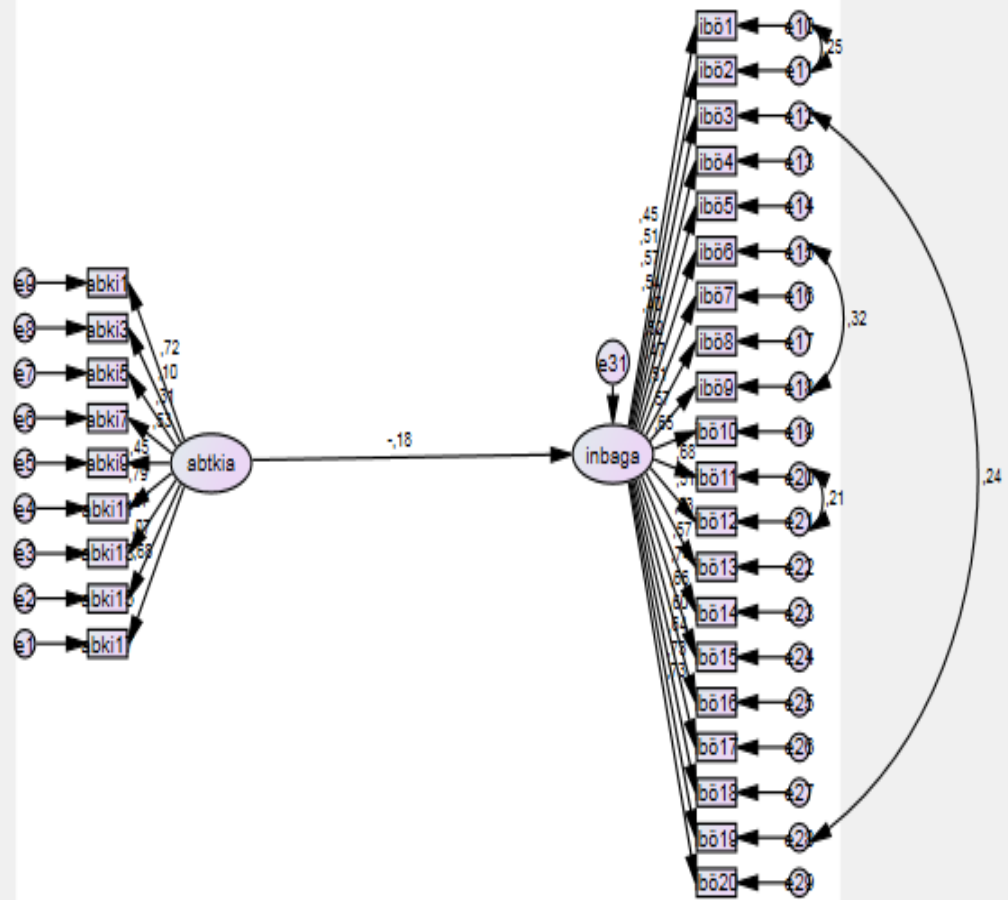
Güvenli Elektronik İmza ile
Asli ile Aynıdır.
07.03.2017

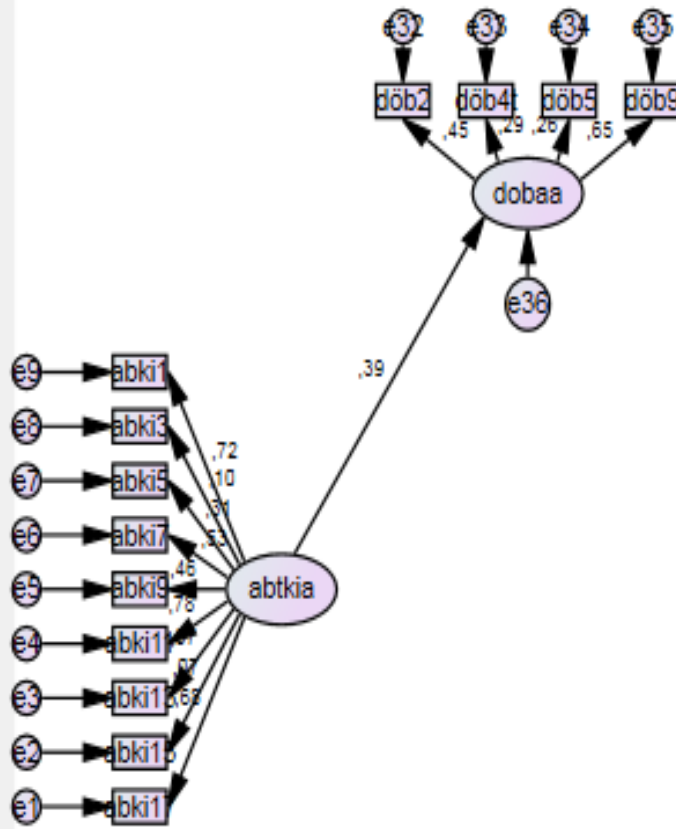
Adres: İbrahimpaşa Mah. Hizmetler Köyü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kat -4 Temel Eğitim Bölümü Tel : (0354) 314 13
 314 15 80 /17 Faks : (0354) 314 15 81 e-mail : akdagmadeni66@meb.gov.tr S: ÇALISKAN

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <http://evrak.meb.gov.tr> adresinde 64cc-0865-3b6c-ab75-c62d kodu ile teyit edilebilir.

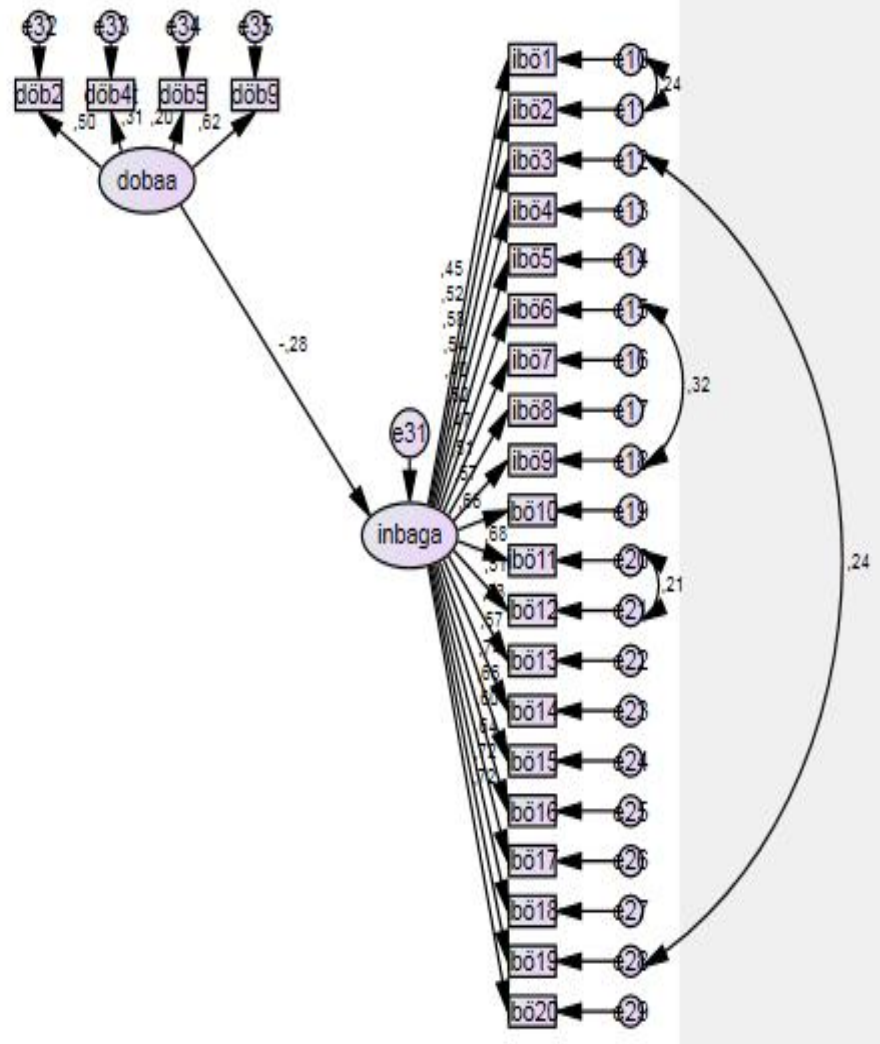
Ek. 7 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı

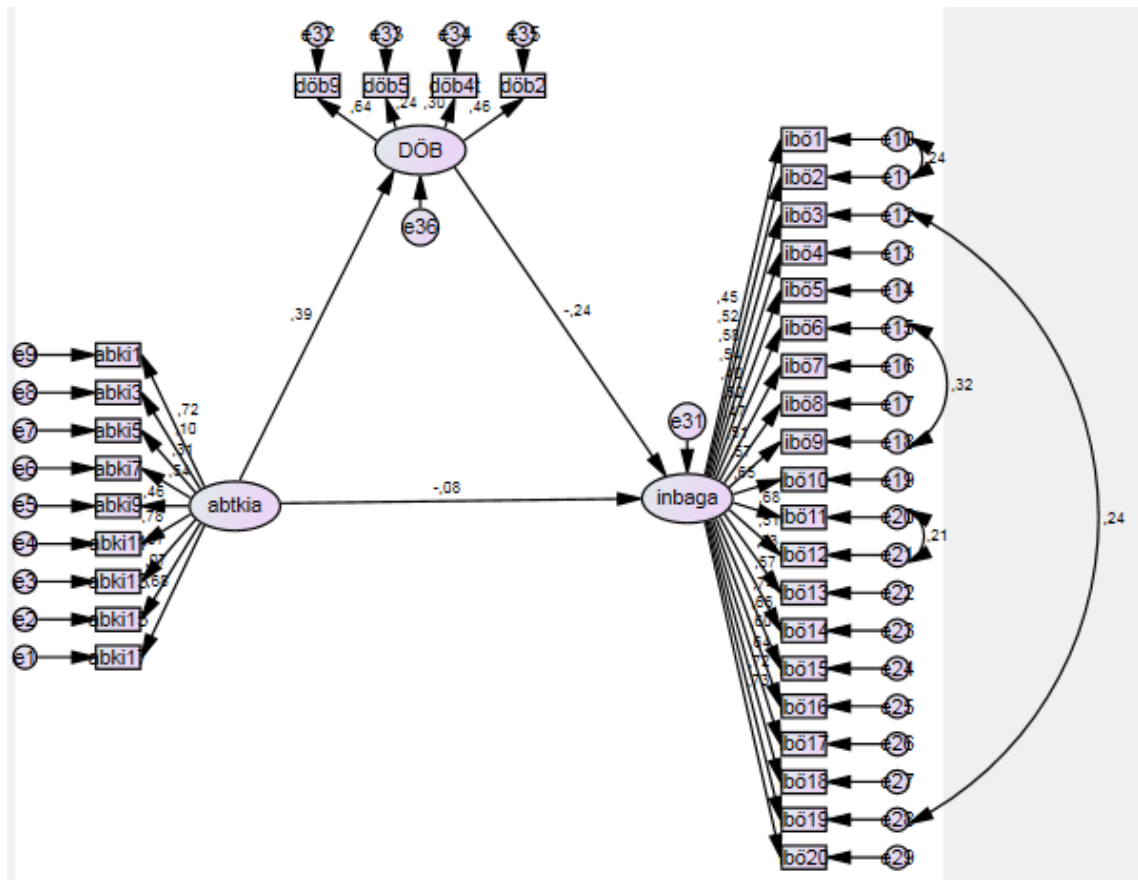
Ek. 8 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Dyagramı

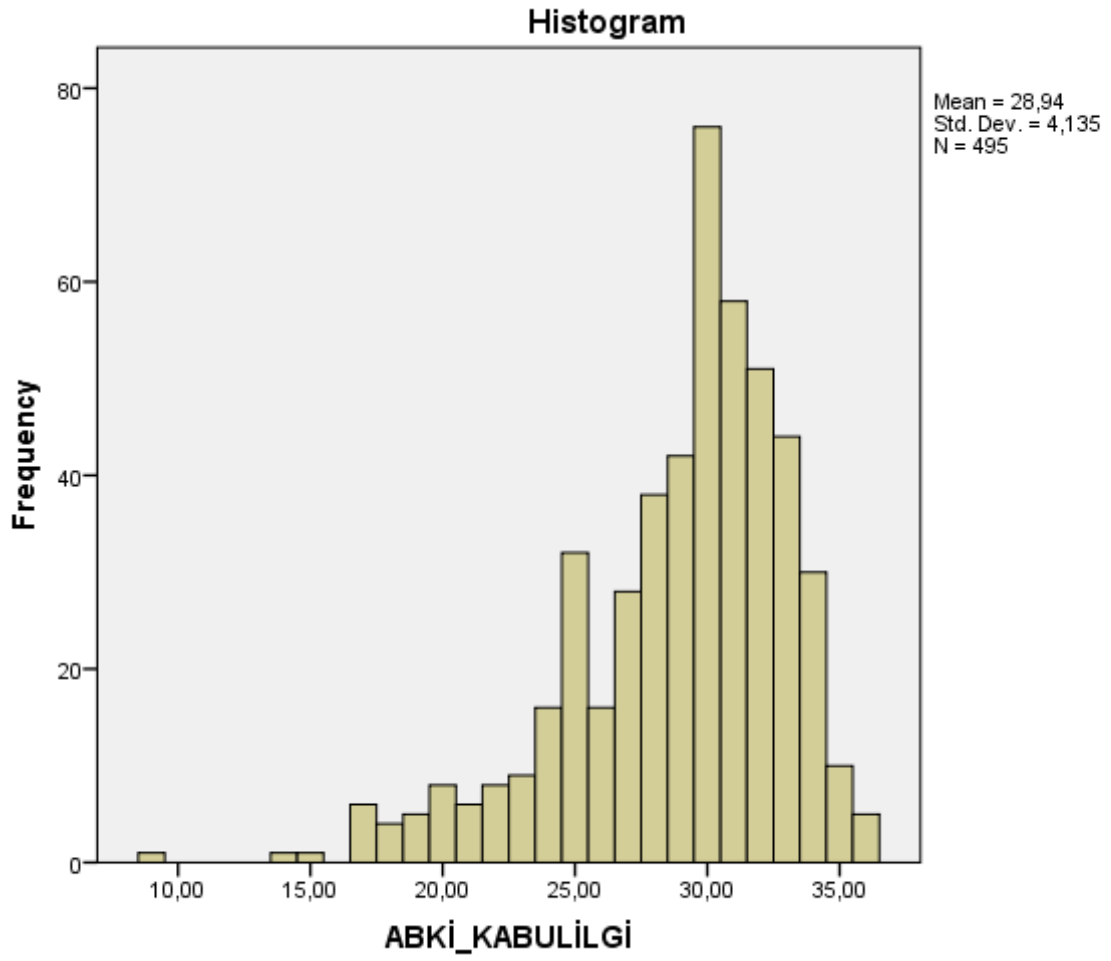
Ek. 9 Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık Alt Boyutu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkiye Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı

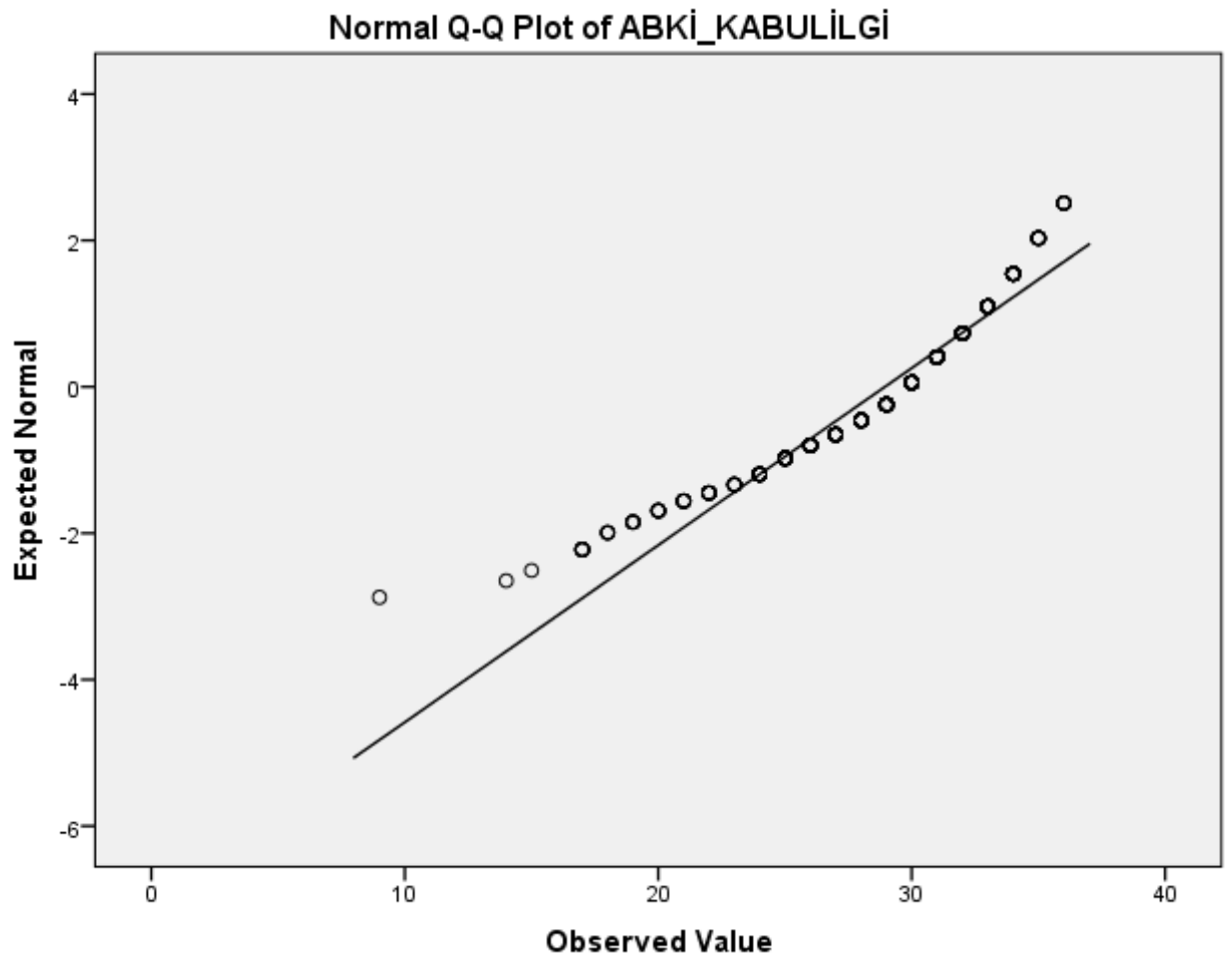

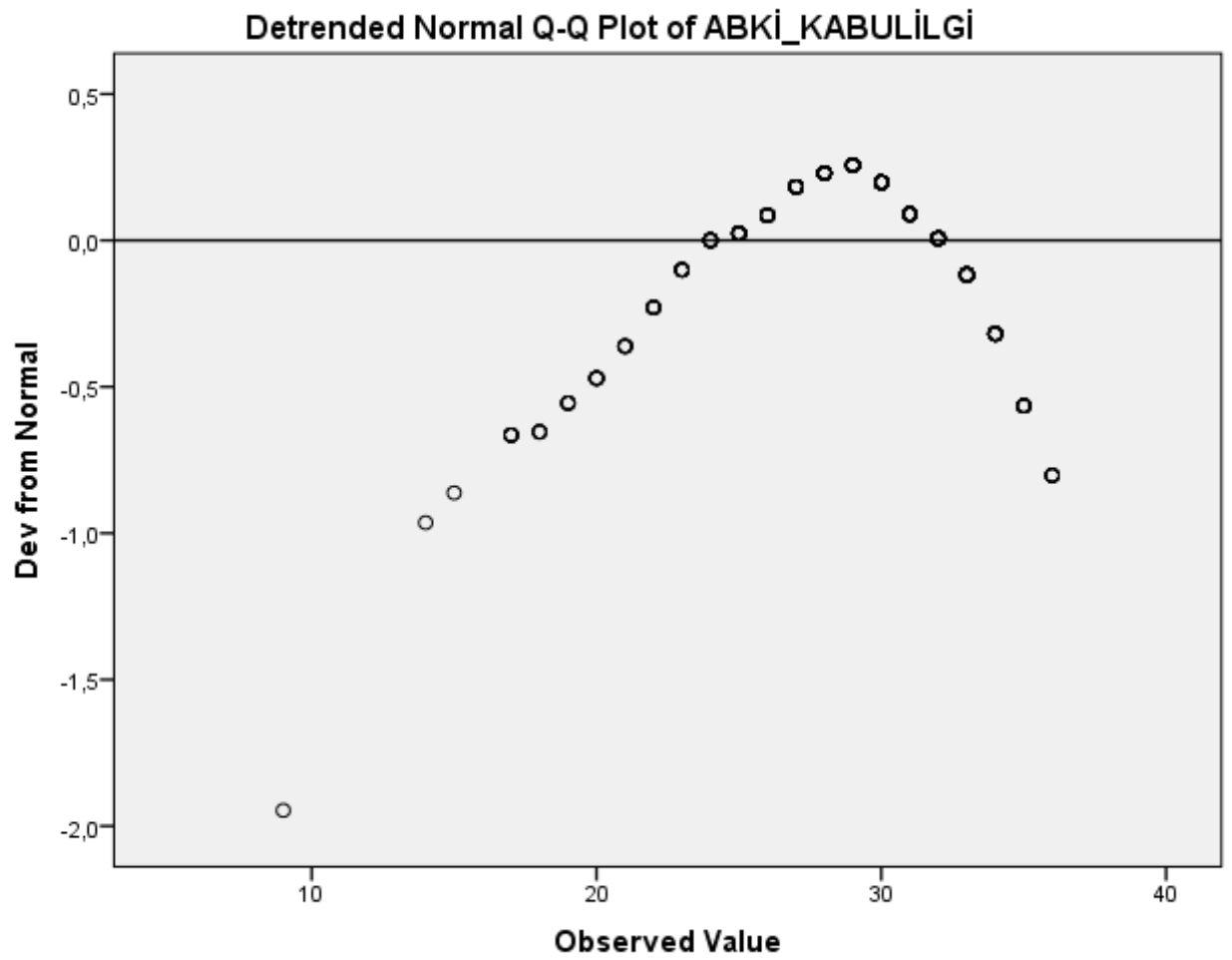
Ek. 10 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Duygusal Özerklik Bağımsızlığın Aracılık Rolü İlişkisine Yönelik Amos Analizi Path Diyagramı

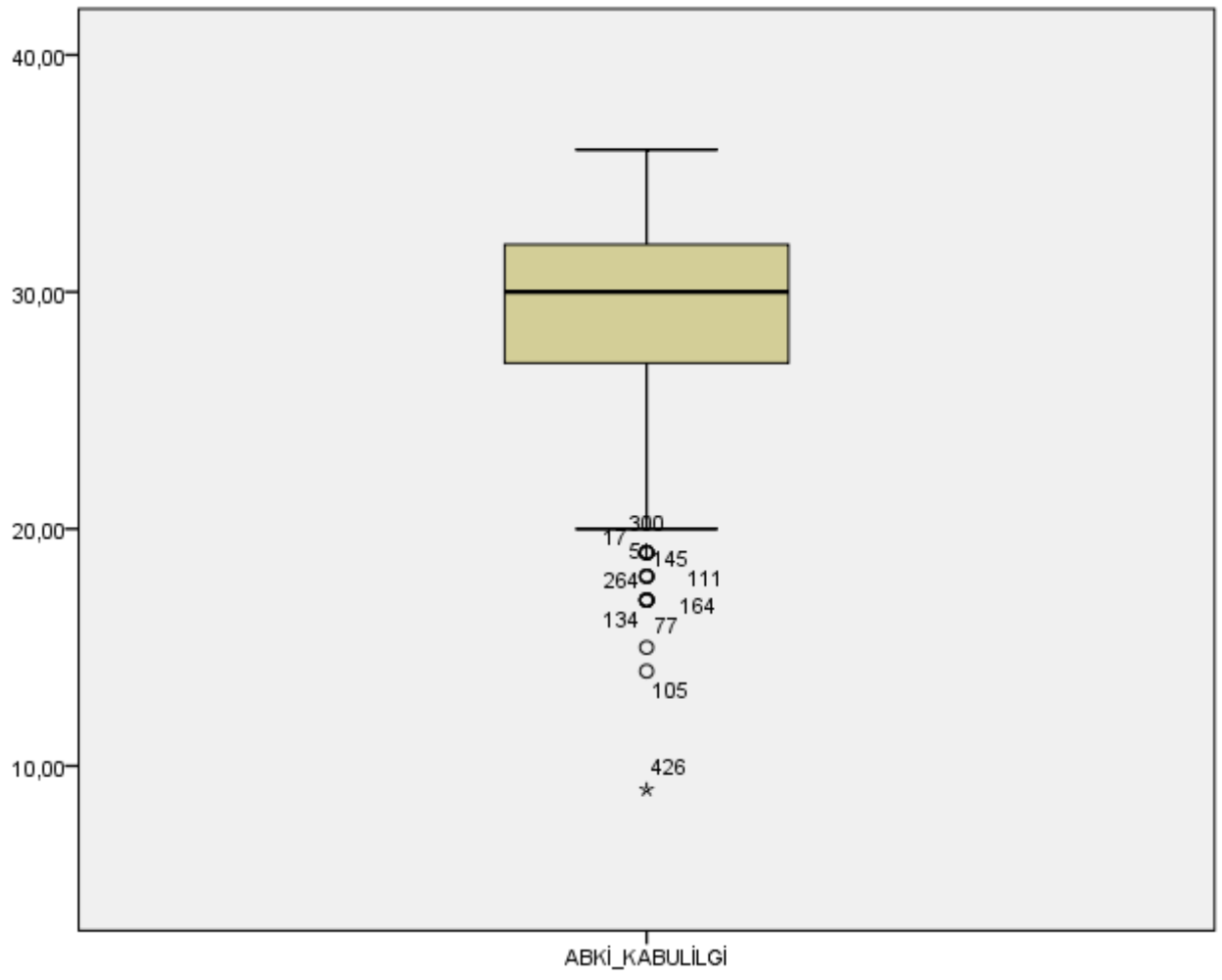

Ek. 11 Kabul-İlgi Anne Baba Tutumu İçin Histogram, Normal Q-Q ve Kutu Çizgi Grafikleri

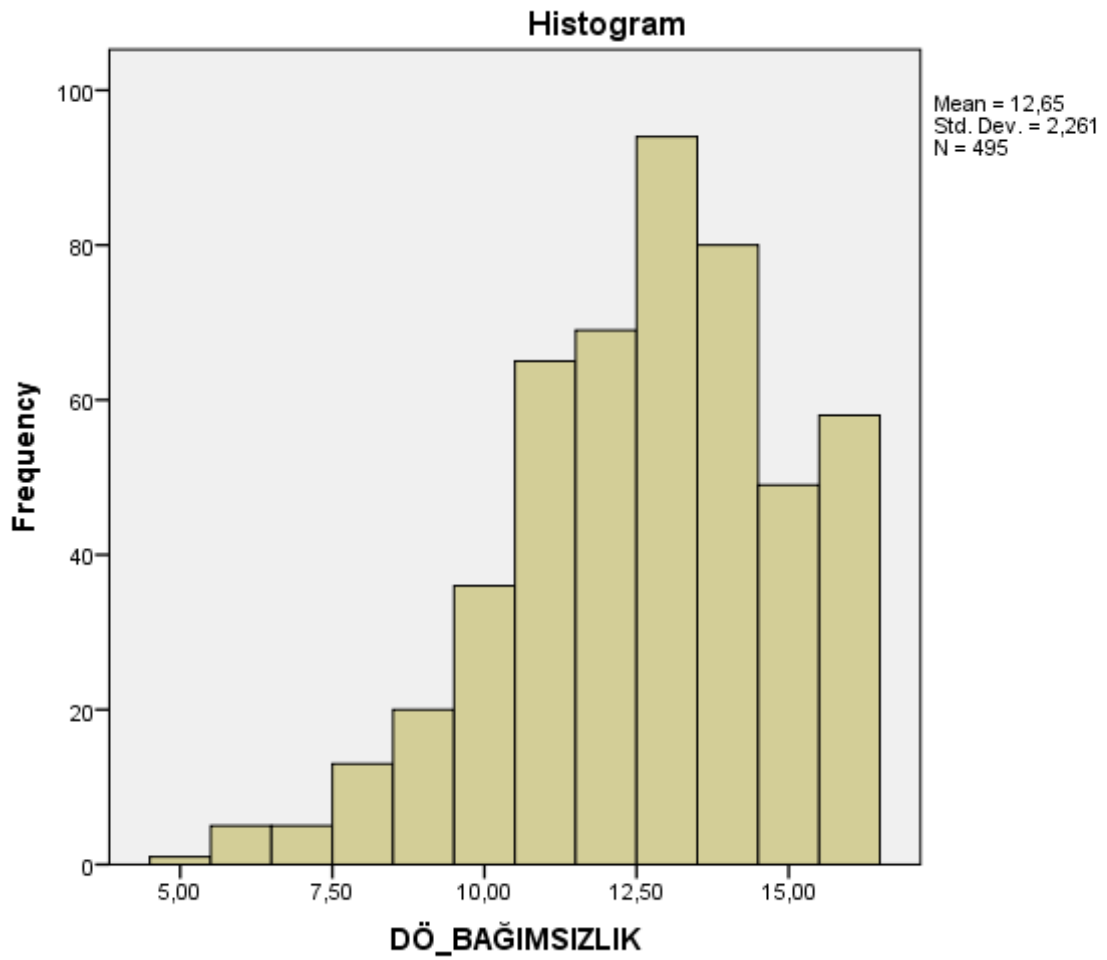

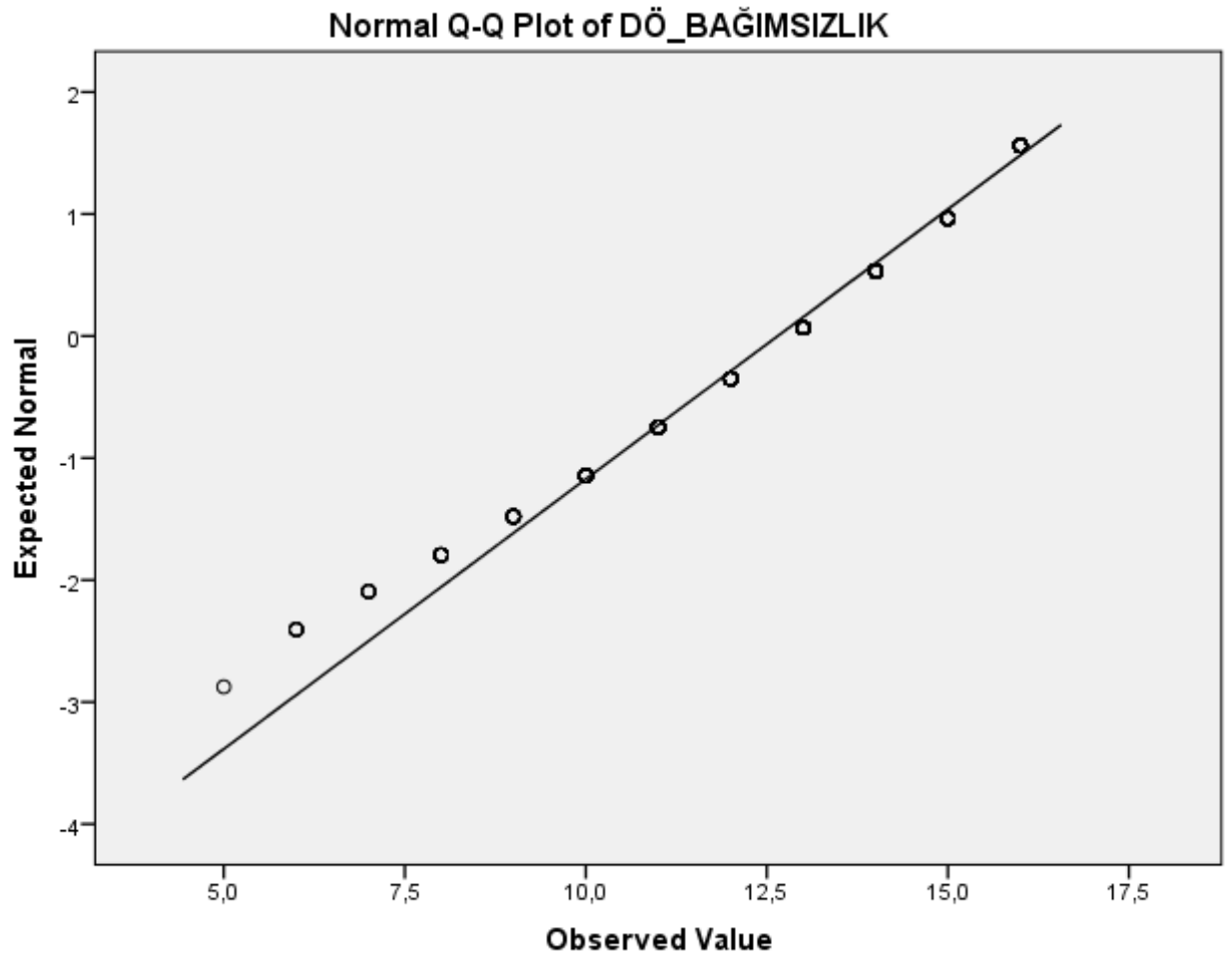

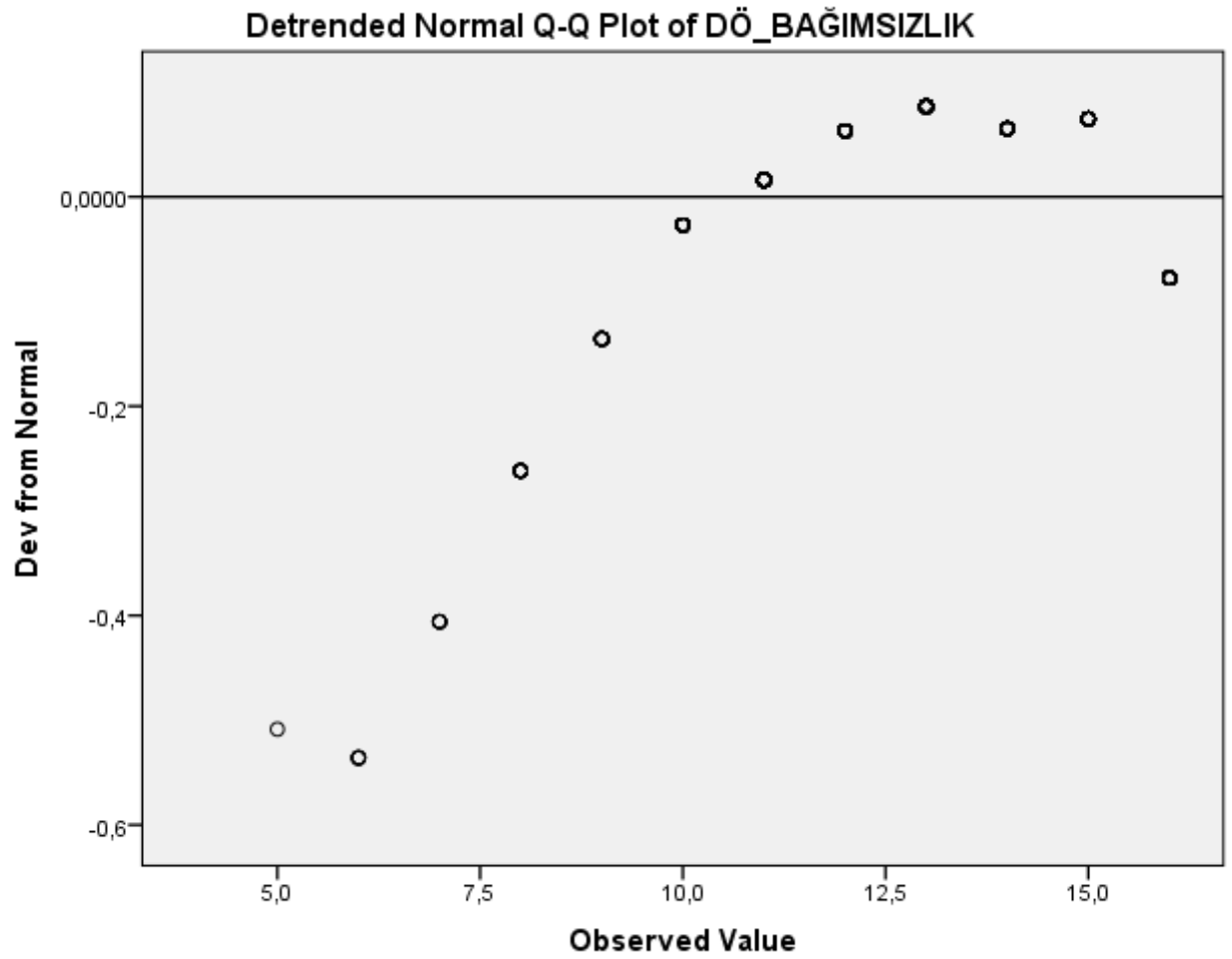

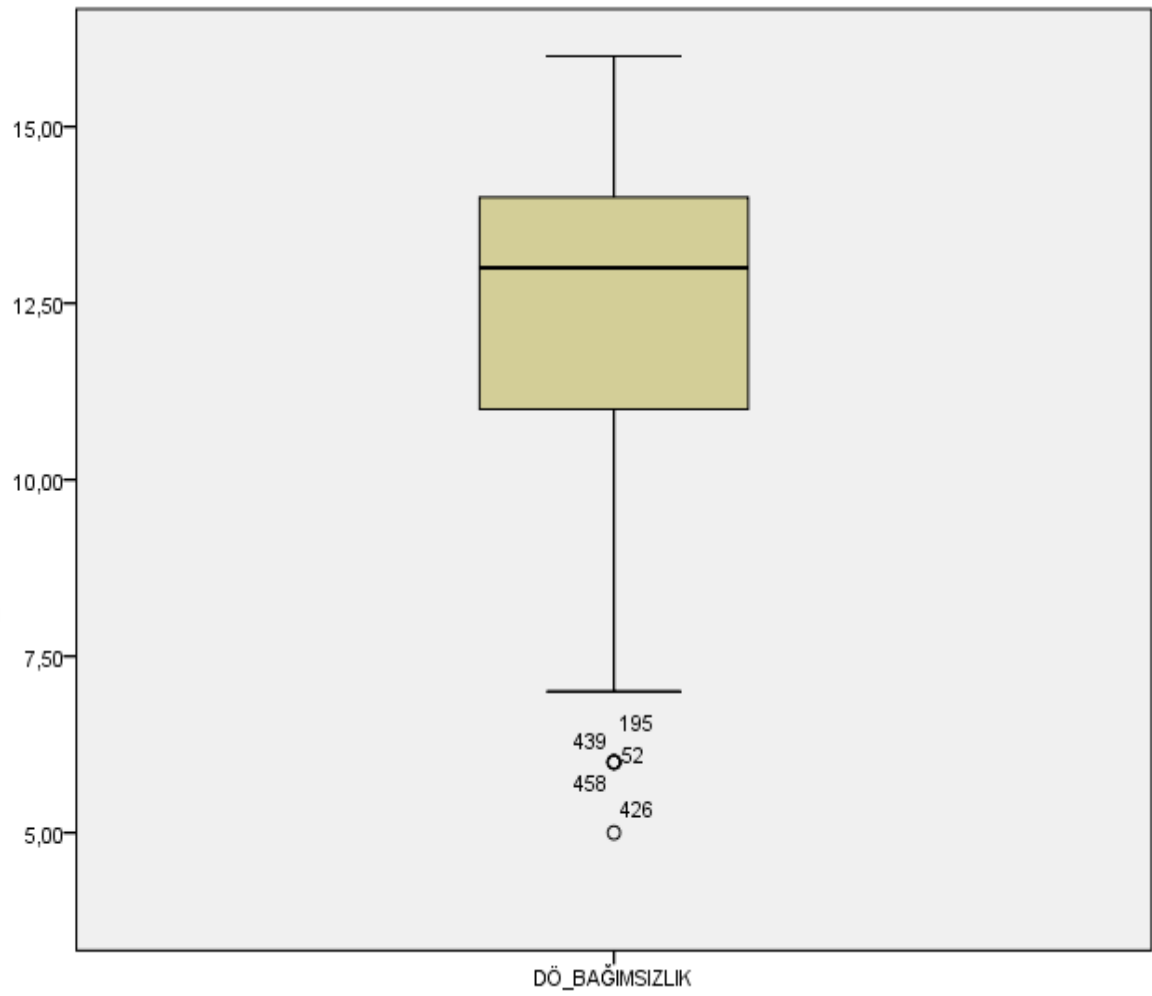

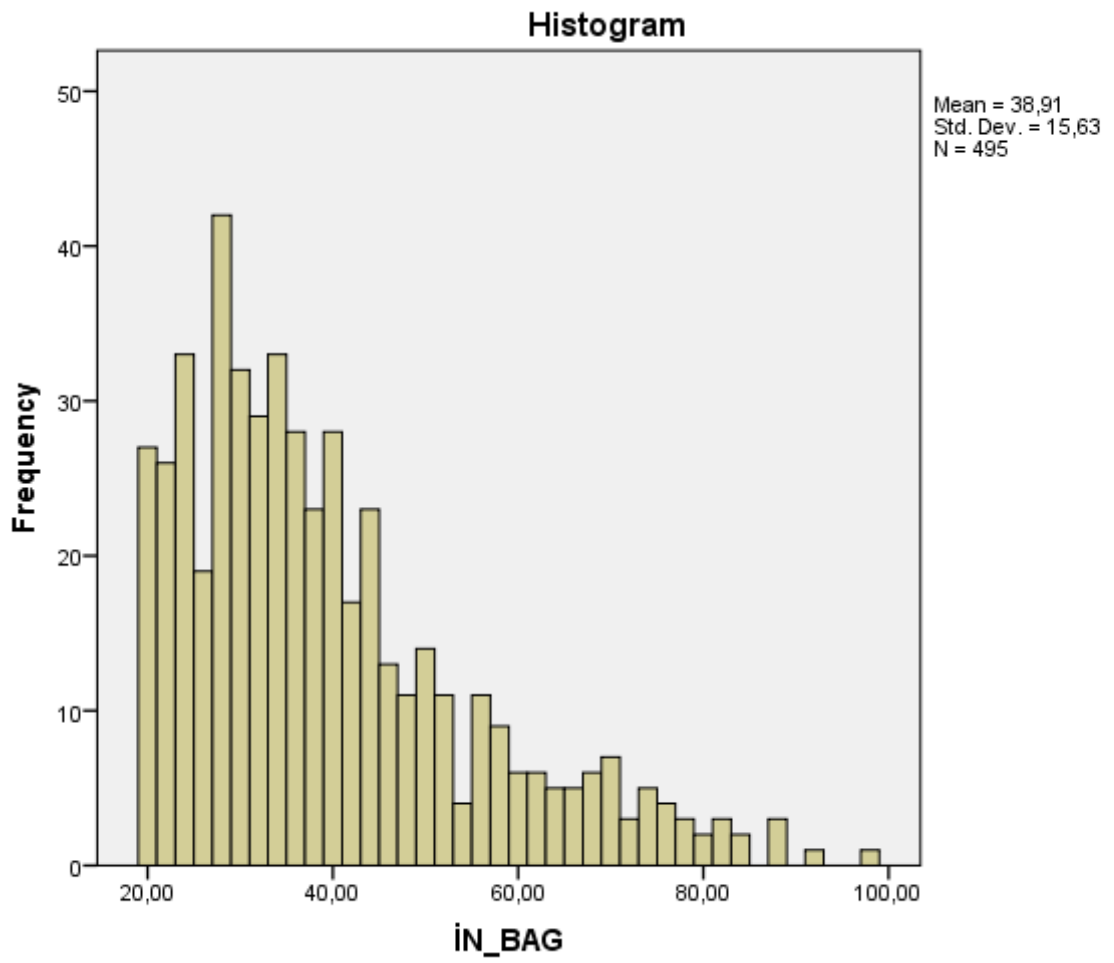
**Ek. 12 Duygusal Özerkliğin Bağımsızlık Alt Boyutu İçin Histogram, Normal Q-Q
ve Kutu Çizgi Grafikleri**

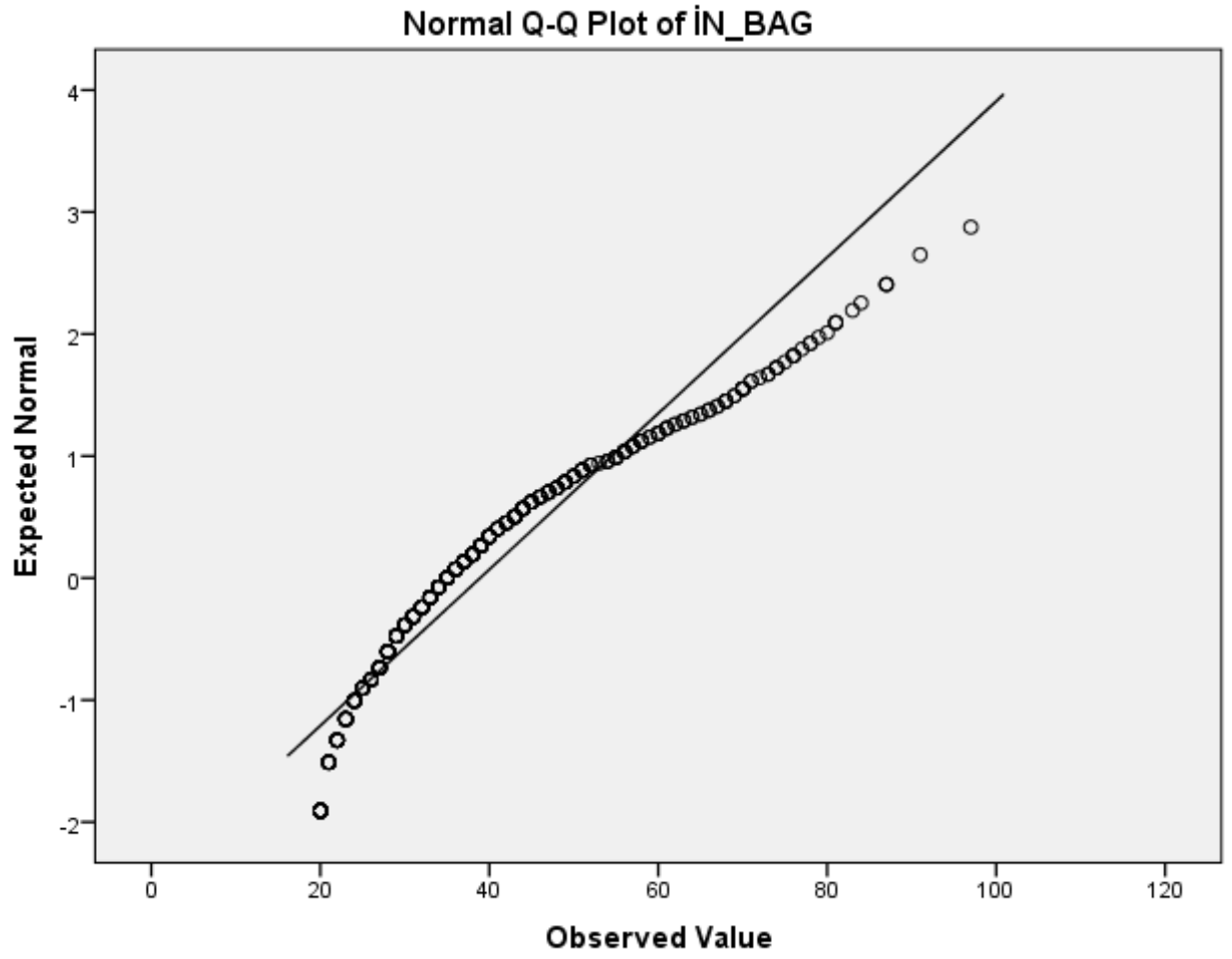

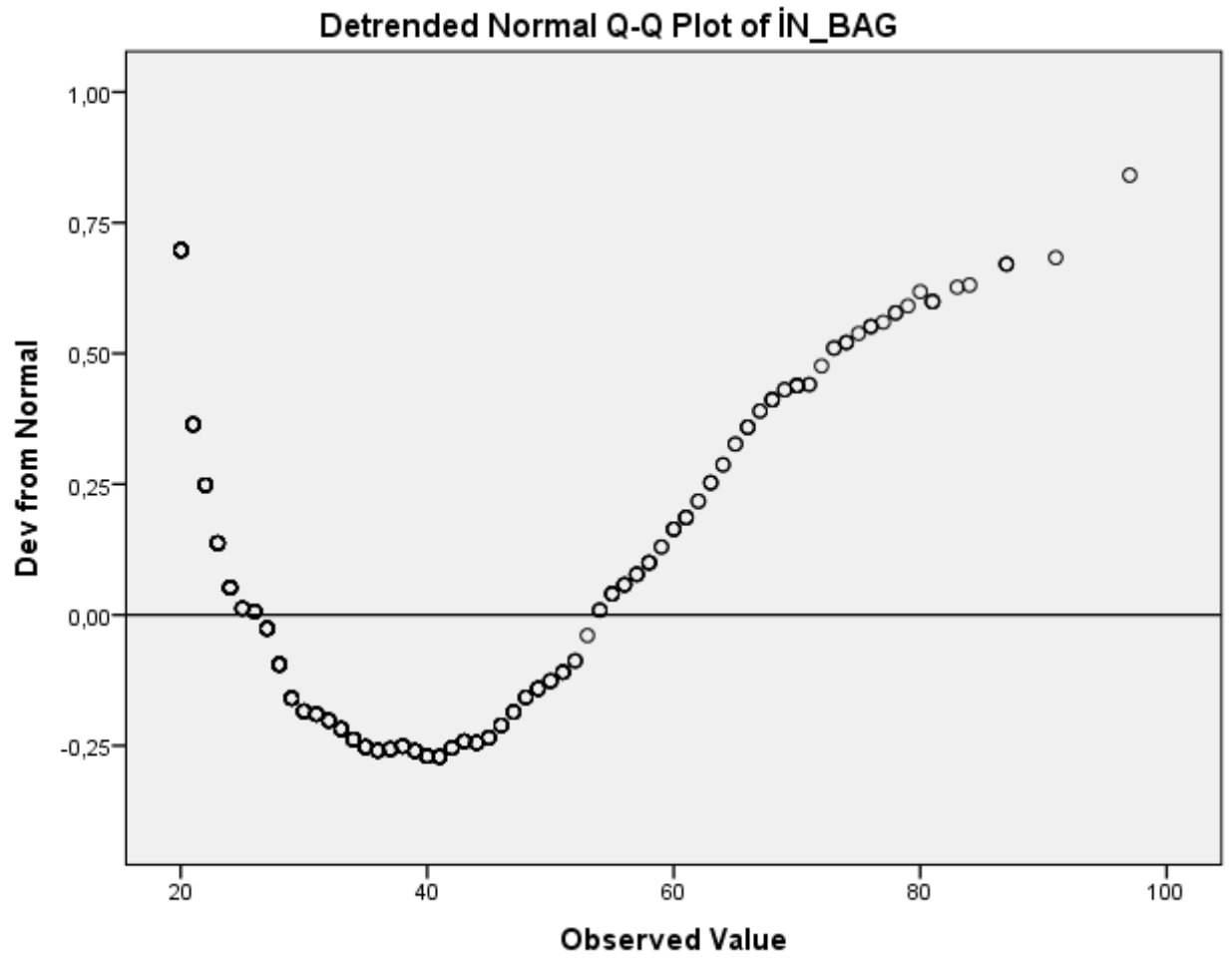

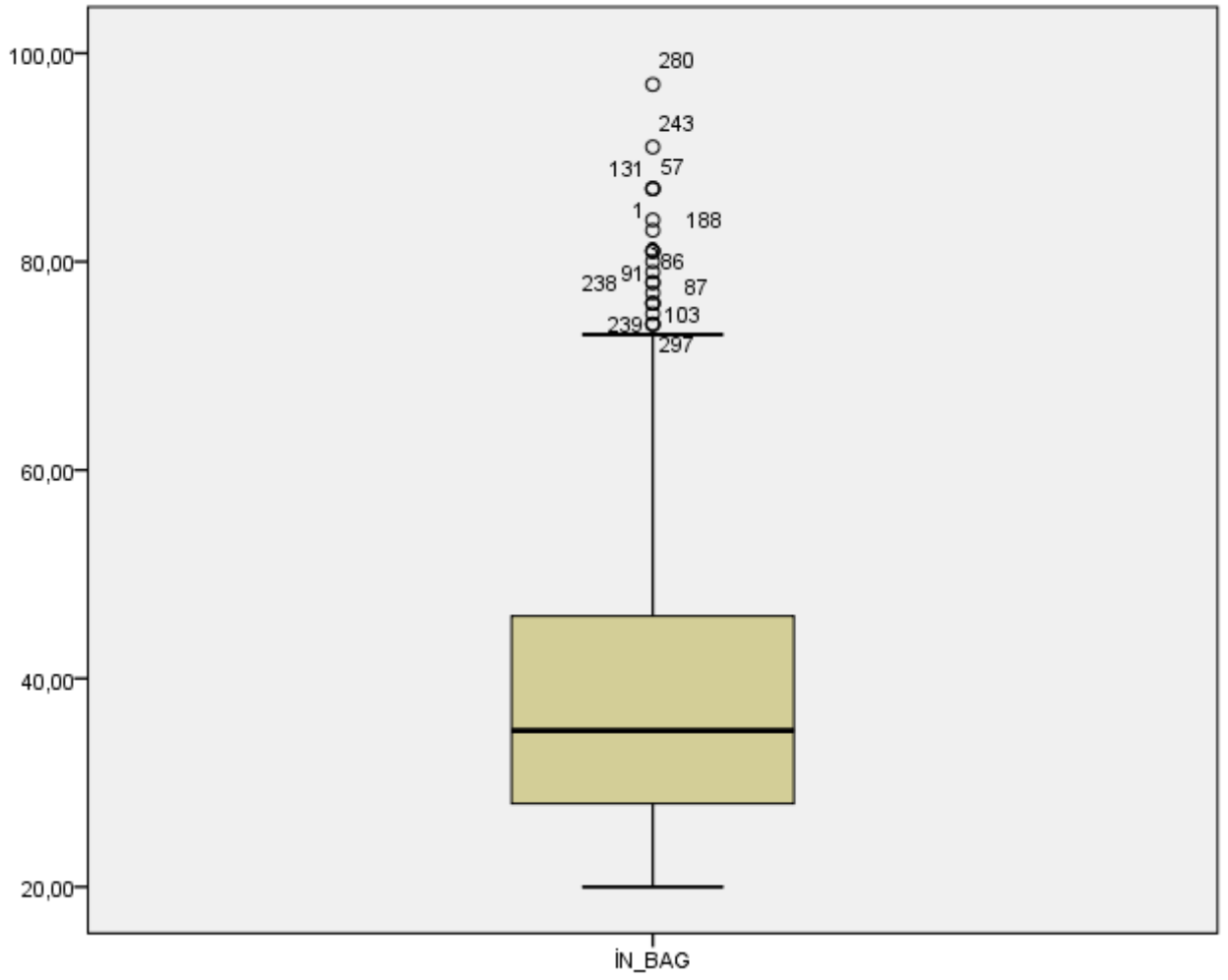

Ek. 13 İnternet Bağımlılığı İçin Histogram, Normal Q-Q ve Kutu Çizgi Grafikleri

Ek. 14 Özgeçmiş

Adı Soyadı	Çağlar ÇAĞAN
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: T.C. Doğum tarihi ve yeri: 26.04.1990/Akdağmadeni
İletişim Bilgileri	E-posta: caglar1326@gmail.com
Öğrenim Bilgileri	Lise: 2004-2008 75. Yıl Milli Piyango Anadolu Lisesi Lisans: 2008-2012 Necmeddin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Yüksek Lisans: 2014-2019 Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı
İş Deneyimi	2012-2015: Milli Eğitim Bakanlığı Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğü Akdağmadeni Namık Kemal Ortaokulu Rehber Öğretmeni 2015-Halen: Milli Eğitim Bakanlığı Yozgat İl Milli Eğitim Müdürlüğü Akdağmadeni 75. Yıl Cumhuriyet İlkokulu Rehber Öğretmeni
